

Siiri Jussila

SUOMALAISTEN SUURYRITYSTEN KES- TÄVYYSRAPORTOINNIN TILA ENNEN CSR-DIREKTIIVIN VOIMAANTULOJA

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Kesäkuu 2024

TIIVISTELMÄ

Siiri Jussila: Suomalaisten suuryritysten kestävyysraportoinnin tila ennen CSR-direktiivin voimaantuloa

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Kauppateiden tutkinto-ohjelma; yrityksen laskentatoimi

Ohjaaja: Lili-Anne Kihn

Kesäkuu 2024

Kestävyys ja yritysvastuu ovat yhä enenevässä määrin osa nykyaikaista yritystoimintaa. Suomalaisten suuryritysten keskuudessa yritys vastuullinen toiminta nähdään mahdollisuutena täyttää sidosryhmien erilaiset odotukset sekä lakisääteiset vaatimukset. Toiminnan yritys vastuullisuudesta viestintä voidaan toteuttaa kestävyysraportoinnin avulla. Vain yleisen edun kannalta merkittävillä yhtiöillä on ollut Suomessa velvollisuus julkaista kestävyysinformaatiota. Vuonna 2022 annettu Euroopan unionin CSR-direktiivi kuitenkin lisää merkittävästi kestävyysraportointivelvoitteen alaisuuteen siirtyvien yhtiöiden määrää niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa vuodesta 2024 alkaen. CSR-direktiivin yhteyteen on laadittu ESR-standardi, jonka mukaan raportoitessa täytetään CSR-direktiivin mukaiset kestävyysraportointivaatimukset.

Tämän tutkielman tavoitteena oli tutkia suomalaisten suuryritysten kestävyysraportoinnin tilaa verrattuna ESRS 2-raportointistandardin tiedonantovaatimuksiin sekä lisätä ymmärrystä pörssilistautuneiden ja listaamattomien suuryritysten kestävyysraportoinnin eroista laadullisten menetelmien avulla. Tutkimus toteutettiin teorialähtöisen sisällönanalyysin menetelmällä ja tutkimusaineistona käytettiin 16 kestävyysraporttia, joista puolet oli listayhtiöiden ja puolet listaamattomien yhtiöiden laatimia. Kestävyysraporttien analysoinnissa hyödynnettiin ESRS 2-standardia, sillä se sisältää raportointivaatimuksia, jotka velvoittavat kaikkia yhtiöitä toimialasta riippumatta. Raporttien arvioinnin tueksi laadittiin ei-taloudellinen pisteytyskehys, jota hyödyntämällä pyrittiin saavuttamaan mahdollisimman korkea objektiivisuuden taso aineiston analysoinnissa. Aineiston analyysissä pyrittiin tunnistamaan tunnusomaisia piirteitä hyväksi, kohtalaiseksi ja heikoksi arvioidulle kestävyysraportoinnille.

Tutkimusaineiston pienen koon vuoksi tulosten yleistäminen tätä tutkielmaa laajemmalle ei ole mahdollista, vaan tuloksia tulee tulkita kontekstissaan. Tutkielmassa havaittiin, että raportointi ESRS 2-standardin tiedonantovaatimusten sisällöstä vaikuttaisi olevan kattavampaa listayhtiöiden keskuudessa listaamattomiin yrityksiin verrattuna. Yleisellä tasolla voidaan todeta, että raportoinnin taso vaihtelee merkittävästi ESRS 2-standardin eri tiedonantovaatimusten osalta. Kun huomioidaan koko tutkimusaineisto, raportointi kestävyysraportin konsolidoinnin laajuudesta sekä sidosryhmäyhteistyöstä on laadittu kattavimmin. Toisaalta raportointi kestävyysseikkojen sisäisestä valvonnasta on toteutettu heikoinen. Listayhtiöiden ja listaamattomien yritysten raportoinnin eroja tarkastellessa havaittiin, että listayhtiöt raportoivat kattavammin hallintoon liittyvistä seikoista. Sen sijaan muiden raportointivaatimusten osalta ero ei ollut yhtä merkittävä. Raportoinnin kattavuuteen liittyviä eroja saattavat selittää tutkimuksessa havaitut erot kestävyysraportoinnin laadintatapojen välillä.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, ettei tutkimusaineistoon kuuluvien suomalaisten suuryritysten kestävyysraportointi vastaa ESR-standardin tiedonantovaatimusten tasoa. Tutkielman tulosten perusteella ei kuitenkaan voida muodostaa täydellistä kokonaiskuvaa suomalaisten suuryritysten kestävyysraportoinnin tasosta, sillä tutkimusaineisto ei kata kaikkia suomalaisia suuryhtiöitä. Lisäksi on huomioitava, että ESR-standardit koostuvat useammasta standardista, joita ei huomioitu tässä tutkielmassa. Edellä esitetyt rajoitukset tarjoavat mielenkiintoisia mahdollisuuksia jatkotutkimukselle. Tulevaisuudessa aiheetta voitaisiin tutkia hyödyntäen ESR-standardien aihe- ja alakohtaisia standardeja. Lisäksi pienten ja keskisuurten yritysten kestävyysraportoinnin merkitys saattaa tulevaisuudessa kasvaa hankintaketjuihin liittyvien raportointivelvoitteiden lisääntyessä, mikä avaa uusia mahdollisuuksia jatkotutkimukselle.

Avainsanat: *Kestävyysraportointi, Kestävyysraportointidirektiivi, ESR-standardit*

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	1
1.1 Aihealueen esittely ja merkitys	1
1.2 Tutkielman tavoitteet ja rajaukset	4
1.3 Tutkimusote	6
1.4 Tutkielman rakenne	8
2 TUTKIELMAN TEOREETTINEN VIITEKEHYS	10
2.1 Yritysvastuu	10
2.1.1 Carrollin pyramidimalli	11
2.1.2 Kolmoistilinpäättösmalli	13
2.2 Kestävyyseraportointi	15
2.2.1 Taloustieteelliset teoriat vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin taustalla	16
2.2.2 Vapaaehtoisen ja pakollisen kestävyysraportoinnin kirjallisuudesta	19
2.2.3 Kestävyyseraportointi Euroopassa	21
2.2.4 Kestävyyseraportointistandardit	26
2.2.5 Kaksinkertainen olennaisuus	31
2.3 Teoreettisen viitekehysten yhteenveto	33
3 TUTKIMUSMENETELMIEN JA AINEISTON ESITTELY	38
3.1 Tutkimusmenetelmien esittely	38
3.2 Tutkimusaineiston esittely	40
3.3 Tutkielman luetettavuuden arviointi	43
4 TUTKIELMAN TULOKSET	46
4.1 Laatimisperusteet	46
4.2 Hallinto	50
4.3. Strategia	63
4.4 Vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallinta	76
4.5 Tutkielman tulosten yhteenveto	81
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUSAIHEET	85
LÄHTEET	92
LIITTEET	103

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. ESR-standardien rakenne	29
Kuvio 2. ESRS 2-standardin rakenne	30
Kuvio 3. Tutkielman teoreettinen viitekehys	37
Kuvio 4. Outokummun toimitusketjun due diligence -arviointi	60
Kuvio 5. Helen-konsernin arvonaluonti	67

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Tutkielman empiirisen aineiston arviointiasteikko	40
Taulukko 2. Tutkimusaineistoon kuuluvat kestävyysraportit	42
Taulukko 3. Yhtiökohtaiset keskiarvopisteet	81
Taulukko 4. Kysymyskohtaiset keskiarvopisteet	82

1 JOHDANTO

1.1 Aihealueen esittely ja merkitys

Kestävyysteemat ovat yhä enemmän esillä mediassa ja yleisessä keskustelussa, mikä ei ole yllättävää, kun huomioidaan niiden yhteiskunnallinen merkitys. Myös suuryhtiöiden näkökulmasta kestävyysteemat ovat yhä tärkeämpiä, sillä niillä on suuri vaikutus nyky-yhteiskunnassa kaikkiin vastuullisuuden osa-alueisiin. Suomalaisten yhtiöiden keskuudessa kestävyys nähdään parhaimmillaan kilpailuetuna (Elinkeinoelämän keskusliitto, ei pvm.), mutta sen lisäksi asiakkaiden toiveiden täyttäminen ja lainsäädännön noudattaminen nousevat esiin syinä huomioida vastuullisuus yritystoiminnassa. Vastuullisuuteen investoidaankin paljon, vaikka kestävyuden lisäämiseksi tehtyjen toimien ei uskota aina parantavan kannattavuutta tai liikevaihtoa. (OP Ryhmä & NIBS, 2024) Kestävyysteemojen ollessa jo merkittävässä osassa suuryhtiöiden toimintaa, on tärkeää ymmärtää, miten yhtiöt viestivät kestävyystoiminnastaan ulkopuolelle ja vastaavatko yhtiöiden julkaisemat kestävyysraportit niille asetettuja lakisääteisiä vaatimuksia.

Tämän tutkielman aiheena on suomalaisten suuryhtiöiden kestävyysraportoinnin tila ennen Euroopan unionin CSR-direktiivin voimaan astumista. Kestävyysraportoinnin voidaan nähdä liittyvän vahvasti osaksi yritysvastuun teemoja. Yritysvastuun merkitys yhtiöiden liiketoiminnassa on vuosien varrella kasvanut ja monien yhtiöiden kestävyystavoitteet on nykypäivänä liitetty osaksi yhtiön strategiaa. Jotta yritysvastuun liittäminen osaksi strategiaa tuottaisi yhtiön kannalta parhaan mahdollisen lopputuloksen, tulee yhtiön pyrkiä tunnistamaan toimintansa kannalta keskeiset kestävyteen liittyvät teemat ja määrittää kestävyteen liittyvät tavoitteensa näiden teemoja avulla. (Niskala, Tarna-Mani, Puroila & Pajunen, 2019, 49–61) Kestävyysraportointi nähdään yhtiöiden keinona julkistaa kestävyteen liittyviä tavoitteita ja toimia. Kestävyysraportoinnin tarkoituksena onkin tuottaa informaatiota yrityksen toimintaympäristöön vaikuttavista toiminnoista. Oman toiminnan vaikutusten raportoimisen lisäksi yritys voi kestävyysraportissaan tuoda esiin toimintaympäristön vaikutuksia yhtiön toimintaan. Kestävyysraportoinnin avulla voidaan jakaa informaatiota yritysvastuullisesta toiminnasta eri sidosryhmille. Tärkeitä sidosryhmiä voivat olla esimerkiksi osakkeenomistajat, sijoittajat, toimitusketjujen osat, työntekijät sekä asiakkaat. (Laine, Tregidga, & Unerman, 2022, 83–111)

Liiketoimintaa harjoittavien yhtiöiden tavoitteena on perinteisesti nähty arvon luominen ja omistajien hyödyn maksimoiminen. Kestävyysteemojen korostuminen julkisessa keskustelussa, on lisännyt muidenkin sidosryhmien merkitystä yritysten päätöksenteossa ja yritysten arvonaluonti perustuukin yhä voimakkaammin yritys vastuullisuuteen (Rezaee, 2016). Sidosryhmien luoma paine onkin yksi merkittävä tekijä yritys vastuun syntymisessä ja kehittämisessä. Jo 1950-luvulla Howard Bowen on todennut eri sidosryhmien mielipiteiden olevan tärkeässä osassa yritysjohtajien päätöksentekoa, mikä on ilmennyt siten, että sidosryhmät ovat lakanneet tukemasta yhtiön toimintaa, mikäli ne eivät ole olleet tyytyväisiä yhtiössä tehtyihin toimiin (Bowen, 1953). Kestävyyteen liittyvien teemojen ollessa yhä ajankohtaisempia ja tärkeämpiä, erilaiset sidosryhmät painottavat kestävyyteen liittyvää informaatiota päätöksenteossaan yhä enemmän. Kestävyysraportoinnin avulla yhtiöt voivatkin pyrkiä vastaamaan sidosryhmien muuttuneeseen informaation tarpeeseen. (Hahn, & Kühnen, 2013)

Suuryhtiöiden kestävyysraportointi on sekä Suomessa että maailmanlaajuisesti hyvin yleistä (KPMG, 2022). Vaikka kestävyysraportointi on suosituinta suurimpien yhtiöiden keskuudessa, lainsäädännön avulla on pyritty lisäämään myös pienempien yhtiöiden kestävyysraportointia. Tämän tutkielman keskiössä oleva Euroopan unionin kestävyysraportointidirektiivi (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD) tulee lisäämään pakollisen kestävyysraportoinnin piiriin kuuluvien yhtiöiden määrää merkittävästi vuodesta 2024 alkaen porrastetusti. Euroopan unionin tasolla kestävyysraportointidirektiivi tulee velvoittamaan noin 50 000 yhtiötä, kun aiemmin pakollinen kestävyysraportointivelvoite oli vain noin 11 700 yhtiöllä (Euroopan parlamentti, 2022). Suomessa uuden kestävyysraportointidirektiivin piiriin siirtyviä yhtiöitä, jotka eivät aiemmin ole olleet pakollisen kestävyysraportointivelvoitteen piirissä, on noin 500–700 (Eduskunta, 2021). Listaamattomien suomalaisten suuryhtiöiden kestävyysraportoinnin nykytilan tutkimus on tärkeää juuri nyt, sillä muutos tulee lisäämään työmäärää raportointivelvoitteissa yhtiöissä, mikäli kestävyysraportoinnin taso ei ole riittävän korkea kestävyysraportointidirektiivin vaatimuksiin nähden (FIBS, Finsif & KPMG, 2023).

Kestävyysraportointi ei ole kaikille suuryhtiöille kuitenkaan uusi asia, sillä vuonna 2014 annettu direktiivi muun kuin taloudellisen informaation raportoinnista (Non-Financial Reporting Directive, NFRD) velvoitti ensimmäisen kerran yleisen edun kannalta merkittäviä yhtiöitä julkaisemaan kestävyysinformaatiota jo raportointivuodelta 2017. Tämän direktiivin on havaittu lisänneen raportointivelvollisten yhtiöiden piiriin kuuluvien yhtiöiden yritys vastuullista toimintaa (Fiechter, Hitz & Lehmann, 2022). Yritys vastuullisten toimien havaittiin lisääntyneen

erityisesti sellaisissa yhtiöissä, joissa yritys vastuullinen toiminta oli vähäistä tai sitä ei ollut lainkaan ennen pakollista raportointivelvollisuutta. Kirjallisuudessa on myös havaittu, että uusi kestävyysraportointidirektiivi voisi lisätä yritys vastuullista toimintaa EU-tasolla. (Jackson, Bartosch, Avetisyan, Kinderman & Knudsen 2020) Uuden direktiivin velvoittavuuden piiriin kuuluu useampia yhtiöitä kuin NFR-direktiivin velvoittavuuden piiriin, minkä vuoksi uuden direktiivin aikaansaamat vaikutukset saattavat olla laajemmat. Ymmärryksen lisääminen uudesta direktiivistä on tärkeää, jotta uusiin vaikutuksiin osataan reagoida sekä raportointivelvoitteisten yhtiöiden että niiden sidosryhmien keskuudessa. Tulokset NFR-direktiivin vaikutuksista eivät kuitenkaan ole olleet täysin yhteneväisiä (ks. esim. Carungu, Di Pietra & Molinari, 2021), mikä osaltaan vaikuttaa CSR-direktiivin vaikutusten ennustamista.

Kestävyysraportoinnin tutkimuksessa vapaaehtoisen raportoinnin rooli on korostetussa asemassa (Haji, Coram & Troshani, 2023). Painotus vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin tutkimukseen on todennäköisesti johtunut pakottavan sääntelyn vähyydestä. Aiheen tutkimuksen kannalta siirtymä vapaaehtoisesta raportoinnista pakolliseen raportointiin muuttaa motiiveja tutkimuksen taustalla. Vapaaehtoisen raportoinnin aikaan yritysten motiivit laatia kestävyysraportointia korostuivat tutkimuksessa, mutta pakollisen kestävyysraportoinnin sääntelyn astuessa voimaan motiivien tarkastelun kiinnostavuus saattaa laskea. Toisaalta etenkin uusien direktiivien voimaantullessa sen ymmärtäminen, mitä ja miten ei-taloudellista informaatiota raportoidaan, voi osoittautua kiinnostavaksi tutkimuskohteeksi. (La Torre, Blomkvist, Tarquino & Dumay, 2018)

Sekä yritys vastuu että kestävyysraportointi ovat viime vuosina olleet melko suosittuja tutkimuskohteita, mutta CSR-direktiivi ja sen vaatimukset ovat tuoreutensa vuoksi vielä melko vähän tutkittu aihe Suomessa, mikä lisää tämän tutkielman tarpeellisuutta. Suomessa CSR-direktiivin vaikutuksia on tutkittu jo melko paljon tilintarkastajien sekä muiden kestävyysraportoinnin varmentajien näkökulmasta (ks. Blomqvist, 2022; Gullkvist, 2023; Hyvätti, 2023; Kaisanlahti, 2023; Laaksonen, 2023; Parkkinen, 2023; Pekkala, 2023; Salmi, 2023), mutta tutkimusta raportoinnin laadusta on julkaistu vähemmän. Listaamattomien yhtiöiden kestävyysraportoinnin nykytilaa on tutkittu tietyvästi vain Ottelinin (2023) pro gradu -tutkielmassa, jossa havaittiin, että suurin osa tutkimusaineistoon valituista 30:stä listaamattomasta suomalaisesta suuryhtiöistä on valmistautunut CSR-direktiivin voimaantuloon keskinkertaisesti. Vaikka tässä pro gradu -tutkielmassa hyödynnetään osin samaa aineistoa ja viitekehystä kuin Ottelinin (2023) tutkielmassa, tutkielmien väliltä on löydettävissä eroja muun muassa tutkimusasetelmaan ja

tutkimustavoitteisiin liittyen. Tämä tutkielma onkin tietävästi ensimmäinen tutkielma, jossa tutkitaan sekä suomalaisten listattujen että listaamattomien suuryhtiöiden kestävyysraportoinnin nykytilaa uuden CSR-direktiivin vaatimusten valossa hyödyntäen ESRS 2-standardin pakollisia tiedonantovaatimuksia.

Suomalaisten suuryritysten kestävyysraportoinnin tutkimus on tällä hetkellä tärkeää ensinnäkin aiheen ajankohtaisuuden vuoksi. Kiinnostus kestävyysraportointia kohtaan on kasvanut kestävyteen liittyvän keskustelun vuoksi ja kestävyysraportoinnin merkitys näkyy nykypäivänä lainsäädännössä sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Erityisen ajankohtaisen aiheesta tekee Euroopan unionin uusi kestävyysraportointidirektiivi, joka lisää merkittävästi pakollisen kestävyysraportoinnin piiriin kuuluvien yhtiöiden määrää niin Euroopassa kuin Suomessakin. Toiseksi tutkielman tekeminen juuri nyt on tärkeää ilmiön melko suuren kokoluokan vuoksi. Kestävyysraportointivelvollisuuden laajeneminen lisänee kestävyysraportointiin liittyvän työn määrää niin kestävyysraportointia tekevissä yhtiöissä kuin myös kestävyysraportointia varmentavien tahojen keskuudessa. Kolmanneksi aihetta on kiinnostavaa tutkia, koska suomalaisella aineistolla toteutetun kestävyysraportoinnin laadun eroihin paneutuvan tutkimuksen osalta näyttäisi löytyneen tutkimusaukko. Etenkin CSR-direktiivin ja ESR-standardin vaatimusten osalta ymmärryksen lisäämisestä voisi olla hyötyä monille näiden teemojen parissa työskenteleville.

1.2 Tutkielman tavoitteet ja rajaukset

Kauppateieteellisen tutkimuksen voidaan nähdä linkittyvän vahvasti käytäntöön, sillä tutkimuksen avulla voidaan saada tutkimustietoa erilaisten toimijoiden hyödynnettäväksi. (Saunders, Lewis & Thornhill, 2019, 6). Myös kestävyysraportoinnin tutkimuksella on selkeä yhteys käytäntöön ja tämänkin tutkielman tavoitteena on tuottaa informaatiota kestävyysraportoinnista sekä kestävyysraportointia harjoittaville yhtiöille että niiden erilaisille sidosryhmille. Tuore tutkimustieto yhtiöiden kestävyysraportoinnista muuttuvassa sääntelykentässä voi olla tärkeää etenkin yhtiöiden sidosryhmille.

Kauppalehti on syyskuussa 2022 julkaissut artikkelin Helsingin pörssissä noteerattujen yhtiöiden kestävyysraportoinnista ja yhtiöiden aiheuttamista hiilidioksidipäästöistä. Artikkelissa todetaan, että raportointi on pienimmillä pörssilistatuilla yhtiöillä vielä vaillinaista vuoden 2021

osalta. (Räsänen, Ojalainen, & Drake, 2022) Esitettyjen tietojen valossa onkin mielenkiintoista tutkia, onko pörssilistautuminen ja kestävyysraportoinnin pakollisuus kuitenkin johtanut laadukkaampaan kestävyysraportointiin verrattuna sellaisten yritysten kestävyysraportoinnin laatuun, joilla ei ole ollut velvollisuutta laatia kestävyysraportteja aiemmin NFR-direktiivin perusteella.

Tämän tutkielman tavoitteena on lisätä ymmärrystä suomalaisten listattujen ja listaamattomien suuryritysten kestävyysraportoinnin nykytilasta ennen CSR-direktiivin voimaantuloa seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

1. Onko listattujen ja listaamattomien suomalaisten suuryritysten kestävyysraportoinnissa havaittavissa eroja ESRS 2 -standardin tiedonantovaatimusten mukaiseen kestävyysraportointiin verrattuna?
2. Miten kestävyysraportoinnin kattavuus suhteessa ESRS 2-standardin tiedonantovaatimukseen ilmenee suomalaisten suuryritysten kestävyysraporteissa?

Tutkielman kohteeksi valitaan sekä listattuja että listaamattomia suuryrityksiä, sillä ne kuuluvat kahteen ensimmäiseen yhtiöryhmään, joita CSR-direktiivi tulee velvoittamaan ensimmäisten kahden vuoden aikana. Raportointivuodesta 2024 alkaen CSR-direktiivi tulee velvoittamaan yleisen edun kannalta merkittäviä yhtiöitä (Euroopan komissio, 2022b), joista tarkasteluun valitaan Helsingin pörssiin listattuja suuryhtiöitä. 1.1.2025 raportointivelvoite laajenee muihin suuryhtiöihin, eli yhtiöihin, joiden osalta kaksi kolmesta seuraavasta raja-arvosta täyttyy; (Euroopan komissio, 2013)

1. Henkilöstön määrä tilivuoden aikana keskimäärin 250 henkilöä
2. Liikevaihto 40 000 000 €
3. Taseen loppusumma 20 000 000 €

1.1.2024 kestävyysraportoinnin velvoittavuuden piiriin siirtyvät yhtiöt ovat jo aiemmin olleet velvollisia laatimaan kestävyysraportteja NFR-direktiivin nojalla. Tässä tutkielmassa keskitytään tutkimaan, vaikuttaako kestävyysraportoinnin vapaaehtoisuus kestävyysraportoinnin laatuun. Samalla pyritään lisäämään ymmärrystä suomalaisten suuryhtiöiden kestävyysraportoinnin nykytilasta ennen CSR-direktiivin voimaantuloa. CSR-direktiivi velvoittaa 1.1.2026 alkaen myös listattuja keskisuuria ja pieniä yhtiöitä (Euroopan komissio, 2022b), mutta tähän

kategoriaan kuuluvia yhtiöitä ei Suomesta löydy tarpeeksi, jotta tutkielman voisi rajata näihin yhtiöihin. Keskisuurten ja pienten yhtiöiden kestävyysraportointia voisi tutkia toimitusketjujen näkökulmasta, vaikka uusi EU:n kestävyysdirektiivi ei toistaiseksi tule näitä yhtiöitä velvoittamaan. Pienten ja keskisuurten yhtiöiden julkaisemat kestävyysraportit ovat kuitenkin toistaiseksi harvinaisempia ja epäyhtenäisempiä kuin suurten yhtiöiden kestävyysraportit, joten aineistoa on helpommin saatavilla, kun tutkielma on rajattu koskemaan yhtiöitä, joihin uuden direktiivin vaikutukset vaikuttavat suoraan.

Tutkielman empiirisessä osassa hyödynnetään European Financial Reporting Advisory Groupin (EFRAG) ESRS-raportointistandardeja (European Sustainability Reporting Standards), sillä Euroopan komission (2023b) mukaan ESRS:n mukaisesti raportoivat yhtiöt täyttävät kestävyysraportointidirektiivin mukaiset vaatimukset kestävyysraportoinnin sisällön osalta. ESRS-raportointistandardit julkaistiin heinäkuussa 2023, joten ne ovat todella tuore raportointistandardi, eikä niitä ole vielä tutkielmassa käytetyn aineiston laadinnan aikaan hyödynnetty kestävyysraportoinnissa. Raportointivelvoitteisten yhtiöiden kannalta tiedon lisääminen ESRS:stä on tärkeää standardin uutuuden ja Euroopan unionin suosituksen vuoksi. Tutkielman empiirisen aineiston analyysissä hyödynnetään ESRS 2-standardin tiedonantovaatimuksia BP-1, GOV-1, GOV-2, GOV-3, GOV-4, GOV-5, SBM-1, SBM-2, SBM-3, IRO-1 ja IRO-2, mikä tarkoittaa sitä, että ESR-standardin muut osiot sekä muut eri toimijoiden raportointistandardit jätetään tämän tutkielman ulkopuolelle. Toiseksi tutkielman ulkopuolelle rajataan muiden kuin suuryhtiöiden kestävyysraportoinnin tutkimus. Kolmanneksi muiden kuin suomalaisten yhtiöiden raportointi on rajattu tutkielman ulkopuolelle.

1.3 Tutkimusote

Tutkimuksen tieteenfilosofiset taustaoletukset luovat pohjan tutkimusprosessille. Tämän tutkielman tieteenfilosofiset taustaoletukset pohjautuvat interpretivistisille käsityksille tiedon ja todellisuuden luonteesta. Interpretivististen käsityksen mukaan olosuhteet vaikuttavat ihmisten tekemiin tulkintoihin, minkä vuoksi interpretivistinen tutkimus ei pyri muodostamaan yleistettäviä johtopäätöksiä. Sen sijaan interpretivistisen tutkimuksen tavoitteena pidetäänkin tyypillisesti ymmärryksen kasvattamista. (Saunders ym., 2019, 137) Täsmällisemmin tämän tutkielman tieteenfilosofista taustaoletusta kuvaava suuntaus on konstruktionismi. Konstruktivistinen

käsitys todellisuuden luonteesta tukee interpretivististä käsitystä tiedon luonteesta. Konstruktiivinen tieteenfilosofinen taustaoletus tarkoittaa sitä, että todellisuus on rakentunut sosiaalisten toimijoiden vaikutuksesta. (Bell, Bryman & Harley 2019, 27) Tutkielman tieteenfilosofiset taustaoletukset pohjautuvat käsitykselle tutkimuksen kohteena olevien kestävyysraporttien luonteesta. Tässä tutkielmassa kestävyysraportit nähdään ihmisten laatimina ja niiden välittämä todellisuus nähdään ihmisten tulkintana. Nämä näkemykset siis tukeutuvat edellä kuvattuihin tieteenfilosofisiin taustaoletuksiin.

Tutkimusotetta voidaan pitää siltana tutkimuksen tieteenfilosofisten taustaoletusten ja tutkimusmenetelmien välillä (Neilimo & Näsi, 1980, 26) ja sen vuoksi tutkimusote on tärkeää kuvata osana tutkimusprosessia. Neilimo ja Näsi (1980) ovat jakaneet yrityksen taloustieteelliset tutkimusotteet neljään kategoriaan, joita ovat käsiteanalyttinen, nomoteettinen, päätöksentekometodologinen ja toiminta-analyttinen tutkimusote. Jaotteluun on myöhemmin lisätty konstruktiivinen tutkimusote (Kasanen, Lukka & Siitonen, 1993) Tämän tutkielman tutkimusote ei vastaa täydellisesti mitään näistä tutkimusotteista, mutta muistuttaa eniten toiminta-analyttistä tutkimusotetta, jonka taustalla vallitsee hermeneutiikan periaatteet. Toiminta-analyttisellä tutkimusotteella tehdylle tutkimukselle on tyypillistä hyödyntää melko pientä empiiristä aineistoa ja aineiston analyysin perusteella pyrkiä muodostamaan uudenlaisia käsitejärjestelmiä, joiden avulla tutkittava ilmiö jäsentyy aiemmasta poikkeavalla tavalla. Toiminta-analyttisellä tutkimusotteella tehdyn tutkimuksen tutkimusmenetelmiin liittyvät valinnat ovat tyypillisesti melko vähän sidottuja. (Neilimo & Näsi, 1980, 35) Tämän tutkielman tutkimusote on lähellä toiminta-analyttistä tutkimusotetta, sillä tutkielman aineisto on melko pieni ja sitä pyritään analysoimaan mahdollisimman syvällisesti.

Tutkimusasetelman avulla määritetään tutkimuksen kulkua. Tutkimusasetelma sisältää tutkimuskysymykset, suunnitelmat aineiston keräämiseen ja analysointiin sekä tutkielman eettisten näkökulmien huomioimisen. Kun luodaan tutkimusasetelmaa, ensimmäisenä valitaan tutkimukselle joko kvantitatiivinen, kvalitatiivinen tai näitä yhdistelevä metodologia. Tehty valinta määrittelee ja rajaa aineiston keruuseen ja analysointiin liittyviä vaihtoehtoja. (Saunders ym., 2019, 173–174) Tämä tutkielma toteutetaan kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä hyödyntäen, sillä tarkoituksena on lisätä ymmärrystä suomalaisten listaamattomien ja listattujen suuryhtiöiden kestävyysraportoinnin tilasta ennen CSR-direktiivin voimaantuloa. Kvalitatiiviselle tutkimukselle onkin tyypillistä pyrkiä kuvaamaan tutkimusongelma osana todellista maailmaa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2009, 161). Tutkimusaineisto koostuu yhtiöiden julkaisemista

kestävyysraporteista ja analyysi perustuu pääosin numeroiden sijasta sanoihin, mikä on myös tyypillistä kvalitatiivisille tutkimuksille (Saunders ym., 2019, 179).

Tämän tutkielman tutkimusasetelma koostuu vertailuasetelmasta ja poikkileikkausasetelmasta. Poikkileikkausasetelma koostuu useamman kuin yhden tapauksen analysoinnista tietynä ajankohtana (Bell ym., 2019, 58). Poikkileikkausasetelma sopii tämän tutkielman tutkimusasetelmaksi hyvin, sillä tutkielmassa pyritään ymmärtämään kestävyysraportoinnin nykytilaa ja aineisto koostuu tietynä aikana julkaistuista kestävyysraporteista. Poikkileikkausasetelma on hyvin tyypillinen laadullisissa tutkimuksissa. (Vuori, 2021). Poikkileikkausasetelman lisäksi tutkimuksessa rakennetaan vertailuasetelma listattujen ja listaamattomien suomalaisten suuryhtiöiden välille. Vaikka vertailuasetelmaa on tyypillisesti hyödynnetty erilaisten kulttuuritekijöiden vaikutuksia tutkittaessa, voidaan sen avulla tutkia myös eroja yksilöiden, ryhmien, organisaatioiden tai yhteiskuntien välillä (Bell, ym., 2019, 68–69).

Kvalitatiiviset tutkimukset pyrkivät kuvaamaan ja ymmärtämään tutkimuksen aihetta kokonaisvaltaisesti sekä löytämään aineistosta olennaisia teemoja. Aineiston valinta on tärkeää, sillä kvalitatiivisin menetelmin toteutettujen tutkimusten tulokset kuvaavat ilmiötä vain kyseisen tutkimuksen kohdejoukossa. Kohdejoukko tulee siis valita siten, että tutkimustulosten avulla voidaan vastata tutkimuskysymyksiin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusprosessi voi tästä syystä olla melko joustava. (Hirsjärvi, ym., 2009, 161, 164) Tämän tutkielman tutkimusprosessin alussa oletetaan, että tehdyt valinnat tutkielman tutkimusasetelman, teoreettisen taustan sekä aineiston keruu- ja analyysimenetelmien osalta johtavat tuloksiin, joiden perusteella ilmenee suomalaisten suuryhtiöiden kestävyysraportoinnin nykytila ennen CSR-direktiivin voimaantuloa sekä mahdolliset eroavaisuudet listattujen ja listaamattomien suuryhtiöiden kestävyysraportoinnin kattavuudessa ja laadussa. Tutkimustieto on hyödynnettävissä kyseisille yhtiöille, muille yhtiöille, jotka pyrkivät lisäämään ymmärrystään kestävyysraportoinnista Euroopan unionin tasolla, sijoittajille, toimitusketjujen osille, kuluttajille sekä muille sidosryhmille.

1.4 Tutkielman rakenne

Tämä tutkielma koostuu viidestä pääluvusta. Johdannossa esitellään tutkielman aihe ja perustelut tutkielman tekemiselle. Lisäksi johdannossa kuvataan tutkielman tavoitteet ja aiheen

rajaukset sekä esitellään valittu tutkimusote ja tutkielman rakenne. Luku 2 sisältää tutkielman teoreettisen viitekehyksen esittelyn. Teoreettinen viitekehys jakautuu kahteen yläteemaan, joita ovat yritysvastuu ja kestävyysraportointi. Yritys vastuuta käsittelevä luku jakautuu kahteen alalukuun, joissa esitellään Carrollin pyramidimalli ja kolmoistilin päätös malli. Nämä mallit esiintyvät usein yritys vastuun kirjallisuudessa kuvaamalla yritys vastuun ulottuvuuksia. Kestävyysraportointia käsittelevä alaluku on jaettu kolmeen osaan, joita ovat kestävyysraportointi Euroopassa, kestävyysraportointistandardit ja kaksinkertainen olennaisuus. Luvun kaksi viimeinen alaluku kokoaa teoreettisen viitekehyksen yhteen.

Tutkielman kolmannessa luvussa esitellään tutkimusmenetelmät ja aineisto omissa alaluvuissaan. Tutkielman tulokset esitetään tutkielman neljännessä luvussa, joka on jaettu alalukuihin ESRS2- standardin tiedonantovaatimusten mukaisesti. Tutkielman tuloksia peilataan luvussa 2 esiteltyyn tutkielman teoreettiseen viitekehykseen tutkielman viimeisessä luvussa, jossa esitellään tutkielman empiirisen osuuden perusteella esiin nousseet johtopäätökset ja mahdolliset jatkotutkimusaiheet.

2 TUTKIELMAN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tämän tutkielman teoreettinen viitekehys koostuu kahdesta yläteemasta, joista ensimmäinen on taustoittava ja toinen muodostaa pohjan aineiston empiiriselle tarkastelulle. Ensin esitellään yritys vastuun käsite ja kuvataan termin kehitystä sekä jakautumista eri yritys vastuun osa-alueisiin. Teoreettisen viitekehysten toisessa alaluvussa käsitellään kestävyysraportointia pakollisen ja vapaaehtoisen sekä Euroopan unionin tasolla säännellyn kestävyysraportoinnin näkökulmista sekä perehdytään kaksinkertaisen olennaisuuden käsitteeseen ja kuvataan, miksi sen ymmärtäminen on tärkeää kestävyysraportoinnin näkökulmasta. Lisäksi perehdytään tutkielman empiirisen osion perustana olevan ESR-standardin sisältöön. Yhteenveto tutkielman teoreettisesta viitekehyksestä esitetään tämän pääluvun lopussa.

2.1 Yritysvastuu

Tämän tutkielman teoreettinen viitekehys rakentuu osin yritysvastuun käsitteen ympärille, sillä tutkielman kohteena oleva kestävyysraportointi voidaan nähdä yritysvastuun ilmentymänä ja sen vuoksi yritysvastuun taustoja on tärkeää ymmärtää. Yritysvastuu tarkoittaa yrityksen toiminnan vaikutusten seuraamista ja arvioimista yrityksen ulkoisten ja sisäisten vaikutusalueiden näkökulmista. Yritysvastuullisen toiminnan taustalla voidaan nähdä halu muuttaa yhtiön toimintoja vastuullisemmiksi sekä lisätä yhteiskunnallista hyvinvointia. Toisaalta yritysvastuullisen toiminnan taustalla voidaan havaita tavoitteita, jotka liittyvät yhtiön osakkeenomistajien hyödyn maksimointiin. (Christensen, Hail & Leuz, 2021) Hyödyn maksimointi ei kuitenkaan aina tarkoita yhtiön taloudellisen arvon maksimointia, sillä osakkeenomistajilla saattaa olla kestävyteen liittyviä mieltymyksiä, joiden täyttäminen maksimoi osakkeenomistajien hyödyn. Yritysvastuullisen toiminnan tarkoituksena ei kuitenkaan ole tuloksen heikentäminen (Christensen, ym., 2021).

Liike-elämässä yritysvastuun nähdään tyypillisesti koostuvan erilaisista ympäristöön, yhteiskuntaan ja hallintoon liittyvistä toimista ja mittareista, jolloin yritysvastuun jakautumisesta eri osa-alueisiin käytetään termiä ESG (Silvola, Peil, Aspholm & Kaisanlahti, 2024, 21). Toisaalta yritysvastuuta voidaan tarkastella myös taloudellisen vastuun, ympäristövastuun ja sosiaalisen

vastuun näkökulmista (Niskala, ym., 2019, 21), mikä tekee siitä melko laajan ja osin epätasällisen kokonaisuuden. Vaikka edellä luetellut näkökulmat tyypillisesti liitetään yritysvastuuseen, voidaan yritysvastuun eri osa-alueet jaotella myös muilla tavoilla. Yritysvastuun merkitys yhtiön toiminnan kannalta voi vaihdella riippuen yhtiön strategiasta ja liiketoimintaympäristöstä, minkä vuoksi olennaisimpien yritysvastuun teemojen tunnistaminen on olennainen osa yritysvastuun johtamista. Yritysvastuun johtamisessa ja olennaisten asioiden tunnistamisessa on otettava huomioon globaalit trendit, sidosryhmien odotukset, lainsäädäntö sekä erilaiset sopimukset ja standardit. (Niskala, ym., 2019, 55)

Yritysvastuun tutkimuksen edelläkävijänä pidetään Howard Bowenia, jonka jo vuonna 1953 julkaistussa teoksessa todetaan, että yritysjohtajien vapaus tehdä liiketoimintaan liittyviä päätöksiä on riippuvaista päätösten vaikutuksista yhteiskuntaan ja sidosryhmiin. Mikäli päätökset eivät miellytä sidosryhmiä, ne lakkaavat tukemasta yhtiön toimintaa. Bowenin mukaan erilaisilla liiketoimintapäätöksillä voidaan vaikuttaa muun muassa asiakkaiden kulutuspäätöksiin, työllisyystasoihin, inflaation laskuun ja nousuun, yksilöiden arvoihin sekä kansainvälisten ja kansallisten toimijoiden välisiin suhteisiin. (Bowen, 1953) Vaikka jo 1950-luvulla tunnistettiin liiketoimintapäätösten yhteys yhteiskuntavastuuseen, tarkka kuvaus siitä, mitkä kaikki yhteiskuntavastuun osa-alueet tulee huomioida liiketoimintapäätöksiä tehdessä, puuttui. Kirjallisuuden sekä nykyisen lainsäädännön perusteella on selvää, että tähän teemaan on vuosien aikana pyritty saamaan tarkennusta ja seuraavaksi esitellään yritysvastuun tutkimuksen keskeisimpiä kehitysaskelaita kohti nykypäivän tutkimusta kahden toisistaan hieman poikkeavan viitekehyksen avulla.

2.1.1 Carrollin pyramidimalli

1970-luvulla kirjallisuus yhteiskuntavastuusta lisääntyi ja yritysvastuu termin rinnalle kehittyivät termit yritysten yhteiskunnallinen reagointikyky (Corporate Social Responsiveness) sekä yritysten yhteiskunnallinen suorituskyky (Corporate Social Performance) (Carroll, 2021). Yritysten yhteiskunnallisella reagointikyvyllä kuvataan yritysten kykyä vastata yhteiskunnalliseen paineeseen. Yritysten yhteiskunnallisen reagoinkyvyn käsitteen yleistyessä alettiin johdon yhteyttä yritysvastuullisiin teemoihin korostaa osana yritysvastuuta. Yritysten yhteiskunnallinen reagointikyky ei kuitenkaan tarjonnut täsmällistä kuvausta yritysvastuusta, sillä käsite ei tarjonnut vastausta siihen, miten yhteiskunnallinen paremmuus määritellään. Myöskään

liiketoiminnan ja yhteiskunnan välisen suhteen luonteeseen, yhteiskunnallisiin muutoksiin tai liiketoiminnan arvoihin termi ei ottanut kantaa. (Frederic, 2006)

Yhteiskuntavastuullisen suorituskyvyn käsite on ajan saatossa muotoutunut nykyiseen muotoonsa, mutta vielä 1970-luvulla käsitteen määrittelemättömyys johti erilaisten epäselvyyteen eri sidosryhmien keskuudessa. Sethi (1975) tunnisti yhteiskunnallisiksi yritysvastuuseen vaikuttaviksi olosuhteiksi yhteiskunnalliset vaatimukset, yritysvastuun sekä yhteiskunnallisen reagoitakyvyn. Sethi (1975) pyrki viitekehjyksellään kuvaamaan yllä lueteltujen olosuhteiden vaikutuksia yritysten oikeudellisiin ja eettisiin vastuisiin, operationaaliseen päätöksentekoon sekä valmiuksiin vastata yhteiskunnan paineisiin. Carrollin (2021) mukaan Sethin (1975) viitekehjyssä ei kuitenkaan pyritty erottamaan yritysten yhteiskunnallisen suorituskyvyn termiä yritysvastuun ja yritysten yhteiskunnallisen reagoitakyvyn termeistä, minkä vuoksi Sethin (1975) teoria ei sellaisenaan riittänyt kuvaamaan yritysvastuun ulottuvuuksia täsmällisesti.

Vuonna 1979 Carroll esitteli kolmen ulottuvuuden mallin, jonka tavoitteena oli kuvata yritysten yhteiskunnallista suorituskykyä. Kolme mallissa esitettyä yritysten yhteiskunnallisen suorituskyvyn ulottuvuutta olivat yrityksen yhteiskuntavastuun sisällön ja reagoititavan määrittäminen sekä yhteiskunnan ulkoisen paineen tunnistaminen. Yritysten yhteiskunnallisen toiminnan ulottuvuuksien lisäksi Carrollin (1979) mallissa tunnistettiin yritysvastuun neljäksi keskeiseksi ulottuvuudeksi taloudelliset, oikeudelliset, eettiset ja filantrooppiset vastuut. Carrollin pyramidimalli, joka on yksi tyypillisimmistä tavoista kuvata yhteiskuntavastuuta tutkimuskirjallisuudessa, perustuu edellä kuvattuihin neljään yritysvastuun ulottuvuuteen. Pyramidin rakentuu siten, että perustan muodostavat taloudelliset vastuut, joiden päälle rakentuvat oikeudelliset vastuut. Pyramidissa ylimmät kerrokset muodostuvat eettisistä ja filantrooppisista vastuista. Vaikka Carrollin malli kuvataan pyramidin muodossa, se ei tarkoita sitä, että eri velvollisuudet olisivat keskenään eriarvoisessa asemassa, vaan kaikki teemat sisältyvät yhteiskuntavastuulliseen toimintaan ja yhtiöiden toiminnan vastuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon yhtiöiden toiminta kaikkien kuvattujen velvollisuuksien näkökulmista. Malli on kuvattu pyramidin muotoon sen vuoksi, että aiemmassa kirjallisuudessa taloudellisiin ja oikeudellisiin velvollisuuksiin on keskitytty aikaisemmin kuin eettisiin ja filantrooppisiin velvollisuuksiin. (Carroll, 1979; Carroll, 1991)

Taloudelliset vastuut juontuvat yhtiöiden alkuperäisestä taloudellista suoriutumista korostavasta tarkoituksesta. Taloudellisiin velvollisuuksiin kuuluu pyrkimys toimia siten, että

osakkeen arvo maksimoituu ja toiminta on mahdollisimman kannattavaa sekä tehokkaasti organisoitua. Lisäksi vahvan kilpailuaseman sekä jatkuvan kannattavuuden säilyttäminen on tärkeää taloudellisten vastuiden näkökulmasta. Taloudellisten vastuiden lisäksi yritystoiminnan oikeudelliset vastuut on tunnistettu jo pitkään. Yritysvastuun näkökulmasta oikeudellisiin vastuisiin kuuluu sovellettavien lakien ja sääntelyn noudattaminen liiketoiminnan kaikilla osa-alueilla. Taloudelliset ja oikeudelliset vastuut nähdään yritysjärjestelmän perustana ja se on osasy sille, miksi ne on asetettu pyramidin alimmiksi kerroksiksi. (Carroll, 1991, 40–41)

Taloudellisten ja oikeudellisten vastuiden lisäksi Carrollin (1991, 40) mallissa ovat edustettuina eettiset ja filantrooppiset vastuut. Eettiset vastuut edustavat lakeihin kirjoittamattomia normeja ja odotuksia, joita yhtiöiden sidosryhmillä voi olla yhtiöiden toimintaa kohtaan. Eettiset vastuut näkyvät yhtiöiden toiminnassa muun muassa lainsäädännön vaatimuksia kestävämpänä toimintana. Eettiset vastuut huomioidaan, kun tunnistetaan ja reagoidaan yhteiskunnassa tapahtuvaan kehitykseen eettisten teemojen osalta sekä pyritään saavuttamaan yhtiön tavoitteet huomioiden samanaikaisesti eettisten vastuiden täytyminen. On myös tärkeää liittää eettisesti ja moraalisesti oikein toimiminen osaksi hyvää yrityskansalaisuutta. Filantrooppiset vastuut nähdään myös osana hyvää yrityskansalaisuutta, mutta erona eettisiin vastuisiin pidetään sitä, ettei filantrooppisia vastuita perustella eettisillä odotuksilla. Sen sijaan filantrooppinen vastuu koostuu yhteiskunnallisesti vastuullisesta toiminnasta. Filantrooppisina vastuina pidetään esimerkiksi omassa yhteisössä suoritettua vapaaehtoistyötä tai hyväntekeväisyyttä sekä koulutuksen ja taideteen tukemista. (Carroll, 1991, 42–43)

2.1.2 Kolmoistilinpäättösmalli

Yritysvastuun kirjallisuus on hyvin monipuolista ja sen laajuuden ymmärtämiseksi seuraavaksi käsitellään Carrollin pyramidimallille vaihtoehtoinen yritysvastuun viitekehys, jota on hyödynnetty melko laajasti tutkimuskirjallisuudessa sekä vastuullisuuden johtamisessa. Kolmoistilinpäättösmalli yleistyi osaksi liikkeenjohtoa ja raportointia 1990 ja 2000 lukujen taitteessa (Koi-pijärvi & Kuvaja, 2020, 18; Milne & Gray, 2013). Malli pohjautuu hyvin vahvasti John Elkingtonin teokseen *Cannibals with forks*, jossa Elkington kuvaa yritysvastuun rakentuvan kolmen eri kestävyysteeman päälle. Nämä kolme yritysvastuun pilaria ovat taloudellinen vastuu, ympäristövastuu sekä sosiaalinen vastuu (Elkington, 1999, 2). Kun kolmoistilinpäättösmallia hyödynnetään osana kestävyuden johtamista, on tärkeää pyrkiä määrittelemään kuhunkin

vastuullisuuden osa-alueeseen liittyvät avainasiat ja liittää niihin soveltuvat mittarit, jotta vastuullisuutta voidaan arvioida eri osa-alueiden kannalta (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, 25).

Taloudellinen vastuu muodostaa kestävä liiketoiminnan pohjan. Taloudellisen vastuun mittareina voidaan käyttää esimerkiksi yhtiön kassavirtoihin, kannattavuuteen, tehokkuuteen ja kilpailukykyyn liittyviä tunnuslukuja, joita on laskenta-ammattilaisten toimesta hyödynnetty jo kauan arvioitaessa yhtiön taloudellista menestystä (Harmaala & Jallinoja, 2013, 18; Koipijärvi & Kuvaja, 2020, 23). Ympäristövastuun näkökulmasta tarkasteltuna, yhtiön pääomiin sisällytetään taloudellisen pääoman ja kiinteän omaisuuden lisäksi henkinen pääoma. Henkiseen pääomaan kuuluu työntekijöiden yhtiöön tuoma tietotaito ja kokemus. (Elkington, 1999, 74) Perinteisten taloudelliseen vastuuseen liitettyjen teemojen lisäksi taloudellisen vastuun piiriin voidaan nähdä kuuluvan esimerkiksi vastuullinen veronmaksu, asialliset korvaukset työntekijöille sekä kaikenlainen korruptiota heikentävä toiminta (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, 22).

Samoin kuin taloudellisen vastuun ymmärtämisen kohdalla, myös ympäristövastuun ymmärtämisen kannalta on tärkeää tunnistaa, mitä luonnonpääoman käsitteen alle kuuluu. Luonnonpääomaan tulisi sisällyttää sekä suorat että epäsuorat ympäristövaikutukset. (Elkington, 1999, 79) Ympäristövastuu koostuu vesien, maaperän ja ilman suojelusta, ilmastonmuutoksen torjunnasta sekä luonnon monimuotoisuuden suojelemisesta. Lisäksi ympäristövastuullista toimintaa on luonnonvarojen vastuullinen käyttö, kestävä elinkaariajattelu sekä kemikaaleihin liittyvien riskien hallinta. (Harmaala & Jallinoja, 2013, 22; Koipijärvi & Kuvaja, 2020, 23) Ympäristövastuun tunnistaminen ja ympäristöön liittyvän lainsäädännön tuntemus ja soveltaminen liiketoiminnan osana ovat merkkejä ympäristövastuullisesta yritystoiminnasta (Harmaala & Jallinoja, 2013, 22).

Vaikka sosiaalinen vastuu on historiallisesti ollut ympäristövastuuta merkittävämpi yritys vastuun teema, 1970-luvulta alkanut kiinnostus ympäristöteemoja kohtaan johti sosiaalisen vastuun merkityksen hetkelliseen laskuun. Sosiaaliseen pääomaan kuuluu julkisen terveydenhuollon ja koulutuksen muodostama henkinen pääoma. (Elkington, 1999, 79, 85) Vaikka yhtiöiden sosiaalinen vastuu kohdistuukin ensisijaisesti omaan henkilökuntaan, luetaan yhtiön muutkin sidosryhmät kiinteäksi osaksi yhtiön sosiaalista vastuuta (Harmaala & Jallinoja, 2013, 20). Henkilöstöön kohdistuvaa sosiaalista vastuuta on henkilöstön hyvinvoinnista ja osaamisesta huolehtiminen. Ulkoisiin sidosryhmiin liittyviä sosiaalisen vastuun toimia ovat

tuoteturvallisuudesta ja ihmisoikeuksista huolehtiminen sekä hyvät toimintatavat sidosryhmäsuhteita muodostettaessa ja ylläpidettäessä. (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, 23)

Vaikka kolmoistilinpäättösmalli on melko laajalti tunnettu ja käytetty, on se saanut osakseen myös kritiikkiä. Mallin luoja Elkington (2018) on todennut, että mikään nykyisistä yritys vastuun viitekehysistä ei sellaisenaan riitä turvaamaan maapallon kantokykyä. Kolmoistilinpäättösmallin heikkoutena voidaan pitää eri yritys vastuun osa-alueiden epätarkkaa yhteyttä toisiinsa. Mallia onkin kritisoitu siitä, että jako kolmeen pilariin on liian rajoittunut, sillä kestävyysteemat linkittyvät usein toisiinsa ja erilaisten kestävyystoimien luokittelu vain yhden yritys vastuun osa-alueen alle voi antaa virheellisen kuvan toimen kokonaisvaltaisista vaikutuksista. Lisäksi viitekehyksessä ympäristövastuuta ja sosiaalista vastuuta ei selkeästi linkitetä taloudelliseen vastuuseen, jolloin näiden yritys vastuun osa-alueiden mittaaminen voi olla haastavaa. (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, 24)

Yritys vastuun terminologia ei ole Suomessa vielä kovinkaan vakiintunutta ja termejä vastuullisuus ja kestävyys käytetään usein synonyymeina (Silvola, ym., 2024, 20). Myös esitettyjen viitekehysten valossa voidaan todeta, että yritys vastuun käsite ei ole täysin vakiintunut, vaan se voidaan jakaa erilaisiin osa-alueisiin käyttötarkoituksesta riippuen. Tämän tutkielman osalta siis tyydytään vain toteamaan, että raportointi yritys vastuusta voi poiketa tutkielman kohdeyhöiden raportoinnissa ja se on ymmärrettävää käsitteen moniulotteisuuden vuoksi. Yritys vastuun käsitteen täsmällinen määrittelyminen ei tämän tutkielman tavoitteet huomioiden ole välttämätöntä. Tutkielman kokonaiskuvan hahmottamiseksi on kuitenkin tärkeää ymmärtää, minäläisiin teemoihin kestävyysraportoinnin avulla julkisesti esitettävä yritys vastuu jakautuu.

2.2 Kestävyysraportointi

Seuraavaksi syvennyttään tämän tutkielman kannalta keskeisimpään teemaan eli kestävyysraportointiin. Kestävyysraportointia käsittelevä luku on jaettu kolmeen alalukuun, joita ovat kestävyysraportointi Euroopassa, kestävyysraportointistandardit ja kaksinkertainen olennaisuus. Aluksi kuitenkin tarkastellaan kestävyysraportoinnin käsitettä sekä vapaaehtoiseen ja pakolliseen kestävyysraportointiin liittyviä teemoja.

Kestävyysraportointi on kestävyysinformaation mittaamista ja raportointia (Christensen ym., 2021). Kestävyysraportoinnin tarkoituksena on tuottaa informaatiota yrityksen toiminnosta, joilla on vaikutusta yhtiön toimintaympäristöön. Oman toiminnan vaikutusten raportoimisen lisäksi yritys voi kestävyysraportoinnissa esittää ympäristön vaikutuksia toimintaansa. Kestävyysinformaatiolla on useita käyttäjiä. Yhtiön sisäisesti kestävyysinformaatiota voidaan hyödyntää sekä liiketoimintapäätösten tukena että toiminnan kestävyuden seurannassa. Tämän lisäksi kestävyysinformaatiota tuotetaan ulkoisten sidosryhmien tarpeisiin. Yhtiön tuottamien hyödykkeiden kuluttajat voivat vertailla kulutus päätöksensä kestävyyttä, ja sijoittajat arvioida sijoituskohteidensa kestävyteen liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia. (Laine ym., 2022, 83, 85)

Kestävyysraportoinnilla on vahva yhteys taloudellisen tiedon raportointiin, mutta erottavia piirteitä löytyy myös. Christensen ym. (2021) ovat listanneet kestävyysraportointiin tyypillisesti liittyviä ominaisuuksia, joita ovat käyttäjien, käyttötapojen, aiheiden ja tavoitteiden monimuotoisuus, mittareiden ja mittaustapojen monimuotoisuus sekä kestävä toiminnan vapaaehtoisuus, pitkän aikavälin näkökulma sekä ulkoisten tekijöiden keskeinen rooli. Yllä kuvatut ominaisuudet vaikuttavat siihen, että kestävyysinformaation mittaaminen, vertailu, yhtenäistäminen sekä taloudellisten vaikutusten huomioiminen on haastavaa. (Christensen ym., 2021, 1185–1186) Kestävyysraportoinnin tutkimuksessa on tärkeää määrittää, onko kyse yhtiön näkökulmasta vapaaehtoisesta vai pakollisesta kestävyysraportoinnista, sillä sen voidaan nähdä vaikuttavan yhtiöiden motiiveihin laatia ja julkaista kestävyysinformaatiota.

2.2.1 Taloustieteelliset teoriat vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin taustalla

Yritysvastuun ja kestävyysraportoinnin tutkimuksissa on hyödynnetty useita erilaisia taloustieteellisiä teorioita, joiden avulla on pyritty ymmärtämään vapaaehtoisen yritysvastuun ja kestävyysraportoinnin taustalla vallitsevia motiiveja. Teoriat on hyvä liittää osaksi tämän tutkielman teoreettista viitekehystä, sillä tutkielman empiirisessä osuudessa tutkitaan pakollisen kestävyysraportoinnin lisäksi vapaaehtoista kestävyysraportointia. Toisaalta teoriat myös taustoittavat yritysvastuun tutkimuskenttää. Seuraavaksi esitellään sidosryhmäteoria, legitimizeeriteoria sekä signaalointiteoria, jotka ovat laajasti käytettyjä teorioita vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin tutkimuksissa (Rouf & Siddique, 2023). Legitimizeeriteorioiden avulla on pyritty ymmärtämään vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin syitä sekä tekemään oletuksia yhtiöiden yritysvastuullisuudesta niiden julkaisemien kestävyysraporttien perusteella (ks. esim.

Friske, Hoelscher & Nikolov, 2023, Nikolaeva & Bicho, 2011 Pigatto, Cinquin, Dumay ja Tenucci 2023). Sidosryhmäteoria puolestaan luo pohjan kestävyysraportin laadinnassa olennaiselle sidosryhmäjohtamiselle.

Sidosryhmäteoria on ollut keskeisimpiä yritysvastuun tutkimuksessa käytettyjä teorioita, vaikka tutkimuksissa ei aina selkeästi ilmaista, että kyseisen tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä olisi nimenomaisesti hyödynnetty sidosryhmäteoriaa (Hahn & Kühnen, 2013; Spence, Husillos & Correa-Ruiz, 2010). Syynä teorian yleisyyteen voidaan pitää sidosryhmien voimakasta linkittymistä yritysvastuun teemoihin. Yritysvastuun käsitteeseen liittyy oletus siitä, että vastuu toimia kestävästi tulee yrityksen ulkopuolelta. Sidosryhmien vaatimukset yritystoiminnan vastuullisuudesta pohjautuvat sidosryhmien erilasiin sijoituksiin, vaatimuksiin tai odotuksiin yhtiöitä kohtaan. (Carroll, 1991) Sidosryhmäteorian lähtökohtana on yhtiö, joka on riippuvainen erilaisista sidosryhmistä koostuvasta ympäristöstään (Freeman, 1984, 52). Mikäli sidosryhmien jäsenet ovat tyytymättömiä yhtiön toimintaan, ne pyrkivät löytämään oman etunsa kannalta paremman vaihtoehdon ja siirtyvät pois yhtiön vaikutuspiiristä (Clarkson, 1995).

Sidosryhmäteorian lisäksi vapaaehtoista kestävyysraportointia on selitetty muun muassa legitimizeetti- ja signaalointiteorioiden avulla. Legitimizeettiteorian perusajatuksena on yhteiskuntasopimus, jota yhtiöiden tulee noudattaa (Deegan, 2002). Mathews (1993) määritelmän mukaisesti yhteiskuntasopimus on yhtiön ja yksittäisten yhteiskunnan jäsenten välinen sopimus, jonka perusteella yhtiö saa oikeuden käyttää luonnonvaroja ja palkata työntekijöitä. Vastineeksi resurssien käytöstä yhtiöt tuottavat hyödykkeitä yhteiskunnan käyttöön. (Deegan, 2002) Yhteiskuntasopimuksen lisäksi legitimizeetin käsite on tärkeä legitimizeettiteorian viitekehyksessä ja se voidaankin nähdä yleisenä käsityksenä toimista, jotka yhteiskunnan muodostamien käsitysten perusteella ovat tavoiteltavia ja soveliaita (Suchman, 1995). Yhtiön kannalta legitimizeetti voidaan nähdä resurssina, jonka olemassaolo on yhtiön kannalta elintärkeää, mutta jonka tasoon yhtiö voi pyrkiä myös itse vaikuttamaan (Deegan, 2002).

Legitimizeettiteoria yksinkertaistaa yhtiön johdon motiiveja julkaista kestävyysinformaatiota ja luo sellaisen mielikuvan, että johto julkaisisi kestävyysinformaatiota vain taloudellisten syiden vuoksi. Teoria jättää myös huomiotta tilanteet, joissa yhtiö toimii yhteiskuntasopimuksen mukaisesti, mutta yhteiskunta ei toimi yhteiskuntasopimuksen mukaisesti. Legitimizeettiteoria poikkeaa aiemmin esitellystä sidosryhmäteoriasta siten, että legitimizeettiteoriassa

sidosryhmien käsitettä ei kuvata yhtä selkeästi, minkä voidaan nähdä yhtenä legitimizeettiteoriaan liittyvänä heikkoutena. (Deegan, 2019) Yksinkertaisuudestaan huolimatta teoria on valottanut strategian ja kestävyysraportoinnin välisiä yhteyksiä. Legitimizeettiteoriaan pohjautuen on havaittu, että vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin taustalla vaikuttavat usein taloudelliset motiivit sen sijaan, että yhtiöt pyrkisivät julkaisemaan totuudenmukaista informaatiota. (Deegan, 2019) Legitimizeettiteoriaan pohjautuen on myös tehty olettaus, jonka mukaan yritys vastuullisemmat yhtiöt julkaisevat laadukkaampaa kestävyysinformaatiota kuin heikommin yritys vastuullisissa teemoissa menestyvät yhtiöt, jolloin lähtökohtaisesti yritys vastuullisemmin toimivien yhtiöiden ei ole tarve pyrkiä aktiivisesti parantamaan legitimizeettitasoaan (Koh, Li & Tong, 2023).

Signalointiteoria perustuu Spencen (1973) esittämään työmarkkinoita kuvaavaan teoriaan, jossa työnhakijoiden helposti havaittavissa olevat ominaisuudet signaloivat työnantajalle työnhakijan ominaisuuksista, joita ei voida havaita yhtä helposti. Signalointiteorian mukaan signaalina toimivaan ja helposti havaittavaan ominaisuuteen liitetään jokin toinen vaikeammin havaittava ominaisuus ja tehdään oletus, jonka mukaan ominaisuudet ovat toivotunlaisessa yhteydessä keskenään. Signalointiteorian mukaisesti välittäjät pyrkivät signaloimaan sellaista informaatiota, joka johtaa yhtiön kannalta optimaalisiin vaikutuksiin. Tehokas signalointi on näkyvää ja luo mahdollisimman vähän signalointikuluja. (Connelly, Certo, Ireland & Reutzel, 2011) Signaloinnin vaikutuksen vahvuuteen vaikuttaa sekä signaalin vastaanottajaan että sen lähettäjään liittyvät ominaisuudet (Connelly, Ketchen & Slater, 2011).

Signalointiteoria soveltuu käytettäväksi sekä taloudellisen raportoinnin että kestävyysraportoinnin tutkimuksen yhteydessä, sillä se kuvaa epäsymmetrisen informaation tilassa tapahtuvaa toimintaa. Signaloinnin avulla voidaan pyrkiä vähentämään epäsymmetristä informaatiota (Hahn & Kühnen, 2013), vaikka signalointiteorian tavoitteena ei pidetäkään epäsymmetrisen informaation vähentämistä, mikäli ulkopuolelle signaloitu informaatio heikentää yhtiön asemaa. Toisaalta signalointiteorian mukaan määrällisesti enemmän kestävyysinformaatiota julkaisevat yhtiöt todella toimivat yritys vastuullisemmin kuin yhtiöt, jotka julkaisevat vähemmän kestävyysinformaatioita, sillä yritys vastuullisesti toimivat yhtiöt hyötyvät teorian mukaan enemmän siitä, että sidosryhmät ovat tietoisia yritys vastuullisesta toiminnasta (Koh, Li & Tong, 2023).

2.2.2 Vapaaehtoisen ja pakollisen kestävyysraportoinnin kirjallisuudesta

Tekijöitä, jotka vaikuttavat vapaaehtoisen kestävyysinformaation raportointiin, on tutkittu melko paljon. Clarkson, Li, Richardson ja Vasvari (2008) havaitsivat positiivisen yhteyden vapaaehtoista kestävyysraportointia julkaisevien ja yritys vastuullisesti toimivien yritysten välillä. Tämä havaittu yhteys voi vääristää kuvaa yritys vastuullisuuden laajuudesta, sillä heikommin yritys vastuun huomioivat yhtiöt saattavat jättää raportoimatta toiminnastaan, jotta yritys vastuullisen toiminnan heikko taso ei tulisi ilmi. Christensen ym. (2021) ovat todenneet, että yhtiön koko, omistusrakenne, johto, toimiala, taloudellinen suoriutuminen sekä ulkoisten sidosryhmien paine vaikuttavat siihen, julkaiseeko yhtiö kestävyysinformaatiota. Vapaaehtoista kestävyysraportin laadintaa ja julkaisua voidaankin pitää strategisena päätöksenä, jonka taustalla voi olla erilaisia yritys kohtaisia hyötyjä (Niskala ym., 2019, 110–111). Vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin tutkimuksessa taloustieteelliset teoriat luovat usein pohjan tutkimukselle ja vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin motiiveja onkin usein tutkittu erilaisten ja välillä keskenään ristiriitaistenkin teorioiden kautta. (ks. esim. Hummeln ja Schlick, 2016)

Sen lisäksi, että kirjallisuudessa on pyritty selvittämään yrityksiin liittyviä tekijöitä, jotka vaikuttavat kestävyysraportoinnin julkaisuun, on kirjallisuudessa pyritty myös selvittämään yhtiöiden motiiveja kestävyysinformaation laatimiselle ja julkaisemiselle. Yhtenä keskeisenä motiivina kestävyysraportoinnille pidetäänkin informaation epäsymmetrian vähentämistä yhtiön ja sijoittajien välillä, minkä on kirjallisuudessa havaittu vaikuttavan yhtiön taloudelliseen arvoon positiivisesti (Christensen ym., 2021). Myös Cho, Lee, ja Pfeiffer (2013) tutkivat kestävyysraportoinnin vaikutusta informaation epäsymmetriaan ja havaitsivat, että yritys vastuullinen toiminta vähentää sidosryhmien kokemaa informaation epäsymmetriaa riippumatta siitä, ovatko yritys vastuulliset toimet positiivisia vai negatiivisia.

Vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin luotettavuutta on kyseenalaistettu yhtenäisen varmennuskäytännön puuttuessa (Laine ym., 2022, 85). Raporttien luotettavuutta on epäilty myös siksi, että vapaaehtoinen kestävyysraportointi antaa yhtiöille mahdollisuuden raportoida vain toimintansa kannalta positiivisista teemoista. Vapaaehtoinen kestävyysraportointi myös aiheuttaa yhtiöille ylimääräisiä kuluja, mikä saattaa vähentää yhtiöiden kiinnostusta raportoida kestävyys teemoista. (Christensen ym., 2021) Vaikka vapaaehtoisella kestävyysraportoinnilla voi olla yhtiön kannalta positiivisia vaikutuksia, voivat yhtiöt myös nähdä kestävyysraportoinnin turhana

riskinä, joka pahimmassa tapauksessa aiheuttaa kuluja eikä paranna yhtiön taloudellista suoriutumista tai kuvaa vastuullisena yrityskansalaisena.

Kestävyysraportoinnin vaikutuksia yhtiöiden arvoon sekä taloudelliseen suoriutumiseen on tutkittu melko paljon ja tutkimus on keskittynyt erityisesti vapaaehtoista kestävyysraportointia harjoittavien yhtiöiden tutkimukseen. Tutkimusta aiheesta on tehty pääasiassa pörssiyritysten kontekstissa, sillä näiden yhtiöiden osalta on saatavilla aineistoa, jonka avulla tutkimusta on mahdollista tehdä. Vaikka vapaaehtoinen kestävyysraportointi usein aiheuttaa yhtiöille kuluja (Christensen ym., 2021), voi sijoitus kestävyysraportointiin olla pidemmällä aikavälillä kannattava. Esimerkiksi Friske ym. (2023) tutkivat kestävyysraportoinnin yhteyttä yhtiön arvoon Tobinin q-mallia hyödyntäen. Kyseisessä tutkimuksessa esitetään, että kestävyysraportoinnin ja yhtiön arvon välinen yhteys voi muuttua ajassa ja pidemmällä aikavälillä kestävyysraportoinnilla vaikuttaisi tutkimuksen mukaan olevan positiivinen yhteys yhtiön arvoon. Hartzmark ja Sussman (2019) tutkivat sitä, miten sijoitusrahastot reagoivat uusien kestävyyslukujen julkaisuun. Tutkimus osoittaa, että sijoittajat arvostavat kestävyyttä ja yritysvastuu nähdään positiivisena tekijänä sijoituspäätöksiä tehdessä. Margolis, Elfenbein & Walsh (2009) tutkivat yritysten yritysvastuullisten toimien ja yhtiöiden taloudellisen suorituskyvyn välistä yhteyttä meta-analyysissä, jossa havaittiin, että yritysvastuullisella toiminnalla vaikuttaisi olevan positiivinen yhteys yhtiöiden taloudelliseen suorituskykyyn. Tutkimuksessa todettiin, etteivät yhtiöt vaikuta kärsivän yhteiskuntavastuullisista toimista taloudellisesti. Sen sijaan yhtiöt kärsivät taloudellisesti, mikäli he jäivät kiinni väärinkäytöksistä. Yhteiskuntavastuullista toimintaa ei kuitenkaan tutkimuksen mukaan voida rationaalisesti perustella yhtiön taloudellisen suorituskyvyn kehittymisellä. (Margolis ym., 2009) Kestävyysraportoinnilla voidaan siis nähdä olevan joitakin positiivisia vaikutuksia yhtiöiden taloudellisen menestyksen näkökulmista.

Pakollinen kestävyysraportointi on vapaaehtoista kestävyysraportointia tuorempi tutkimuskohde, sillä kestävyysraportointi on pitkään ollut vapaaehtoista suurimmalle osalle yhtiöistä. Tästä syystä pakolliseen kestävyysraportointiin liittyvää tutkimusta on toistaiseksi vähemmän. Pakollisen kestävyysraportoinnin vaikutuksia on tutkittu enemmän sen jälkeen, kun aiheeseen liittyvää sääntelyä on lisätty eri maantieteellisillä alueilla. Kestävyysraportoinnin muutoksen vapaaehtoisesta pakolliseksi on havaittu lisäävän yhtiöiden kestävyysraportointia, etenkin yhteiskunnallisten teemojen osalta. Sääntelyn lisääntyessä kestävyysraporttien määrä luonnollisesti kasvaa, mutta tämän lisäksi on havaittu, että yhtiöt pyrkivät myös siihen, että niiden julkaisema kestävyysinformaatio on mahdollisimman vertailukelpoista ja luotettavaa. (Ioannou &

Serafeim, 2019) Toisaalta on myös havaittu, että pakollinen kestävyysraportointi heikentää yhtiön suorituskykyä lakkautettujen tuotantolaitosten ja lisääntyneiden kestävyystoimintojen kautta, vaikka kestävyysraportoinnin pakollisuus ei velvoittaisi yhtiöitä tekemään muutoksia toimintaansa. Tehtyjen liiketoimintoihin vaikuttavien muutosten taustalla vaikuttavat poliittiset ja yhteiskunnalliset paineet taloudellisten syiden sijasta. (Chen Hung, & Wang, 2018)

Pakollisen kestävyysraportoinnin uskotaan lisäävän yhtiöiden yritys vastuullisia toimia sidosryhmien ja yhteiskunnan paineen vuoksi. Yritysvastuullisten toimien lisääminen voisi vähentää kestävyyskannalta negatiivisten ulkoisvaikutusten määrää, mikä voi yhteiskunnallisella tasolla olla arvokkaampaa kuin toiminnan seurauksena menetetty varallisuus. Toisaalta pakollisen kestävyysraportoinnin vaikutusten ennustaminen on haastavaa, sillä yhtiöt toimivat keskenään erilaisten motiivien vaikutusten alaisina. Pakollinen kestävyysraportointi vaatii uusia mittaustapoja, jotka eivät välttämättä heti toimi täydellisesti. Uusien mittaustapojen käyttö saattaa aiheuttaa yhtiöille mainehaittaa, mikäli sidosryhmät eivät osaa tulkita raportoituja lukuja oikein. (Christensen ym., 2021)

Edellä esitettyjen tutkimustulosten valossa on haastavaa tehdä täydellistä synteesiä kestävyysraportoinnin erilaisista vaikutuksista. Toisaalta pakollisen kestävyysraportoinnin on havaittu aiheuttavan raportointivelvoitteisille yhtiöille kuluja (Chen ym., 2018; Christensen ym., 2021), mutta vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin on havaittu olevan taloudellisesti mitattuna positiivinen seikka raportoivan yhtiön kannalta (Friske ym., 2023). Pakollisen kestävyysraportoinnin rooli on vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin tutkimusta pienempi, mutta tähän voi tulla muutos pakollisen kestävyysraportoinnin lisääntyessä muun muassa CSR-direktiivistä johtuen.

2.2.3 Kestävyysraportointi Euroopassa

Seuraavaksi syvennytään kestävyysraportointiin Euroopan unionin viitekehyksessä sekä tutkimuskirjallisuuden että lainsäädännön näkökulmista. Lainsäädännön osalta käsitellään Euroopan unionin direktiivit 2013/34/EU, 2014/95/EU ja (EU) 2022/2464 sekä sivutaan Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa. Sääntelyn lisäksi seuraavassa kappaleessa esitetään kuvaus NFR-direktiivin vaikutuksista Euroopan unionin eri maissa toimivien yhtiöiden kestävyysraportointiin aiheesta julkaistun tutkimuskirjallisuuden perusteella.

Kestävyysraportoinnin sääntely Euroopan unionissa

Vuonna 2014 annettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/95/EU muiden kuin taloudellisten tietojen ja monimuotoisuutta koskevien tietojen julkaisemisesta. NFR-direktiivi velvoittaa yleisen edun kannalta merkittäviä yhtiöitä. Mikäli kyseiset ehdot täyttävä yhtiö on konsernin emoyhtiö, tulee kestävyysraportti julkaista osana konsernin toimintakertomusta. (Euroopan komissio, 2014) NFR-direktiivi velvoitti noin 11 700 yhtiötä, jotka koostuivat listayhtiöistä, pankeista, vakuutusyhtiöistä sekä muista yleisen edun kannalta merkittäviksi luokitelluista yhtiöistä (Euroopan parlamentti, 2022). NFR-direktiivin mukaan kestävyysraportin tulee sisältää yhtiön aseman ymmärtämisen kannalta olennaiset tiedot liittyen ympäristöön, sosiaaliseen toimintaympäristöön, työntekijöihin, ihmisoikeuksiin, korruptioon sekä lahjonnan torjuntaan. Käytännössä tämä edellyttää sitä, että yhtiöt antavat kestävyysraportissa kuvauksen liiketoimintamallistaan, noudattamistaan liiketoimintaperiaatteista sekä liiketoimintaperiaatteiden noudattamisesta seuranneista vaikutuksista. Lisäksi kestävyysraportista tulisi ilmetä liiketoimintamalleihin ja -periaatteisiin olennaisesti liittyvät riskit sekä tulosindikaattorit, jotka mittaavat muita kuin taloudellisia tietoja. Mikäli yllä oleviin seikkoihin olennaisesti kuuluvia teemoja jätetään raportoimatta, tulee yhtiön julkaista perusteet kyseiselle valinnalle. (Euroopan komissio, 2014)

NFR-direktiivin tavoitteena oli yhdenmukaistaa kestävyysinformaation raportointia Euroopan unionin tasolla. Kestävyysinformaation yhdenmukaistamisen ja vertailukelpoisuuden kasvattamisen tavoitteena oli sidosryhmien kestävyysinformaation tarpeeseen vastaaminen. Kestävyysraportissa esitetyistä tiedoista tulee ilmetä sen hetkiset ja ennakoituvat kestävyteen liittyvät riskit ja mahdollisuudet raportoivan yhtiön kannalta. Lisäksi tulee kuvata mahdolliset vaikutukset, joita riskit tai mahdollisuudet toteutuessaan aiheuttavat. (Euroopan komissio, 2014) NFR-direktiivistä on pääteltävissä, että Euroopan unioni uskoo kestävyystoimien läpinäkyvän raportoinnin lisäävän yritys vastuullista toimintaan kestävyysraportointiin veloitetuissa yhtiöissä (Fiechter, Hitz, & Lehmann, 2022).

Kestävyysraportoinnin vapaaehtoisuus ja löysä sääntely ovat hankaloittaneet kestävyysinformaation yhtenäistämistä. Vuonna 2019 Euroopan komissio esitteli Vihreän kehityksen ohjelman, jonka tavoitteena on tehdä Euroopasta ilmasto neutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä. Ohjelmassa esitellään Euroopan unionin laajuisia keinoja tavoitteen saavuttamiseksi. Tavoitteena on kehittää Euroopan unionin alueen taloutta kestävämpään suuntaan heikentämättä

talouskasvua. (Euroopan komissio, 2019a) Vihreän kehityksen ohjelmaan kuuluu tavoite päästöjen vähentämisestä 55 prosentilla vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 tasosta (Euroopan komissio, 2019b). Euroopan unionin maat ovat sitoutuneet vihreän kehityksen ohjelmaan ja siten vaikuttavuus on ulotettu EU-alueella toimiviin yksityisiin ja julkisiin yhtiöihin, joiden toimintaan vihreän kehityksen ohjelma erityisesti vaikuttaa.

Osana Euroopan Vihreän kehityksen ohjelmaa, Euroopan komissio antoi vuonna 2022 CSR-direktiivin (eng. Corporate Sustainability Reporting Directive), jolla tehtiin muutoksia yllä kuvatun NFR-direktiivin lisäksi Euroopan komission direktiiviin 2004/109/EY, joka sisälsi määräyksiä kaupankäynnin kohteena olevissa arvopapereissa esitettyjen tietojen avoimuuteen ja vertailukelpoisuuteen, sekä direktiiviin 2006/43/EY, joka sisälsi määräyksiä liittyen tilinpäätösten lakisääteiseen tilintarkastukseen. Muutoksen taustalla vallitsi pyrkimys yhdenmukaistaa kestävyysraportointiin liittyviä standardeja Euroopan unionin tasolla. Kestävyysraportoinnin standardisoinnilla pyritään lisäämään kestävyysinformaation vertailukelpoisuutta, mikä edistää kestävyysinformaatiota hyödyntävien sidosryhmien asemaa. Euroopan komissio katsoi, että kestävyysraportointi voi hyödyttää myös kestävyysraportointivelvoitteisia yhtiöitä, sillä raportoinnin avulla yhtiöt saattavat helpommin tunnistaa toimintansa kestävyteen liittyä riskejä ja parantaa mahdollisuuksiaan saada kestävä rahoitusta. (Euroopan Komissio, 2022b)

Empiirisiä tutkimustuloksia NFR-direktiivin vaikutuksista kestävyysraportointiin

NFR-direktiivin vaikutuksia kestävyysraportointiin Euroopan unionissa on ehditty tutkia jo jonkin verran, vaikka direktiivin velvoittavuus näkyi ensimmäisen kerran vasta vuoden 2017 kestävyysraportoinnissa. NFR-direktiivin vaikutuksista tehtyjen tutkimusten avulla voidaan pyrkiä löytämään tekijöitä, joiden vuoksi NFR-direktiivi ei toiminut toivotulla tavalla, ja joita voidaan pyrkiä kehittämään CSR-direktiivin kohdalla (Radu, Dragomir & Hao, 2023). NFR-direktiivin aikaansaamat vaikutukset Euroopan unionin yhtiöiden kestävyysraportoinnissa voivat mahdollisesti heijastella myös CSR-direktiivin mahdollisesti mukanaan tuomia muutoksia.

Fiechter ym. (2022) tutkivat NFR-direktiivin vaikutuksia yritysten yhteiskuntavastuulliseen toimintaan. Tutkimuksessa havaittiin, että NFR-direktiivi sai aikaan yhteiskuntavastuullisten toimien kasvun jo ennen kuin direktiivi velvoitti yhtiöitä. Tulos voi johtua yhtiön sisäisestä oppimisesta, julkisesta huomiosta teeman ympärillä tai yhtiöiden halusta ennakoita sidosryhmien reaktioita. Tulokset siis tukevat kirjallisuudessa jo aiemmin havaittua tulkintaa, jonka

mukaan yhteiskuntavastuullisen toiminnan taustalla voidaan havaita sidosryhmien paine kestävän kehityksen mukaiselle liiketoiminnalle (Huang & Watson, 2015)

Kestävyysraportoinnin muuttuessa vapaaehtoisesta pakolliseksi, tulee huomioida yhtiöiden mahdollisuus viherpesuun. Fiechterin ym. (2022) mukaan riski ilmenee, mikäli yhtiöt uusien kestävyystoimien lisäämisen sijasta raportoivat vain sellaisia toimista, joita tehtiin jo ennen kestävyysraportoinnin muuttumista pakolliseksi. Tällöin ei todellisuudessa lisätä kestäväää toimintaa, vaikka kestävyysraportoinnista saattaa saada sellaisen kuvan. Kestävyysraportoinnin pakollisuuden on kuitenkin havaittu lisänneen todellisuudessa kestävyysraportointivelvoitteisten yhtiöiden yritys vastuullista toimintaa (Jackson ym., 2020). Fiechter ym. (2022) havaitsivat, että NFR-direktiivin velvoittamat yhtiöt todellisuudessa lisäsivät yritys vastuullista toimintaa, sillä tutkimuksessa selvisi, että erilaiset rahalliset panostukset yritys vastuullisuutta lisääviin toimintoihin kasvoivat NFR-direktiivin tullessa voimaan.

NFR-direktiivin yhtenä tavoitteena voidaan pitää informaation epäsymmetrian vähentämistä ja Breijerin ja Orjin (2022) mukaan tämä tavoite toteutuikin sellaisten yhtiöiden osalta, jotka julkaisivat kestävyysinformaatiota jo ennen kuin NFR-direktiivi astui voimaan. Toisaalta Breijerin ja Orjin (2022) tutkimuksessa havaittiin myös, että informaation asymmetria kasvoi sellaisten yhtiöiden osalta, jotka aloittivat kestävyysraportoinnin vasta NFR-direktiivin voimaantulon jälkeen. Tutkimuksessa informaation asymmetrian mittarina käytettiin yhtiöiden osakkeiden myynti- ja ostohinnan välistä erotusta, minkä katsottiin kuvaavan sijoittajien luottamusta julkistettua kestävyysinformaatiota kohtaan. Myös Cuomo, Gaia, Girardone ja Piserà (2022) havaitsivat NFR-direktiivin lisänneen yritys vastuun läpinäkyvyyttä Euroopan unionin alueella.

NFR-direktiivin vaikutukset kestävyysraportointiin vaihtelevat yhtiöittäin, mutta on havaittu, että yhtiön toimiala vaikuttaa kestävyysraportoinnin hyötyihin ja yhtiön kykyyn laatia velvoitteiden mukainen kestävyysraportti. Cuomon ym. (2022) mukaan yritys vastuullinen toiminta kasvoi NFR-direktiivin voimaantulon jälkeen eniten sellaisten yhtiöiden keskuudessa, joiden toiminnassa yritys vastuuseen liittyvät toimet eivät aikaisemmin olleet olleet suuressa osassa. Toisaalta tässä tutkimuksessa ei oteta kantaa viherpesun mahdollisuuteen näissä yhtiöissä. Myös yhtiön toimialalla nähtiin olevan vaikutusta NFR-direktiivin vaikutuksiin. Vahvasti säännellyillä toimialoilla, kuten öljyteollisuudessa, raportoinnin laatu ei kasvanut niin paljoa kuin löyhemmin säännellyillä toimialoilla. (Caputo, Leopizzi, Pizzi & Milone, 2020)

Eri maiden välillä on havaittu eroja kestävyysraportoinnin laadussa NFR-direktiivin vaikutuksia tutkittaessa. Erityisesti maan kestävyysraportoinnin sääntelyn taso ennen NFR-direktiivin voimaantuloa näyttää vaikuttavan yhtiöiden kykyyn reagoida uuden direktiivin vaatimuksiin. Venturelli, Caputo, Leopizzi ja Pizzi (2017) vertasivat italialaisten ja iso-britannialaisten yhtiöiden kestävyysraportoinnin laatua ennen vuonna 2017 voimaan astunutta NFR-direktiiviä. Tutkimuksen perusteella kestävyysraportoinnin laatu oli iso-britannialaisten yhtiöiden osalta parempaa kuin italialaisten yhtiöiden. Selittävänä tekijänä mainittiin se, että Iso-Britanniassa hyväksyttiin kestävyysraportointi osaksi sääntelyä aikaisemmin kuin Italiassa. Samankaltaisiin tuloksiin pääsivät myös Mion ja Loza Adau (2019) tutkiessaan saksalaisten ja italialaisten yhtiöiden kestävyysraportoinnin laatua. Myös saksalaiset yhtiöt oli velvoitettu laatimaan kestävyysraportteja jo ennen NFR-direktiivin voimaantuloa. Toisaalta vaikka tutkimuksissa havaittiin, että raportoinnin laatu oli korkeampaa maissa, joissa raportointi oli pakollista jo ennen NFR-direktiivin voimaantuloa, raportoinnin laatu kasvoi enemmän maissa, jossa raportointi oli aiemmin ollut vapaaehtoista (Mion & Loza Adau, 2019; Venturelli ym., 2017). Havaintojen perusteella voidaan todeta, että maat, joissa kestävyysraportointi on jo kehittynyttä, eivät hyödy uudesta pakottavasta kestävyysraportointiin liittyvästä sääntelystä yhtä paljon kuin ne maat, joissa sääntely on aiemmin ollut löysempää. On myös havaittu, että yhtiöt, jotka hyödynsivät laadukkaita kestävyysraportointikäytäntöjä jo ennen NFR-direktiivin voimaantuloa, jatkoivat näiden käytäntöjen hyödyntämistä NFR-direktiivin voimaantulon jälkeen (Carmo & Ribeiro, 2022). Tutkimustulos tukee osaltaan näkemystä, jonka mukaan NFR-direktiivin hyödyt jo ennen kyseisen direktiivin voimaantuloa laadukasta kestävyysraportointia julkaisseille yrityksille jäävät suhteessa heikommiksi kuin yhtiölle, joiden kestävyysraportointi on ennen NFR-direktiivin voimaantuloa ollut heikompi.

Tulokset eivät kaikkien NFR-direktiivin vaikutusta tutkineiden artikkeleiden mukaan olleet kuitenkaan pelkästään positiivisia. Esimerkiksi Carungu ym. (2020) havaitsivat, ettei kestävyysraportoinnin laatu kasvanut, kun yhtiöt siirtyivät vapaaehtoisen raportoinnin piiristä pakolliseen raportoinnin piiriin. Kestävyysraportoinnin laatu ei siis ole kasvanut tarpeeksi, vaikka se oli yksi NFR-direktiivin tavoitteista. Vaikka NFR-direktiivi oli vuonna 2014 voimaantullessaan urauurtava, on havaittu, ettei kyseinen direktiivi riitä täyttämään sidosryhmien informaation tarvetta kestävyteen liittyvän informaation osalta (Euroopan komissio, 2021). Myös yhtenäisen raportointiviitekehyksen sekä pakollisen kestävyysraporttien varmentamisen puutteet voidaan nähdä selittävinä tekijöinä sille, miksi NFR-direktiivin tavoite kestävyysinformaation yhtenäistämisestä ei toteutunut (La Torre ym., 2018). Havaittuja puutteita pyritäänkin korjaamaan

vuonna 2022 julkaistulla ja vuonna 2024 aikaisintaan voimaantulevalla CSR-direktiivillä. Tämän direktiivin osalta ei vielä ole julkaistu juurikaan tutkimuskirjallisuutta.

2.2.4 Kestävyysraportointistandardit

Seuraavaksi esitellään tämän tutkielman kannalta olennaisimmat kestävyysraportointistandardit, joita tutkimuksen empiiriseen osioon valittujen yhtiöiden kestävyysraportoinnissa on käytetty. Tutkielmassa ESR-standardit ovat korostetussa asemassa, mutta nykyisessä kestävyysraportoinnissa ESR-standardien käyttö on toistaiseksi hyvin vähäistä standardien tuoreuden vuoksi. Tutkielman empiiriset tulokset on esitetty ESRS 2-standardin tiedonantovaatimukseen peilaten, minkä vuoksi ESR-standardit esitetään osana teoreettista viitekehystä, vaikka käytännössä niiden osuus kestävyysraportoinnissa on vielä vähäinen.

Kestävyysraportointistandardien avulla hallitaan sitä, miten kestävyysinformaatiota raportoidaan ja julkaistaan (Christensen, ym., 2021). Vaikka kestävyysraportointi perustuu vielä laajasti vapaaehtoisuuteen ja on siten sääntelemätöntä, raportoinnin mallina käytetään tyypillisesti jotain yleistä kestävyysraportointistandardia, jotka ovat usein ei-valtiollisten tahojen laatimia. Näiden kestävyysraportointistandardien tavoitteena on auttaa yhtiöitä kestävyysinformaation raportoinnissa sekä edistää kestävyysinformaation yhtenäistämistä. (Laine ym., 2022, 84) Yhtenäisen raportointistandardin puuttuminen on haaste Euroopan unionin kestävyysinformaation yhtenäistämiseen liittyvien tavoitteiden kannalta (La Torre ym., 2018). Tämä epäkohta on kuitenkin huomioitu Euroopan unionin kestävyysraportointidirektiivissä, sillä direktiivin mukaan sen velvoittamien yhtiöiden tulee käyttää raportoinnissaan EU:n hyväksymiä raportointistandardeja (Euroopan komissio, 2022b).

Agenda 2030 ja YK:n kestävän kehityksen 17 tavoitetta

Agenda 2030 on Yhdistyneiden kansakuntien jäsenmaiden vuonna 2015 sopima kansainvälinen kestävän kehityksen toimintaohjelma. Agenda 2030 koostuu 17 kestävyystavoitteesta, joiden avulla pyritään globaalisti vaikuttamaan kestävän kehityksen kannalta olennaisiin teemoihin. (United Nations, ei pvm.) Vaikka YK:n 17 kestävän kehityksen tavoitetta eivät itsessään muodosta varsinaista kestävyysraportointistandardia, monet liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt ovat pyrkineet huomioimaan YK:n 17 kestävän kehityksen tavoitetta omassa toiminnassaan ja

tuovat sen esiin kestävyysraportoinnissaan. YK:n kestävän kehityksen tavoitteet kattavat taloudelliset, yhteiskunnalliset sekä ympäristöön liittyvät kestävyysnäkökulmat (United Nations, ei pvm.). Agenda 2030 on merkittävä, sillä sen tavoitteet ovat samat kaikille sen sitomille maille, mutta tavoitteiden painopistealueet voivat vaihdella maittain. Lisäksi Agenda 2030 huomioi tavoitteiden vaikutukset toisiinsa, mikä tarkoittaa sitä, että tavoitteisiin pyrittäessä ei saisi heikentää tilannetta muiden tavoitteiden osalta. (Kestäväkehitys.fi, ei pvm.)

YK:n jäsenmaat ovat Agenda 2030 -toimintaohjelmaan sitoutuessaan sitoutuneet vastaamaan Agenda 2030 mukaisten tavoitteiden toteutumisesta valtionsa rajojen sisällä. Agenda 2030-toimintaohjelman tavoitteiden toteutumisesta Suomessa huolehtii Suomen hallitus toimeenpanosuunnitelman kautta. Lisäksi Suomen kestävän kehityksen toimikunta pyrkii osallistamaan kaikkia yhteiskunnan toimijoita Suomessa Agenda 2030 mukaisten tavoitteiden toteuttamiseen. (Kestäväkehitys.fi, ei pvm.) Suomessa on laadittu yhteiskuntasopimus, joka velvoittaa julkishallintoa sekä muita toimijoita Suomessa sitoutumaan YK:n kestävyystavoitteisiin. (Suomen YK-liitto, ei pvm.) Euroopan unioni on sitoutunut Agenda 2030-toimintaohjelmaan ja pyrkii sisällyttämään toimintaohjelman tavoitteet osaksi poliittista toimintaansa (Euroopan Komissio, 2016).

Global Reporting Initiative

Global Reporting Initiative (GRI) julkaisi ensimmäisen kestävyysraportointistandardin vuonna 2000 (Laine, 2022, 93) ja vuonna 2022 GRI oli käytetyin kestävyysraportointistandardi maailmanlaajuisesti (KPMG, 2022, 23). Vaikka GRI on itsenäinen organisaatio, GRI-viitekehyksen laadintaan osallistuu useita sidosryhmiä, jotta raportointistandardi palvelisi mahdollisimman monien eri sidosryhmien tarpeita. Toisaalta eri sidosryhmien osallistaminen standardin suunnitteluun lisää GRI-standardin luotettavuutta, hyväksyttävyyttä ja käytettävyyttä erilaiset tarpeet huomioiden. (Niskala ym., 2019, 118)

GRI-standardit koostuvat ympäristöön, yhteiskuntaan ja talouteen liittyvistä mittaristoista ja ohjeista mittaristojen käyttöön. GRI-standardin avulla pyritään kiinnittämään yhtiöiden huomio raportoinnissa oman liiketoiminnan kannalta olennaisiin kestävyysteemoihin olennaisuusarvioinnin avulla. (Laine ym., 2022, 93) GRI-viitekehyksen mukaan olennaisia ovat ne teemat, jotka kuvaavat yhtiön toiminnan vaikutuksia talouteen, ympäristöön ja ihmisiin (GRI, 2021), mikä heijastuu raportointiin siten, että GRI-raporteissa esitetään yhtiön sekä yhtiön tiettyjen

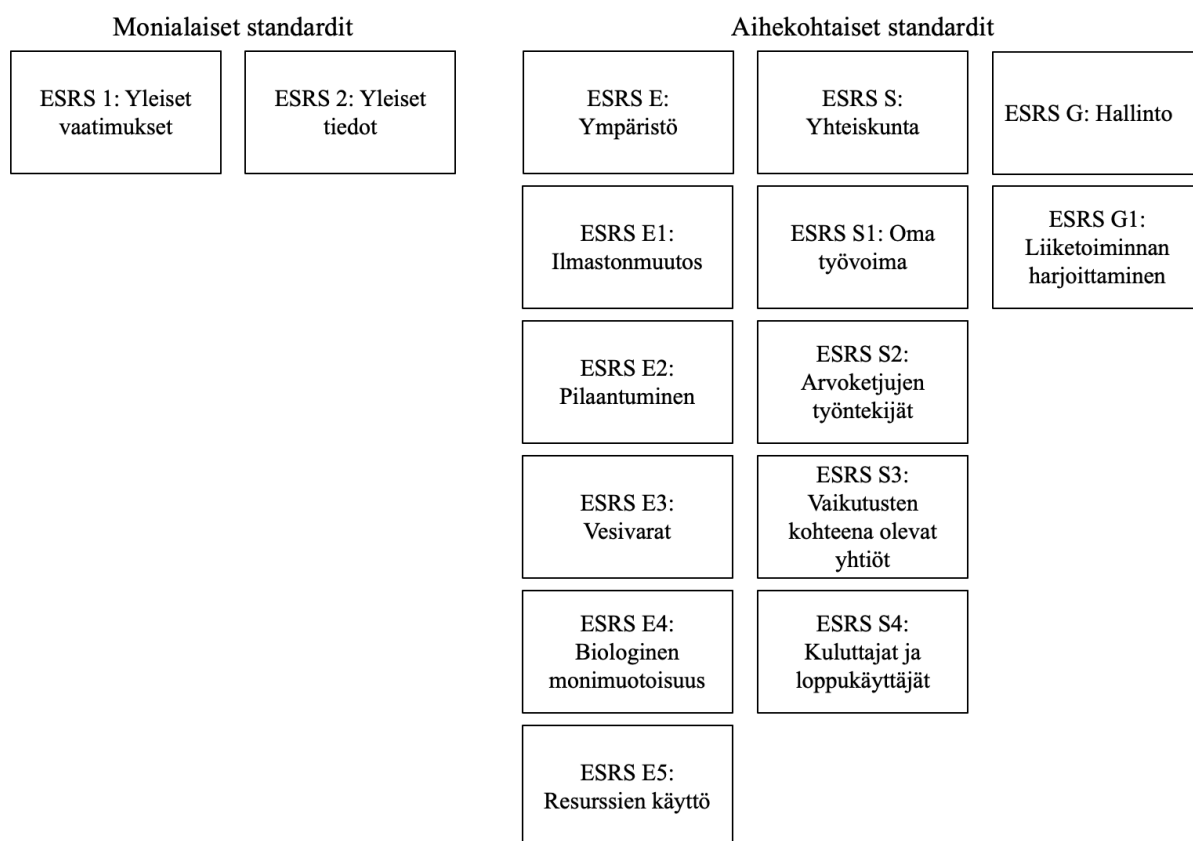
sidosryhmien vaikutukset kestäväan kehitykseen taloudellisen vastuun, ympäristövastuun sekä sosiaalisen vastuun näkökulmista. GRI:n tavoitteena on luoda kestävyysraportointistandardit, jotka soveltuvat käytettäväksi mahdollisimman suurelle osalle yhtiöistä yhtiön koosta, yritysmuodosta, toimialasta tai sijainnista riippumatta. Lisäksi tavoitteena on lisätä kestävyysinformaation vertailukelpoisuutta ja läpinäkyvyyttä. (Niskala ym., 2019, 119)

European Sustainability Reporting Standards

Heinäkuussa 2023 Euroopan komissio hyväksyi ESR-standardit osaksi CSR-direktiiviin mukaista kestävyysraportointia. Raportointistandardit kattavat ESG-viitekehyksen painopistealueet ja niiden tarkoituksena on yhtenäistää kestävyysraportointia EU:ssa. (Euroopan Komissio, 2023b) ESR-standardit on laadittu yhteistyössä GRI:n kanssa, joten siirtymän GRI-standardien mukaisesta raportoinnista ESRS-raportointiin pitäisi olla kevyt (GRI, 2023). ESRS 1 -standardin alussa todetaan, että kyseisen raportointistandardin tavoitteena on täsmentää 2013/34/EU ja (EU) 2022/2464 direktiivien mukaiset vaatimukset raportoitavalle kestävyysinformaatiolle. Tämä lausunto vahvistaa tässä tutkielmassa tehdyn olettamuksen siitä, että ESR-standardien mukaisesti raportoivat yhtiöt täyttävät Euroopan unionin kestävyysraportointidirektiivin mukaiset raportointivaatimukset. (Euroopan komissio, 2023a)

ESR-standardit (Kuvio 1.) koostuvat ESRS 1 ja ESRS 2 osioista, joissa annetaan yleiset ohjeistukset ja yleiset tiedonantovaatimukset. Näiden kahden yleisen osion lisäksi ESR-standardit sisältävät yksityiskohtaisempia raportointiohjeita liittyen ympäristöön, yhteiskuntaan ja hallintoon. Näiden yksityiskohtaisempien standardien osalta raportointia tehdään kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen mukaisesti, eli tarkoituksena ei ole raportoida kaikista teemoista, mikäli teema ei ole yhtiön liiketoiminnan kannalta olennainen. ESR-standardit jakautuvat kolmeen kategoriaan, joita ovat toisiaan leikkaavat, aihekohtaiset sekä alakohtaiset standardit. ESRS 1 ja ESRS 2 koostuvat toisiaan leikkaavista ja aihekohtaisista standardeista. Rakenteeltaan standardi on ESRS 2 -osiosta eteenpäin yhtenevä. Standardit ottavat kantaa hallintoon, strategiaan, vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallintaan sekä mittaustapoihin ja tavoitteisiin eri teemoihin jaoteltuina. Jokaisen osion lopusta löytyvät liitteet täydentävät standardeja. (Euroopan komissio, 2023a)

Kuvio 1. ESR-standardien rakenne (mukaihen Euroopan komissio, 2023a)

ESRS 2:ssa annetaan raportointivaatimukset, jotka jokaisen ESR-standardien mukaisesti raportoivan yhtiön tulee kestävyysraportoinnissaan täyttää. ESRS 2 koostuu raportointivaatimuksesta, jotka liittyvät raportointiin laatimisperusteista, hallinnosta, strategiasta, vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallinnasta sekä mittareista ja tavoitteista. Laatimisperusteita, hallinnosta, strategiasta ja vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallinnasta on standardissa annettu tiedonantovaatimukset BP-1, BP-2, GOV-1, GOV-2, GOV-3, GOV-4, GOV-5, SBM-1, SBM-2, SBM-3, IRO-1 ja IRO-2. Vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallinnasta sekä mittareista ja tavoitteista on annettu vähimmäistiedonantovaatimukset MDR-P, MDR-A, MDR-M ja MDR-T. (Kuvio 2). Tiedonantovaatimukset ja vähimmäistiedonantovaatimukset sisältävät tyypillisesti useita raportoitavia seikkoja, joihin liittyvä raportoinnin vaatavuus voi vaihdella. (Euroopan komissio, 2023a)

Laatimisperusteet	Hallinto	Strategia	Vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallinta	Mittarit ja tavoitteet
BP-1: Kestävyyskriteeristöjen yleiset laatimisperusteet	GOV-1: Hallinto-, johto- ja valvontaelinten rooli	SBM-1: Strategia, liiketoimintamalli ja arvoketju	IRO-1: Kuvaus olennaisista vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien tunnistamis- ja arviointiprosesseista	MDR-M: Olennaisiin kestävyysseikkoihin liittyvät mittarit
BP-2: Tiettyjä olosuhteita koskevat tiedot	GOV-2: Yrityksen hallinto-, johto- ja valvontaelimille toimitettavat tiedot ja niiden käsittelemät kestävyysseikat	SBM-2: Sidosryhmien edut ja näkemykset	IRO-2: Yritysten kestävyyskriteeristöissä huomiioon otetut ESRS-standardien tiedonantovaatimukset	MDR-T: Toimintaperiaatteiden ja toimien vaikuttavuuden seuranta tavoitteiden avulla
	GOV-3: Kestävyysteen liittyvän suorituskyvyn sisällyttäminen kannustinjärjestelmiin	SBM-3: Olennaiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet sekä niiden vuorovaikutus strategian ja liiketoimintamallin kanssa	MDR-P: Olennaisista kestävyysseikkojen hallitsemiseksi käyttöön otetut toimintaperiaatteet	
	GOV-4: Selvitys kestävyystien koskevasta due diligence -prosessista		MDR-A: Olennaisiin kestävyysseikkoihin liittyvät toimet ja resurssit	
GOV-5: Riskienhallinta ja sisäinen valvonta kestävyysraportoinnin kannalta				

Kuvio 2. ESRS 2-standardin rakenne (mukailten Euroopan komissio, 2023a)

2.2.5 Kaksinkertainen olennaisuus

Seuraavaksi käsitellään CSR-direktiivin ja ESR-standardien kannalta merkittävään kaksinkertaisen olennaisuuden käsitteeseen liittyviä periaatteita. Lisäksi käsitellään kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen mahdollisia tulevia vaikutuksia raportoinnin kannalta. Kaksinkertaisen olennaisuuden käsite on merkittävä tämän tutkielman viitekehyksessä, sillä se muuttanee kestävyysraportoinnissa tyypillisesti yksinkertaisen olennaisuuden periaatteen avulla määritetyn olennaisuusarvioinnin luonnetta sekä toteutustapoja.

ESRS 1 -standardissa määritellään kaksinkertaisen olennaisuuden käsite sekä kuvataan kestävyysinformaation kannalta keskeisimpien teemojen vaikutuksia kaksinkertaisen olennaisuuden määrittämiseen. Kaksinkertainen olennaisuus koostuu kahdesta ulottuvuudesta, jotka ovat vaikutusten olennaisuus sekä taloudellinen olennaisuus. Olennaisuuden arviointi aloitetaan vaikutusten olennaisuuksien arvioinnista riippumatta niiden taloudellisten vaikutusten tasosta. Näiden vaikutusten olennaisuuden kannalta olennaisiksi arvioitujen seikkojen lisäksi tulee arvioida myös yhtiön kannalta taloudellisesti olennaisten toimien vaikutukset ja riskit. Kestävyysraporteissa tulee raportoida molempien ulottuvuuksien kannalta olennaisimmista toimista sekä niiden vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista. (Euroopan komissio, 2023a, 7)

Ympäristövaikutusten kannalta olennaiset seikat vaikuttavat joko varmuudella tai mahdollisesti ihmisiin, yhteiskuntaan tai ympäristöön joko positiivisesti tai negatiivisesti. Vaikutus voidaan arvioida lyhyellä-, keskipitkällä- tai pitkällä aikavälillä. Sekä yhtiöiden omat että arvoketjujen osien ja muiden liikesuhteiden aiheuttamat vaikutukset luetaan ympäristövaikutusten kannalta olennaisiin kestävyysseikkoihin ja niistä tulee raportoida. ESR-standardien mukaiset ympäristövaikutukset juontuvat YK:n ja OECD:n periaatteista. Negatiivisten ympäristövaikutusten olennaisuus riippuu vaikutusten kovuudesta, jota voidaan arvioida vaikutusten laajuudella, kattavuudella ja peruuttamattomuudella. Positiivisten vaikutusten olennaisuuden arvioinnissa huomioidaan varmojen ympäristövaikutusten laajuus ja kattavuus sekä mahdollisten ympäristövaikutusten laajuus, kattavuus sekä tapahtumisen todennäköisyys. (Euroopan komissio, 2023a, 7–8)

Kestävyysraportoinnin laadinnassa käytettävä taloudellisen olennaisuuden laajuus voi pohjautua taloudellisen tiedon raportointia varten laadittuun olennaisuusarvioon, mutta ympäristönäkökulman huomioimisen vuoksi kestävyysraportoinnissa käytetty taloudellinen

olennaisuus voidaan määritellä myös laajemmin. Taloudellisesti olennaista on sellainen informaatio, jonka voidaan nähdä vaikuttavan sidosryhmien päätöksentekoon. Taloudellisesti olennainen informaatio tulisi esittää kestävyysraportin yhteydessä. Informaatio on olennaista myös silloin, kun sen pois jättäminen ja väärin tai epämääräisesti esittäminen voi todennäköisesti vaikuttaa informaation käyttäjän päätöksentekoon. Kestävyysseikat ovat taloudellisesti olennaisia, mikäli ne saavat aikaan olennaisia taloudellisia vaikutuksia. Olennaisia taloudellisia vaikutuksia voivat olla yhtiön kehitys tai taloudellinen asema, tuottavuus, kassavirrat, rahoituksen saanti sekä pääoman kustannukset. Myös yhtiön toiminnasta riippumattomista seikoista seuranneet riskit ja mahdollisuudet tulee huomioida taloudellista olennaisuutta määritettäessä. Taloudelliset riskit ja mahdollisuudet voivat olla riippuvaisia luonnonvaroista sekä inhimillisistä ja sosiaalisista resursseista. Kyky käyttää ja hankkia resursseja vaikuttaa yhtiöiden taloudellisiin prosesseihin. (Euroopan komissio, 2023a, 8)

Kaksinkertaisen olennaisuuden käsitteen käyttäminen kestävyysraportoinnin laajuutta määriteltäessä johtuu siitä, että kestävyysraportointia hyödyntävät taloudellista informaatioita tarvitsevien sijoittajien lisäksi myös muut sidosryhmät (Christensen ym., 2021). Kaksinkertaisen olennaisuuden määrittelemisen sisältää ekologisten ja yhteiskunnallisten vaikutusten olennaisuuden määrittämisen irrallaan taloudellisista vaikutuksista, mikä voi olla haastavaa. Lisäksi siirtyminen kaksinkertaisen olennaisuuden perusteella tehtyyn raportointiin, voi lisätä erilaisten uusien mittaristojen käyttöä, mikä saattaa aiheuttaa sen, etteivät yritykset raportoi tarpeeksi kattavasti näistä teemoista. Kaksinkertaisen olennaisuuden käsite on saanut kritiikkiä myös siitä, että kestävyysseikoilla on pitkällä aikavälillä myös taloudellisia vaikutuksia, mistä johtuen kaksinkertaisen olennaisuuden mukaan raportointi veisi turhaan ylimääräisiä resursseja. Kuluksen kasvaminen siirryttäessä raportoimaan kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen mukaisesti lienee todennäköistä suuremman työmäärän vuoksi. (Baumüller & Sopp, 2022)

Kaksinkertainen olennaisuus vaatii lainsäätäjiltä poliittisten ja moraalisten näkökulmien huomioimista (Christensen ym., 2021). CSR-direktiivi lisää yritysten raportointivastuuta ja kaksinkertaisella olennaisuudella on merkittävä rooli yritysten uusissa kestävyysraportointiin liittyvissä haasteissa. Kaksinkertaisen olennaisuuden käyttäminen olennaisia tekijöitä arvioitaessa tulee kasvattamaan kestävyysraportoinnin kohteena olevien teemojen määrää, jolloin myös dataa tarvitaan enemmän. Raportointimäärän kasvaessa informaation määrä kasvaa ja informaation hyöty informaation käyttäjän kannalta saattaa heiketä. (Baumüller & Sopp, 2022).

2.3 Teoreettisen viitekehyksen yhteenveto

Tämän tutkielman teoreettinen viitekehys jakautuu kahteen toisiaan täydentävään kokonaisuuteen, joita ovat yritysvastuu ja kestävyysraportointi. Yritysvastuu on vastuuta yritystoiminnan yhteiskunnallisista vaikutuksista ja yritys vastuulliseen toimintaan kuuluu oman toiminnan vaikutusten seuraaminen ja arviointi (Christensen ym., 2021; Euroopan komissio, 2011). Kestävyysraportoinnin tavoitteena on tuottaa informaatiota yhtiön vaikutuksista ympäristöönsä (Laine ym., 2022), minkä vuoksi kestävyysraportointi nähdäänkin tyypillisesti keinona toteuttaa yritys vastuullista toimintaa. Kestävyysraportointi on pitkään perustunut vapaaehtoisuuteen ja tutkimuskirjallisuudessa vapaaehtoinen kestävyysraportointi on ollut korostetussa asemassa (Haji ym., 2023). Vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin tutkimuksessa on hyödynnetty taloustieteellisiä teorioita, joiden avulla on pyritty löytämään syitä sille, miksi yhtiöt toimivat yritys vastuullisesti (Hahn & Kühnen, 2013).

Yritys vastuun voidaan nähdä jakautuvan osa-alueisiin, joiden kautta toiminnan yritys vastuullisuutta tarkastellaan ja arvioidaan. Perinteisesti yritys vastuun on jaettu taloudelliseen vastuuseen, ympäristö vastuuseen ja sosiaaliseen vastuuseen (Niskala ym., 2019, 21). Tämä jaottelu juontaa juurensa Elkingtonin (1999) kolmoistilin päätösmallista. Kolmoistilin päätösmallia on hyödynnetty yritys vastuun johtamisessa mallin selkeyden vuoksi, mutta malli on saanut myös kritiikkiä osakseen, sillä sen voidaan nähdä yksinkertaistavan yritys vastuun ulottuvuuksia sekä ulottuvuuksien yhteyttä toisiinsa (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, 25; Laine ym., 2022, 15–16). Kolmoistilin päätösmallin lisäksi yritys vastuun kirjallisuudessa esiintyy Carrollin pyramidina tunnettu malli, jossa yritys vastuun osa-alueet on jaettu neljään vastuullisuuden osa-alueeseen, joita ovat taloudelliset, oikeudelliset, eettiset ja filantrooppiset vastuut. Vaikka malli on rakennettu pyramidin muotoon, tulee kaikkien neljän yritys vastuun osa-alueen olla huomioitu, jotta toimintaa voidaan kuvata yritys vastuulliseksi. (Carroll, 1979)

Taloudelliset vastuut nousevat esiin kummastakin edellä kuvatusta viitekehystä, mikä selittyy yhtiöiden alkuperäisellä tarkoituksella tuottaa voittoa omistajilleen. Taloudellisiin vastuihin kuuluu pyrkimys toimia mahdollisimman kannattavasti ja tehokkaasti (Carroll, 1991). Taloudellisesti vastuulliseen toimintaan voidaan pyrkiä asettamalla erilaisia taloudellisiin tunnuslukuihin perustuvia mittareita, joiden avulla voidaan seurata toiminnan kehittymistä (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, 23). Carrollin pyramidin oikeudelliset vastuut voivat pitää sisällään sekä

taloudellisia, ympäristöön liittyviä, että sosiaalisia toimia, sillä oikeudelliset vastuut koostuvat sääntelystä, joka voi koskettaa yhteiskunnan eri osa-alueita (Carroll, 1991). Myös eettiset ja filantrooppiset vastuut voivat pitää sisällään toimintoja, jotka liittyvät niin taloudelliseen vastuuseen, ympäristövastuuseen kuin sosiaaliseenkin vastuuseen. Viitekehykset siis linkittyvät toisiinsa, ja niitä voidaan hyödyntää myös rinnakkain.

Kestävyysraportoinnilla tarkoitetaan kestävyysinformaation mittaamista ja raportointia (Christensen ym., 2021). Kestävyysraporttien tavoitteena on raportoida sekä sellaisista yhtiön toimista, jotka vaikuttavat ympäristöön, että ympäristön vaikutuksista yhtiön toimintoihin. Kestävyysraportointia laaditaan sekä yhtiön sisäisten että ulkoisten sidosryhmien tarpeisiin (Laine ym., 2022, 83), mutta kestävyysraportoinnin tutkimus on pitkään painottunut vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin tutkimukseen. Aiheen aiemmassa tutkimuksessa on muun muassa pyritty löytämään tekijöitä, jotka vaikuttavat siihen, julkaiseeko yhtiö vapaaehtoisesti kestävyysinformaatiota (Christensen ym., 2021). Kirjallisuudessa on havaittu myös, että informaation epäsymmetrian vähentäminen yhtiön ja sen sidosryhmien välillä on eräs keskeinen selittävä tekijä vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin taustalla (Christensen ym., 2021; Cho ym., 2013). Vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin luotettavuutta on kyseenalaistettu, sillä yhtenäisen pakollisen varmennusstandardin puuttuessa yhtiöt voivat pyrkiä raportoimaan vain oman toimintansa kannalta positiivista kestävyysinformaatiota ja jättää sellaiset seikat raportoimatta, jotka voisivat heikentää yhtiön mainetta (Christensen ym., 2021; Laine ym., 2022, 85).

Taloustieteellisten teorioiden avulla pyritään selittämään, miksi vapaaehtoista yritysvastuuta ja kestävyysraportointia ilmenee. Ilmiötä on aiemmassa kirjallisuudessa pyritty ymmärtämään myös muiden kuin tässä tutkielmassa esiteltyjen teorioiden avulla, mutta tämän tutkielman teoreettiseen viitekehykseen on valitut tyypillisimmin kirjallisuudessa esiintyneet teoriat, joita ovat sidosryhmäteoria, legitimizeettiteoria ja signaalointiteoria. Kaikissa näistä teorioista yritys nähdään osana yhteiskuntaa. Lisäksi teorioiden avulla pyritään ymmärtämään yrityksen ja yhteiskunnan välisiä suhteita hieman eri näkökulmista. Sidosryhmäteorian avulla yhtiöt voivat tunnistaa olennaisimmat sidosryhmät, joille kestävyysinformaatiota tuotetaan. Sekä legitimizeetti- että signaalointiteoria esittävät syitä vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin olemassaololle.

Pakollisen kestävyysraportoinnin tutkimuksen tarve on kasvanut pakottavan kestävyysraportoinnin sääntelyn lisääntyessä. Kestävyysraportoinnin muuttuminen pakolliseksi on sekä lisännyt kestävyysraporttien määrää että kasvattanut raportoinnin vertailukelpoisuutta ja

luotettavuutta (Ioannou & Serafeim, 2019). Vaikka pakollisen kestävyysraportoinnin on havaittu lisäävän yritys vastuullista toimintaa (Fiechter ym. 2022, Jackson ym., 2020), on sillä havaittu myös olleen negatiivisia vaikutuksia yhtiöiden toimintaan. Pakollinen kestävyysraportointi esimerkiksi vaatii uusien toimintatapojen käyttöönottoa, mikä saattaa aiheuttaa yhtiöille kuluja. (Christensen ym., 2021) On myös havaittu, että pakollisen kestävyysraportoinnin vuoksi yhtiöiden suorituskyky heikkenee, kun taloudellisesti kannattavia, mutta yritys vastuullisesti epäedullisia liiketoimintoja lakkautetaan (Chen ym., 2018).

Kestävyysraportoinnin pakollisuus laajenee Euroopan unionissa ja sitä kautta vaikutukset näkyvät myös suomalaisissa yhtiöissä. Vuonna 2014 annettu NFR-direktiivi velvoitti yleisen edun kannalta merkittäviä yhtiöitä sekä yhtiöitä, joiden työntekijämäärä on tilikauden aikana keskimäärin ollut yli 500 työntekijää, julkaisemaan kestävyysinformaatiota sisältävän raportin (Euroopan komissio, 2014). Vuonna 2022 julkaistussa CSR-direktiivissä kasvatettiin kestävyysraportointivelvoitteisten yhtiöiden määrää, tarkennettiin kestävyysraportoinnin laadintaan liittyviä seikkoja sekä lisättiin velvoite kestävyysraportin ulkopuoliselle varmennukselle (Euroopan Komissio, 2022b).

NFR-direktiivin havaittiin lisäävän yritys vastuullista toimintaa (Fiechter ym., 2022; Jackson ym., 2022) ja yritys vastuun läpinäkyvyyttä (Cuomo ym., 2022). Kirjallisuuden perusteella voitiin havaita, että kestävyysraportoinnin muuttuminen vapaaehtoisesta pakolliseksi ilmeni eri tavoin riippuen yhtiöstä, toimialasta ja maantieteellisestä alueesta, jolla yhtiö toimi. Yritys vastuullinen toiminta (Cuomo ym., 2022) ja kestävyysraportoinnin laatu (Caputo ym., 2020) vaikuttivat kasvaneen eniten yhtiöissä, joissa yritys vastuullinen toiminta tai kestävyysraportoinnin laatu olivat ennen muutosta heikolla tasolla. Toisaalta maakohtaisesti tarkasteltuna kestävyysraportoinnin laatu vaikutti olevan korkein sellaisissa maissa, joissa kestävyysraportointi oli ollut pakollista jo ennen NFR-direktiiviä (Mion & Loza Adau, 2019; Venturelli ym., 2017). Vaikka NFR-direktiivillä havaittiin olleen positiivisia vaikutuksia, ei se saavuttanut sille asetettuja tavoitteita (Euroopan komissio, 2021).

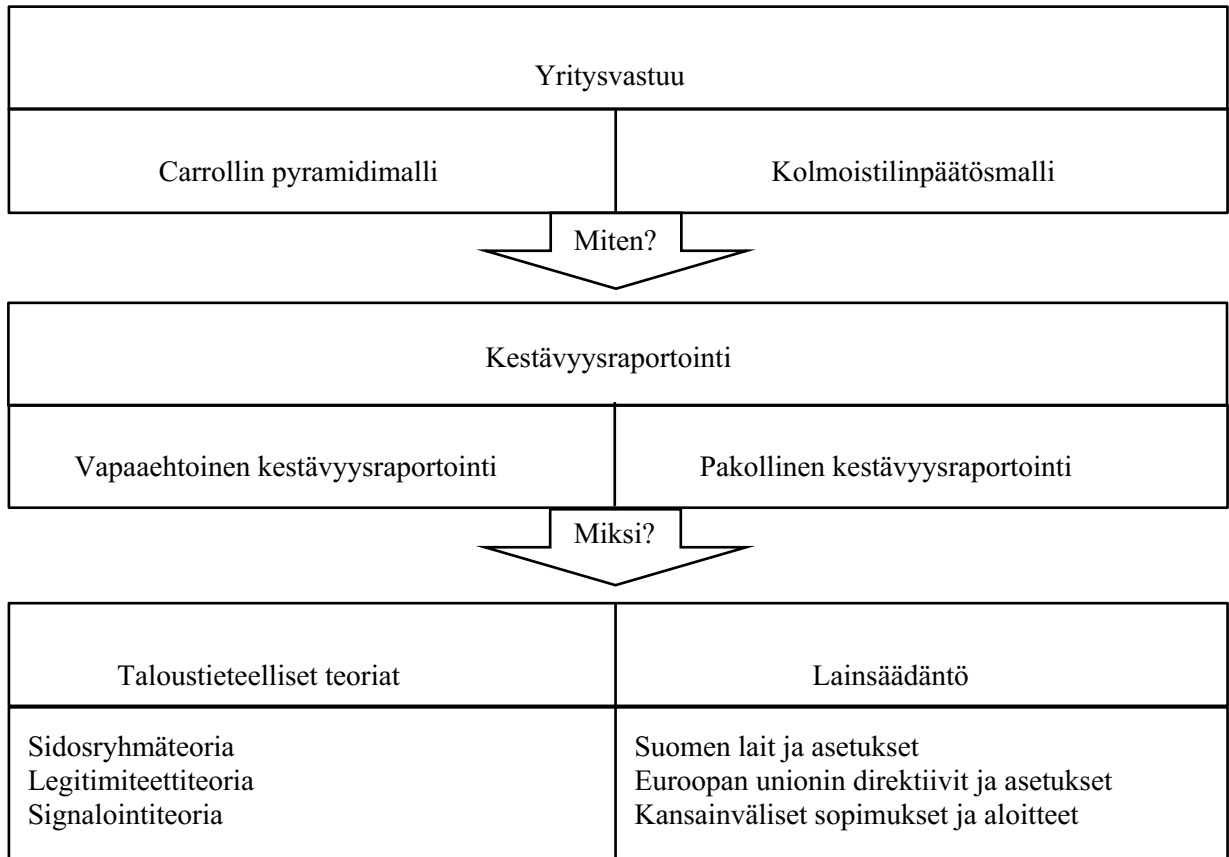
Kestävyysraporttien laadinnan tueksi on kehitelty erilaisia kestävyysraportointistandardeja, joita yhtiöt voivat hyödyntää kestävyysraportteja laatiessaan. Raportointistandardit poikkeavat toisistaan tavoitteiden ja kohderyhmien osalta. GRI on maailmanlaajuisesti käytetyin kestävyysraportointistandardi (KPMG, 2022, 23) ja sen tavoitteena on mahdollistaa se, että yhtiöt pystyvät tuottamaan sellaista kestävyysinformaatiota, joka hyödyttää mahdollisimman monia

sidosryhmiä (Niskala, 219, 118). ESRS on vuonna 2023 julkaistu kestävyysraportointistandardi, joka on laadittu yhteistyössä GRI:n kanssa (GRI, 2023). ESR-standardit täyttävät CSR-direktiivin mukaiset vaatimukset pakollisen kestävyysraportoinnin laadulle (Euroopan komissio, 2023a).

ESR-standardit on laadittu siten, että kaikkien yhtiöiden on noudatettava ESRS1 ja ESRS2 -standardeja, mutta aihekohtaisten standardien osalta yhtiöiden tulee raportoida vain kaksinkertaisen olennaisuuden perusteella olennaisista seikoista standardin mukaisesti. Kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen mukaan olennaisia ovat sekä ne seikat, jotka ovat sekä ympäristön kannalta olennaisia että taloudellisesti olennaisia. (Euroopan komissio, 2023a) Kaksinkertaisen olennaisuuden periaate on suhteellisen tuore käsite ja se saattaa aiheuttaa haasteita kestävyysraportointia harjoittaville yhtiöille. Kaksinkertaisen olennaisuuden käyttäminen saattaa kasvattaa raportoitavien seikkojen määrää, mikä lisää työtä ja kuluja. Vaikka lisääntynyt informaatio voi olla tärkeää sidosryhmien päätöksenteon kannalta, riskinä nähdään, että raportoinnin ymmärrettävyys heikkenee. (Baumüller & Sopp, 2022) ESRS 2-standardissa annetaan tiedonanto- ja vähimmäistiedonantovaatimukset liittyen laatimisperusteista, hallinnosta, strategiasta, vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallinnasta sekä mittareista ja tavoitteista raportointiin (Euroopan komissio, 2023a).

Tutkielman teorettinen viitekehys ja teorioiden väliset yhteydet on koottu alle (Kuvio 3). Teoreettisen viitekehyksen osalta voidaan tiivistetysti todeta, että yritys vastuuta toteutetaan muun muassa kestävyysraportoinnin kautta. Yritysvastuu jaetaan tyypillisesti erilaisiin malleihin, jotka kuvaavat sitä, miten yritys vastuun eri osa-alueet voidaan jaotella. Kestävyysraportointia voidaan toteuttaa vapaaehtoisesti tai säännellysti, jolloin kestävyysraportoinnin taustalla voidaan havaita erilaisia motivaation lähteitä. Vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin motiiveja on pyritty selittämään erilaisten taloustieteellisten teorioiden avulla, kun taas pakollisen raportoinnin taustalla vaikuttavat lainsäädännölliset määräykset, joiden velvoittavuus ja sisältö vaihtelevat. Tällä hetkellä kestävyysraportoinnin sääntely on Euroopan unionin tasolla murroksessa, mikä voi vaikuttaa tuleviin kestävyysraportointikäytäntöihin.

Kuvio 3. Tutkielman teoreettinen viitekehys

3 TUTKIMUSMENETELMIEN JA AINEISTON ESITTELY

Tässä kappaleessa esitellään tutkielman empiiriseen aineistoon liittyviä valintoja. Alkuun kuvataan aineiston keräämiseen ja analysointiin liittyviä menetelmävalintoja ja perustellaan tehdyt valinnat. Seuraavaksi annetaan yleiskuva tutkimukseen valikoidusta aineistosta ja perustellaan aineiston valintaa. Pääluvun viimeisessä kappaleessa arvioidaan tutkielman luotettavuutta reliabiliteetin ja validiteetin käsitteiden avulla.

3.1 Tutkimusmenetelmien esittely

Laadullisen aineiston luotettava analyysi vaatii harkitun tutkimusasetelman, tarkoituksen mukaisen aineiston, joka on kerätty asianmukaisin menetelmin sekä tutkijan kyvyn käsitellä hyvin monipuolista aineistoa. Laadullisen aineiston analysointi koostuu analyysistä ja synteesisistä, joiden perusteella pyritään muodostamaan johtopäätöksiä. Käytännössä tämä tarkoittaa laadullisen aineiston pilkkomista osiin valitun analyysimenetelmän avulla. Tämän jälkeen pyritään tekemään uusia synteesejä ja kokoamaan aineisto uudelleen kasaan johtopäätöksiä tekemistä varten. Laadullisen tutkimuksen tulosten luotettavuus perustuu systemaattiseen ja luotettavaan analyysiin. (Puusa, 2020, 146–149) Laadullinen aineiston analyysi voidaan toteuttaa eri tavoin ja analyysimenetelmän valinnan tulisi olla linjassa tutkimuksen muiden valintojen kanssa (Günther, Hasanen & Juhila, ei pvm.). Analyysimenetelmästä riippumatta laadullisen tutkimusaineiston analyysin tavoitteena on muodostaa aineiston avulla perusteltu tulkinta ja johtopäätökset tutkimuksen kohteesta (Puusa, 2020, 154–156).

Sisällönanalyysi on tyypillinen ja hyvin laajasti käytetty analyysimenetelmä laadullisissa tutkimuksissa ja se soveltuu hyvin tämänkin tutkielman aineiston analysointimenetelmäksi, sillä sen avulla voidaan analysoida erilaisissa muodoissa olevia dokumentteja ja luoda laajoistakin aineistoista tiiviitä kuvauksia (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Vaikka sisällönanalyysi analyysimenetelmänä ei ole yhtä tiukasti määritelty kuin useat kvantitatiiviset analyysimenetelmät, koostuu sisällönanalyysikin eri vaiheista, joihin kuuluu analyysiyksiköiden valinta, aineistoon tutustuminen, aineiston pelkistäminen sekä aineiston kategorisointi, teemoittelu ja tulkinta (Puusa, 2020, 149). Laadullisen sisällönanalyysin prosessi etenee Tuomen ja Sarajärven (2018, 104)

mukaan siten, että prosessin alussa päätetään, mikä aineistossa on kiinnostavaa. Tämän jälkeen aineistoon tutustutaan syvällisemmin ja aineistosta erotellaan kiinnostavat asiat, minkä jälkeen muut osat aineistosta jätetään tutkielman ulkopuolelle. Kiinnostavat asiat kerätään aineistosta erilleen ja ne joko luokitellaan, tyypitellään tai teemoitetaan. Lopuksi kirjoitetaan yhteenveto. Tässä tutkielmassa on edetty sekä Puusan (2020) että Tuomen ja Sarajärven prosessikuvausta mukaillen, mutta analyysiyksiköiden valinta on pohjautunut täysin ESRS 2-standardiin eikä aineistosta ole etsitty muita kyseiseen standardiin liittymättömiä mielenkiintoisia teemoja.

Sisällönanalyysi tutkimusmenetelmänä voidaan jakaa kolmeen toisistaan hieman poikkeavaan menetelmään, joita ovat aineistolähtöinen, teoriaohjaava ja teorialähtöinen sisällönanalyysi. Valinta näiden menetelmien välillä ohjaa analyysiprosessia ja siinä tehtäviä valintoja. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä pyritään etukäteen kuvaamaan tunnetun teorian avulla kiinnostavat teemat, joiden esiintymistä aineistossa pyritään tutkimaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 108–110). Toisaalta eri sisällönanalyysimenetelmät voidaan erotella toisistaan myös niissä käytettyjen päättelyn menetelmien avulla, vaikkakaan jaottelu ei ole pätevä jokaisessa tilanteessa. Teorialähtöisen sisällönanalyysin päättelyprosessin voidaan nähdä olevan deduktiivinen, sillä teorian rooli korostuu (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 107). Deduktiivisessa päättelyprosessissa teorian perusteella muodostetaan hypoteesi, jota testataan kerätyn aineiston avulla (Bell y., 2019, 20). Tutkimusasetelman perusteella tämän tutkielman analyysimenetelmäksi valitaan teorialähtöinen sisällönanalyysi ja analyysi perustuu ESRS 2 -standardiin, jonka avulla aineistosta pyritään tunnistamaan tutkimuskysymyksen kannalta olennaiset teemat.

Sisällönanalyysissä aineisto luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään osana analyysiprosessia. Luokittelu tarkoittaa aineiston ryhmittelyä samankaltaisuuden mukaan (Puusa, 2020, 152). Aineistoa luokiteltaessa voidaan laskea tiettyjen luokkien esiintymistä aineistossa ja luokittelun tulokset voidaan esittää numeerisesti taulukon muodossa. Luokittelu ja teemoittelu ovat hyvin samankaltaiset analyysitavat, mutta teemoittelussa korostuu se, mitä kustakin olennaisesta luokasta on kerrottu, eikä luokkien esiintymisen määrällä ole merkitystä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 105) Luokittelussa ja teemoittelussa käytetyt olennaiset teemat voivat perustua teoreettiseen viitekehykseen tai tutkimusaineistoon (Puusa, 2020, 152). Tyypittely on menetelmä, jossa aineisto jaotellaan erilaisiksi tyypeiksi yhteisten ominaisuuksien perusteella. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 107). Tässä tutkielmassa aineisto on teemoiteltu ESRS 2-standardin tiedonantovaatimusten mukaisesti ja tyypiteltä siten, että aineistosta on eroteltu kunkin teeman osalta hyvin, kohtalaisesti ja heikosti raportoinnin suorittaneet yhtiöt.

Laadullisen sisällönanalyysin tueksi on laadittu ei-taloudellinen arviointikehys ESRS 2-standardin raportointivaatimukseen pohjautuen. Ei-taloudellinen pisteytyskehys pohjautuu Venturallin ym. (2017) käyttämään menetelmään, jonka avulla pyritään arvioimaan kestävyysraportoinnin vaatimustenmukaisuutta. Pisteytyskehyksessä on kunkin ESRS 2-standardin tiedonantovaatimuksen perusteella muodostettu kysymyksiä, joiden avulla pyritään selvittämään, miten hyvin kestävyysraportointi vastaa tulevan standardin vaatimuksia. Jokainen yhtiö on pisteytetty kysymyksittäin asteikolla 0–2 sen mukaan, miten hyvin yhtiön raportointi vastaa kyseiseen kohtaan liittyviä raportointivaatimuksia (Taulukko 1). Kaikki aineistoon kuuluvat yhtiöt pisteytettiin saman kriteeristön mukaisesti ja pisteytyksen avulla aineistosta pyrittiin löytämään eroja eri kategorioihin kuuluvien yhtiöiden kestävyysraportoinnin välillä. Pisteytystä hyödynnettiin aineiston tyypittelyssä, mutta sen avulla kerättyä aineistoa ei analysoitu kvantitatiivisen menetelmin.

Taulukko 1. Tutkielman empiirisen aineiston arviointiasteikko

Pisteet	Arviointikriteerit
0	Tiedonantovaatimuksen sisältö käsitellään kestävyysraportissa heikosti tai sitä ei käsitellä ollenkaan.
1	Tiedonantovaatimuksen sisältö käsitellään kestävyysraportissa kohtalaisesti.
2	Tiedonantovaatimuksen sisältö käsitellään kestävyysraportissa hyvin.

Tämän tutkielman aineiston analyysi on toteutettu hyödyntäen osin Tuomen ja Sarajärven (2018, 123) prosessikuvausta. Aineiston analyysi aloitettiin lukemalla läpi aineistoon valikoitujen yhtiöiden kestävyysraportit ja teemoittelemalla aineisto ESRS 2-standardin mukaisiin luokkiin (s. 33). Näiden luokkien sisällä tehtiin ei-taloudellisen arviointikehysten avulla jako luokkiin sen perusteella, miten hyvin raportissa on katettu ESRS 2-standardin vaatimukset. Teemoittelun ja luokittelun jälkeen aineiston tuloksista kirjoitettiin yhteenveto.

3.2 Tutkimusaineiston esittely

Tässä kappaleessa esitellään tutkielman kohteeksi valittu aineisto ja sekä perustelut aineiston valinnan taustalla. Tutkielmassa käytetään sekundääriaineistoa, mikä tarkoittaa sitä, ettei

aineistoa kerätä alusta alkaen itse, vaan hyödynnetään valmiita aineistoja, joiden avulla pyritään vastaamaan tutkielman tavoitteisiin. Sekundääriaineiston käytön hyviä puolia ovat resurssien käytön tehokkuus, mahdollisuus pitkä- ja vertailuasetelmaan sekä aineiston avoimuus myös muille kuin tutkijalle ja kohdeorganisaatioille. Toisaalta huonoina puolina sekundääriaineiston käytössä voidaan nähdä aineiston keruu tutkielmasta poikkeavaa tarkoitusta varten, haasteet aineiston saatavuudessa sekä aineiston laadun ja luotettavuuden varmistaminen. (Saunders ym., 2019, 338, 351–355)

Koska tämän tutkielman aineisto koostuu sekundääriaineistosta, on olennaista huomioida yhtiöiden mahdolliset vaikuttamispyrkimyksen kestävyysraportoinnin kautta. Sekundääriaineiston laatua tulee arvioida neljän eri teeman kautta, joita ovat autenttisuus, uskottavuus, edustavuus ja tarkoitus (Scott, 1990, 19). Koska kestävyysraporttien avulla voidaan pyrkiä viestimään ulkopuolelle positiivisesti yhtiön toiminnasta, niiden uskottavuus ja edustavuus voidaan asettaa kyseenalaiseen valoon samaan tapaan kuin vuosikertomustenkin käyttö tutkimusaineistona. Kuitenkin kestävyysraportit täyttänevät tutkimusaineistolle asetetut laatuvaatimukset autenttisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden osalta, sillä kestävyysraportit tulevat suoraan yhtiöiltä ja ne on laadittu todelliseen tarpeeseen. (Bell ym., 2019, 505) Puutteistaan huolimatta kestävyysraportit on valittu tutkimusaineistoksi, sillä tutkielman tavoitteen kannalta ne ovat luontevin valinta.

Tutkielman tavoite pyritään saavuttamaan vertailemalla listattujen ja listaamattomien suuryhtiöiden kestävyysraportoinnin kattavuutta ja laatua. Tämän vertailuasetelman vuoksi tutkimusaineistoon on valittu sama määrä sekä pörssilistattuja että listaamattomia suuryhtiöitä. Kummas-takin luokasta on valittu kahdeksan yhtiötä Talouselämän (ei pvm.) TE500-listauksen suurimista yhtiöistä vuodelta 2022 (Taulukko 2). Aineistosta jätettiin kokonaan pois ne yhtiöt, joiden kestävyysraportti ei ollut julkisesti saatavilla. Aineisto koostuu neljästätoista vuoden 2023 kestävyysraportista, joista kahdeksan on listayhtiöiden julkaisemia ja kuusi listaamattomien yhtiöiden julkaisemia. Loput kaksi raporttia on laadittu vuoden 2022 tietojen perusteella. Eri vuonna laaditut raportit arvioitiin samalla menetelmällä. Kohdeyhtiöt toimivat useilla eri toimialoilla ja niiden toiminnan kannalta keskeiset kestävyysteemat vaihtelevat. Yrityskohtaisten eroavaisuuksien vuoksi tutkielmassa on päädytty arvioimaan kohdeyhtiöiden kestävyysraportoinnin kattavuutta suhteessa ESRS 2-standardin tiedonantovaatimuksiin. Tutkimusaineistoon valittiin tuoreimmat julkaistut kestävyysraportit, jotta tutkielman uutuusarvo säilyy mahdollisimman korkeana.

Taulukko 2. Tutkimusaineistoon kuuluvat kestävyysraportit

Yhtiö	Raportin nimi	Kestävyysraportin laajuus (sivua)	Raportointivuosi	Toimiala	Varmennus	Siirtyminen CSR-direktiivin velvoittavuuden piiriin
Fazer	Vuosikatsaus 2023	70	2023	Elintarvikeala	Ei varmennettu	1.1.2025
Gasum	Gasum sustainability report 2023	97	2023	Energia-ala	Ei varmennettu	1.1.2025
Helen	Vuosikatsaus 2023	76	2023	Energia-ala	Varmennettu	1.1.2025
Kesko	Keskon vuosiraportti 2023	74	2023	Kaupan ala	Varmennettu	1.1.2024
Mehiläinen	Vastuullisuusraportti 2023	57	2023	Terveys- ja sosiaaliala	Varmennettu	1.1.2025
Neste	Annual Report 2023	92	2023	Öljytuotteiden valmistus	Varmennettu	1.1.2024
Nokia	People & Planet 2023	126	2023	Tietoliikenneala	Varmennettu	1.1.2024
Nordea	Annual Report 2023	50	2023	Finanssiala	Varmennettu	1.1.2024
Outokumpu	Vuosikertomus 2023	67	2023	Metalliteollisuus	Varmennettu	1.1.2024
Paulig	Annual Report 2023	61	2023	Elintarvikeala	Varmennettu	1.1.2025
S-ryhmä	S-ryhmän vuosi ja vastuullisuus 2023	142	2023	Kaupan ala	Varmennettu	1.1.2025
Sampo	Vastuullisuusraportti 2023	145	2023	Vakuutusala	Varmennettu	1.1.2024
St1 Nordic	Integrated Report	119	2022	Energia-ala	Varmennettu	1.1.2025
Stora Enso	Stora Enso Annual Report 2023	45	2023	Metsäteollisuus	Varmennettu	1.1.2024
UPM	Vuosi kertomus 2023	43	2023	Metsäteollisuus	Varmennettu	1.1.2024
Valio	Vastuullisuusraportti 2022	88	2022	Elintarvikeala	Varmennettu	1.1.2025

3.3 Tutkielman luotettavuuden arviointi

Tutkimusprosessiin kuuluu olennaisena osana tutkimuksen luotettavuuden arviointi, minkä tavoitteena on lisätä tutkimuksen laatua (Aaltio & Puusa, 2020, 177). Luotettavuuden arviointiin ei ole olemassa yhtä oikeaa kriteeristöä (Hirsjärvi, ym., 2009, 231) ja samoja luotettavuuden arvioinnin kriteerejä voidaan käyttää eri tavoin riippuen siitä, onko kyseessä laadullinen vai määrällinen tutkimus (Eriksson & Kovalainen, 2015, 303). Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden arvioinnin tulisi olla hyvin tiivistä yhteydessä tutkimusprosessin kaikkiin vaiheisiin. Luotettavuuden arviointi kiteytyykin tutkijaan ja hänen toimiensa arviointiin. Laadullisessa tutkielmassa on tärkeää tuoda ilmi, että tutkija on tutkimuksen näkökulmasta subjektiivinen toimija. (Eskola & Suoranta, 1998, 211). Kvalitatiivisen tutkielman luotettavuutta voidaan lisätä myös selostamalla suoritettavat työvaiheet mahdollisimman tarkasti lukijalle, jotta tutkimusprosessi olisi mahdollisimman läpinäkyvä ja lukijat pystyisivät itsekin arvioimaan tutkimusprosessin laatua (Hirsjärvi, ym., 2009, 232).

Tyypillisesti tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden avulla (Bell ym., 2019, 46; Hirsjärvi, ym., 2009, 231; Tuomi & Sarajärvi, 2018, 160). Nämä käsitteet ovat syntyneet kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin yhteydessä ja sen vuoksi niiden käyttäminen kvalitatiivisten tutkimusten luotettavuuden arvioinnin välineenä onkin saanut osakseen jonkin verran kritiikkiä (Eriksson & Kovalainen, 2015, 303; Tuomi & Sarajärvi, 2018, 160–162). Esitetystä kritiikistä huolimatta validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden avulla voidaan arvioida myös laadullisen tutkimuksen luotettavuutta, kunhan validiteettiin ja reliabiliteettiin liittyviin teemoihin on syvennytty huolellisesti tutkimusprosessin aikana. Lisäksi raportoinnin validiteetin ja reliabiliteetin huomioimisesta osana tutkimusprosessia tulee olla kattavaa, jotta näiden teemojen huomioimisella olisi merkitystä tutkielman laatuun. (Kihn & Ihantola, 2008)

Tutkielman reliabiliteetilla kuvataan tutkielman tulosten toistettavuutta (Bell ym., 2019, 46; Kihn & Ihantola, 2008; Tuomi & Sarajärvi, 2018, 160). Laadullisten tutkimusten osalta tulosten toistettavuuden käyttö laadun arvioinnin välineenä voi olla haastavaa, sillä vaikka tutkimustilanne pyrittäisiin toisintamaan, tutkijan tekemät tulkinnat voivat erota alkuperäisestä, jolloin tuloksetkin voivat poiketa alkuperäisen tutkimuksen tuloksista (Lillis, 2006, 469). Kvalitatiivisten tutkimusten reliabiliteettiä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota tutkimusprosessin eri vaiheiden dokumentointiin ja olennaista onkin antaa lukijalle käsitys siitä, miten esitettyihin

johtopäätöksiin ja tulkintoihin on päädytty (Kihn & Ihantola, 2008). Tämän tutkielman reliabiliteetti on huomioutu kuvaamalla tutkielman teossa käytetty teoreettinen viitekehys, aineistonkäsittelyn ja analysoinnin menetelmät sekä liittämällä johtopäätösten ja tulkintojen yhteyteen lainauksia tutkimusaineistosta.

Validiteetin käsitteellä pyritään kuvaamaan tutkimuksen pätevyyttä eli sitä, miten hyvin valittujen tutkimusmenetelmien avulla voidaan tutkia tutkimuskohteena olevaa ilmiötä (Hirsjärvi, ym. 2009, 231). Laadullisissa tutkimuksissa pyritään saavuttamaan korkea validiteetti analyttisen perehtymisen sekä koko tutkimusprosessin aikaisen reflektoinnin avulla (Eriksson & Kovalainen, 2015, 305). Validiteetin käsite voidaan jakaa osiin hieman toisistaan poikkeavin tavoin riippuen termin käyttötarkoituksesta (ks. esim. Bell ym., 2015, 46–47; Lillis, 2006, 464). Tämän tutkielman validiutta arvioidaan Lillisin (2006, 464) jaottelun mukaisesti sisäisen, ulkoisen ja rakenteellisen validiteetin avulla.

Sisäisellä validiteetilla tarkoitetaan tutkielman teoreettisen viitekehysten, käsitteiden määrittelyjen sekä menetelmävalintojen ristiriidattomuutta (Eskola & Suoranta, 1998, 214). Tämän tutkielman luotettavuutta on pyritty sisäisen validiteetin näkökulmasta lisäämään käsittelemällä kaikki tutkielmassa analysoitu aineisto tasapuolisesti ja kattavasti, mikä on tärkeää sisäisen validiteetin kannalta (Miles & Huberman, 1994, 279). Myös tutkimusaineiston valinta on pyritty tekemään tasapuolisesti ja valintakriteerit on perusteltu. Sisäisen validiteetin tasoa on pyritty nostamaan lisäksi tutustumalla tutkimusaiheeseen liittyvään aiempaan kirjallisuuteen ja teoriaan tutkimusprosessin aikana ja kaikki olennainen aiempi kirjallisuus on pyritty esittämään tutkimusraportissa. Tutkimusprosessin olennaisimmat työvaiheet on kuvattu osana tutkimusraporttia, mikä myös osaltaan lisää tutkielman sisäistä validiteettia (Kihn & Ihantola, 2008).

Ulkoinen validiteetti tarkoittaa tutkimustulosten yleistettävyyttä tutkimuksen otosta laajempaan joukkoon, minkä vuoksi ulkoisen validiteetin saavuttaminen laadullisissa tutkimuksissa on usein haastavaa tutkimusaineiston pienen koon vuoksi (Bell, ym., 2015, 363). Kuitenkin laadullisetkin tutkimukset voivat olla ulkoisesti valideja, mikäli ne tuottavat uutta tietoa suhteessa aiempaan teoriaan ja uusi tieto on sellaista, että sitä on mahdollista myöhemmin yleistää laajemmin (Lillis, 2006, 469). Tämän tutkielman ulkoinen validiteetti on pyritty huomioimaan siten, että tavoitellaan uutta tietoa melko tuoreesta tutkimuskohteesta ja tutkimuskohteet on valittu systemaattisesti ja objektiivisesti. Toisaalta on huomioitava, ettei laadullisin menetelmin

ole tarkoitus tuottaa tietoa, joka olisi sellaisenaan yleistettävissä eikä tämän tutkielman menetelmävalintojen perusteella tavoiteltu tulosten yleistettävyyttä.

Sisäisen ja ulkoisen validiteetin lisäksi voidaan arvioida tutkielman rakenteellista validiteettia, mikä tarkoittaa teoreettisten käsitteiden operationalisoinnin tasoa tutkimuksen empiirisessä aineistossa (Lillis, 2006, 464). Rakenteellinen validiteetti edellyttää läpinäkyvyyttä tutkimuksessa esitettyjen tulkintojen ja johtopäätösten esittämisessä (Kihn & Ihantola, 2008). Tässä tutkielmassa tulkintojen läpinäkyvyys on pyritty takaamaan esittämällä tulkintojen taustalla olevia suoria lainauksia tutkimusaineistosta. Myös pisteytyksessä käytetty arviointiasteikko ja -kriteeristö on esitetty osana tutkimusraporttia.

Tutkimuksen validiteettia voidaan pyrkiä kasvattamaan käyttämällä tutkimuksen teossa useampaa eri menetelmää. Tällöin puhutaan triangulaatiosta. (Hirsjärvi ym., 2009, 233) Triangulaatio voidaan jakaa tutkimusaineistoon, teoriaan, tutkijaan tai metodeihin liittyvään triangulaatioon. Tutkimusaineistoon liittyvä triangulaatio tarkoittaa sitä, että tutkimusaineistoa samasta ilmiöstä kerätään useammalta eri lähteeltä. (Denzin, 1978 teoksessa Tuomi & Sarajärvi, 2018, 168) Tämän tutkielman osalta tutkimusaineiston triangulaatio täyttyy siltä osin, että tutkimusaineisto koostuu kuudentoista eri tahon julkaisemasta kestävyysraportista. Toisaalta aineistoon ei kuulu esimerkiksi kestävyysraportointia suorittavien tahojen haastatteluita, joten ei voida sanoa, että tutkimusaineiston triangulaatio toteutuisi täydellisesti. Teoriaan liittyvä triangulaatio tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa huomioidaan useita toisistaan poikkeavia teorioita (Denzin, 1978 teoksessa Tuomi & Sarajärvi, 2018, 168) ja tämä triangulaation muoto toteutuu tässä tutkielmassa, sillä tutkielman teoreettinen viitekehys koostuu useammasta ilmiötä selittävästä teoriasta ja empiirisen osion tuloksia peilataan näihin eri teorioihin. Tutkijaan liittyvä triangulaatio tarkoittaa sitä, että tutkimuksen tekoon osallistuu useampi kuin yksi tutkija ja metodologisella triangulaatiolla tarkoitetaan useiden eri menetelmien hyödyntämistä tutkimuksen teossa (Denzin, 1978 teoksessa Tuomi & Sarajärvi, 2018, 168). Näitä triangulaation muotoja ei sovelleta tässä tutkielmassa.

4 TUTKIELMAN TULOKSET

Seuraavaksi esitellään tutkielman tulokset. Tulokset esitetään ESRS 2-standardin mukaisessa järjestyksessä siten, että ensin esitellään tulokset, jotka liittyvät kestävyysraportoinnin laatimisperusteista raportointiin. Laatimisperusteiden jälkeen siirrytään kuvaamaan tuloksia hallinnon ja strategian raportointiin liittyvistä teemoista ja lopuksi käsitellään tulokset, jotka liittyvät vaikutuksien, riskien ja mahdollisuuksien hallinnasta raportointiin. Lopussa esitellään tulosten perusteella muodostettu yhteenveto suomalaisten suuryhtiöiden kestävyysraportoinnin nykytilasta suhteessa ESRS 2-standardin raportointivaatimuksiin.

4.1 Laatimisperusteet

Tässä kappaleessa kuvataan tulokset, jotka liittyvät raportointiin kestävyysraportin laatimisperusteista. Kestävyysraportoinnin laatimisesta on annettu kaksi tiedonantovaatimusta. Tiedonantovaatimus BP-1 velvoittaa yhtiöitä antamaan tiedot siitä, millä laajuudella kestävyysraportti on laadittu ja missä määrin kestävyysraportoinnissa huomioidaan yhtiöiden arvoketjun alku- ja loppupään toimijat. Lisäksi yhtiöiden tulee raportoinnissaan kertoa, mikäli ne jättävät raportoimatta henkiseen pääomaan, tietotaitoon tai innovointiin liittyviä seikkoja. Toinen laatimisperusteisiin liittyvä tiedonantovaatimus BP-2 velvoittaa yhtiöitä raportoimaan tiettyjen olosuhteiden vaikutuksesta kestävyysraportointiin. Näitä olosuhteita ovat esimerkiksi arvoketjujen estimointiin ja raportointikausien välisiin muutoksiin liittyvät tiedot. Tiedonantovaatimus BP-2:n kaikkia raportointivaatimuksia ei tarvitse huomioida, mikäli yhtiön tilanne ei vastaa standardissa kuvattua tilannetta. (Euroopan komissio, 2023a, 39–42) Raportointivaatimus BP-2:n arviointi rajattiin tutkielman ulkopuolelle, sillä se ei velvoita samalla laajuudella kaikkia tutkielman kohdeyhtiöitä ja tästä syystä BP-2:n ottaminen osaksi arviointikriteerejä vaarantaisi arvioinnin tasapuolisuuden.

Kestävyys selvitysten yleiset laatimisperusteet

Laadintaperusteista raportoinnin osalta tarkasteltiin kahta seikkaa, joiden perusteella yhtiöiden kestävyysraportit pisteytettiin. Ensimmäinen selvitettiin, sisältääkö kestävyysraportti kuvauksen sen laadinnassa käytetystä konsolidoinnin laajuudesta. Kestävyysraportti tulee laatia samalla

konsolidoinnin laajuudella, jolla yhtiön tilinpäätös on laadittu (Euroopan komissio, 2023a, 11) ja tämä tulee ilmetä kestävyysraportista (Euroopan komissio, 2023a, 39). Lisäksi arvioitiin, missä määrin arvoketjut ja niiden kestävyysvaikutukset on integroitu osaksi yhtiöiden kestävyysraportointia.

Tiedonantovaatimus BP-1:n ensimmäisen arvioitavan raportointivaatimuksen, eli konsolidoinnin laajuudesta raportoinnin, osalta sekä listayhtiöiden että listaamattomien yhtiöiden raportointi vaikuttaisi olevan pääsääntöisesti hyvää. Raportointi konsolidoinnin laajuudesta on hyvää raporteissa, joissa täsmällisesti kuvataan konsolidoinnin laajuus. Täsmällinen kuvaus voidaan antaa useammalla eri tavalla. Erityisen hyvää raportointi oli seuraavan lainauksen kaltaisissa tapauksissa, joissa sanallisen kuvauksen lisäksi viitattiin yhtiön tilinpäätöksen kohtaan, jossa kuvataan tilinpäätöksen konsolidoinnin laajuus:

Similar to the financial statements, the sustainability disclosures in this Annual Report cover the parent company, Nordea Bank Abp, and its subsidiaries, i.e. the Nordea Group. The reported data cover the Nordea Group as a whole unless otherwise stated. (Nordea, 2024, 332)

Raportoinnin luotettavuutta ja laatua lisää myös joidenkin yhtiöiden tapa nimetä kestävyysraportoinnin piiriin kuuluvat konserniyhtiöt kestävyysraportissa esimerkiksi seuraavalla tavalla:

Raportti kattaa Sampo Oyj:n sekä sen tytäryhtiöt If Skadeförsäkring Holding AB:n (publ) (If), Topdanmark A/S:n (Topdanmark) ja Hastings Group (Consolidated) Ltd:n (Hastings). (Sampo, 2024, 2)

Konsolidoinnin laajuuden osalta raportointi luokiteltiin kohtalaiseksi, jos kestävyysraportin konsolidoinnin laajuus oli raportoitu, mutta se ei vastannut tilinpäätöksessä käytettyä konsolidoinnin laajuutta. Esimerkiksi S-ryhmän (2024) vastuullisuusraportti oli laadittu koko S-ryhmän tasolla, mutta samalla tasolla ei ole laadittu tilinpäätöstä, vaan tilinpäätös on laadittu SOK-yhtymän tasolla (SOK-yhtymä, 2024), jolloin kestävyysraportti kattaa laajemman osan kyseisen organisaation toimista. Raportointi luokiteltiin kohtalaiseksi myös niissä tapauksissa, joissa sanamuodot olivat epätasomaisia eikä lukijan voida olettaa ymmärtävän, millä laajuudella raportointi tosiasiallisesti kattaa konserniyhtiöiden kestävyystoiminnan sekä -vaikutukset. Esimerkiksi alla olevan viittauksen perusteella jää epäselväksi, millä tasolla raportti kattaa kyseisen yhtiön ulkomailla olevat toiminnot:

Raportointi kattaa Valion Suomen-toiminnot ja suurelta osin myös muiden maiden toimintoja. Lukujen ja muiden tietojen yhteydessä on eritelty, mitä toimintoja ne koskevat. (Valio, 2023, 80)

Tiedonantovaatimus BP-1:n velvoittaa yhtiöitä myös raportoimaan, missä määrin niiden arvoketjujen vaikutukset on sisällytetty kestävyysraportointiin. Tämän vaatimuksen osalta kohdeyhtiöiden raportointi oli selkeästi ensimmäistä vaatimusta heikompa. Useimmat yhtiöt olivat raportoineet kohtalaisella tasolla eikä listayhtiöiden ja listaamattomien yritysten välillä ei löytynyt merkittävää eroa raportoinnin laadussa. Vain yksi yhtiö raportoi hyvin arvoketjujen sisällyttämisestä raportoinnin piiriin. Tämän yhtiön raportoinnista erityisen hyvää tekee se, että arvoketjujen sisällyttämisestä kestävyysraportointiin raportoitiin jokaisen olennaisen kestävyysteeman osalta erikseen. Esimerkiksi biodiversiteettiin liittyvien tunnuslukujen osalta arvoketjut sisällytettiin kyseisen yhtiön kestävyysraportointiin seuraavalla laajuudella:

The joint operations Veracel in Brazil and Montes del Plata in Uruguay, and the equity-accounted investment in Tornator, Finland, are consolidated based on Stora Enso's ownership stakes in these companies. (Stora Enso, 2024, 68)

Edes tämän parhaat pisteet saaneen yhtiön osalta raportointi arvoketjujen sisällyttämisestä kestävyysraportointiin ei ollut täydellistä, mutta se oli huomattavasti kattavammalla tasolla, kuin muiden tutkimuskohteena olleiden yhtiöiden raportointi. Tyypillisesti raportointi arvoketjujen sisällyttämisestä kestävyysraportointiin arviointiin kohtalaiseksi. Kohtalaisen kuvauksen antaneissa raporteissa tyypillisesti kerrottiin, että arvoketjut ovat jonkin tietyn olennaisen kestävyysteeman osalta mukana raportoinnissa. Tämä ilmeni esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

We measure the climate impact of our products over their entire life cycle. The calculation considers the value chain from raw material sourcing to production, distribution, and use of the product. (Gasum, 2023, 32).

Turvallisuusmittareihin on laskettu mukaan Outokummun työntekijät, urakoitsijoiden työntekijät ja vierailijat sekä proaktiiviset toimenpiteet. (Outokumpu, 2024, 89)

Kuvaus arvoketjujen sisällyttämisestä kestävyysraportointiin kuitenkin usein rajoittui vain tiettyihin kestävyysteemoihin, eikä arvoketjujen osuutta kaikkiin olennaisiin kestävyysteemoihin raportoitu. Toinen tyypillinen piirre kohtalaisen kuvan antaneissa kestävyysraporteissa oli se, että yhtiöt eivät suoraan raportoineet, millä laajuudella arvoketjut sisällytettiin kestävyysraportoinnin piiriin. Kuitenkin kestävyysraporttia lukiessa kuva arvoketjujen osuudesta

kestävyyssraportointiin muodostui. Tyypillisesti arvoketjut huomioitiin yhtiöiden päästölaskennassa, joka oli useiden yhtiöiden osalta toteutettu GHG-protocol-viitekehyksen mukaisesti, jolloin scope1, scope2 ja scope3 päästöt huomioitiin yhtiön kestävyyssraportoinnissa esimerkiksi alla olevalla tavalla:

As the leading Nordic bank, we have the capacity to support the transition to net zero – via our customer offerings, through our lending and investment decisions and by reducing emissions from our internal operations and supply chain. Therefore, our business objective is to achieve net-zero emissions across our value chain in terms of scope 1, 2 and 3 emissions by the end of 2050 at the latest. (Nordea, 2024, 343)

Päästölaskennasta raportoitessa tyypillisesti ilmaistaan, että raportoinnissa huomioidaan arvoketjut. Kuvailu näistä eri scopeihin kuuluvista arvoketjujen toimijoista ei kuitenkaan tyypillisesti ole kovin täsmällistä, vaan raportointi saatetaan toteuttaa esimerkiksi seuraavalla tavalla:

St1s emissions are divided into three scopes in accordance with the GHG protocol standards: Scope 1, which encompasses direct emissions from our owned refineries, Scope 2, which covers indirect emissions generated by the production of energy used by our facilities and Scope 3 which includes all indirect emissions with the largest contributor being the end-use of our sold products. (St1 Nordic, 2023, 31)

Monissa kestävyyssraporteissa tuotiin ilmi, että toimitusketjujen kestävyys on yksi yhtiön olennaisista kestävyysteemoista. Mikäli olennaisia toimitusketjuja lisäksi kuvailtiin raportoinnissa, arvioitiin, että kestävyysraportti antaa kohtalaisen kuvauksen arvoketjujen sisällyttämisestä kestävyysraportointiin. Kuvailu ei kuitenkaan minkään raportin osalta ollut erityisen tarkkaa, vaan yleensä raportoinnissa keskityttiin mittasuhteiden kuvailuun, kuten alta voidaan havaita:

Keskon toiminnan tuottamasta taloudellisesta hyödyistä pääosan – noin 83 % Keskon liikevaihdosta – saavat tavarantoimittajat, joilta vuonna 2023 ostettiin 9,8 miljardilla eurolla (2022: 10,1 mrd. euroa). (Kesko, 2024, 73)

Approximately 60% of Paulig’s value chain climate impacts are tied to the production of the raw materials such as coffee, wheat and corn sourced from nearly 600 direct suppliers in over 70 countries. (Paulig, 2024, 49)

Arvoketjujen sisällyttämisestä kestävyysraportoinnin piiriin ei raportoinut yksikään yhtiö siten kuin ESRS2-standardin tiedonantovaatimus BP-1:n mukaan tulisi raportoida. Arvoketjut ja niihin liittyvät kestävyystavoitteet ja -toimet, oli kuitenkin useissa kestävyysraporteissa nostettu olennaiseen rooliin ja niiden vaikutusta yhtiöön oli useissa raporteissa arvioitu.

4.2 Hallinto

Tässä luvussa kuvataan tutkielman tulokset, jotka liittyvät hallinnosta raportoinnin kattavuuteen. Kyseistä teemaa on arvioitu ESRS 2- standardin tiedonantovaatimusten GOV-1, GOV-2, GOV-3, GOV-4 ja GOV-5 valossa. Näiden eri tiedonantovaatimusten tavoitteena on antaa käsitys kestävyysaiheiden seurannassa, hallinnassa ja valvonnassa käytettävistä prosesseista ja asiantuntemuksesta (Euroopan komissio, 2023, 42).

Hallinto-, johto- ja valvontaelinten rooli

Tiedonantovaatimus GOV-1:ssa annetaan raportointivaatimuksia hallinto-, johto- ja valvontaelinten kokoonpanosta, monimuotoisuudesta ja tehtävistä. Lisäksi kyseisessä tiedonantovaatimuksessa veloitetaan yhtiöitä raportoimaan johto-, hallinto- ja valvontaelinten käytössä olevasta kestävyysseikkoihin liittyvästä asiantuntemuksesta. (Euroopan komissio, 2023a, 42–43) Tiedonantovaatimus GOV-1:n vaatimusten täyttymisen arviointi tehtiin kolmen kysymyksen avulla. Näiden kysymysten avulla pyrittiin selvittämään antaako arvioinnin kohteena olevan yhtiön kestävyysraportti hyvän kuvauksen yhtiön hallinto- johto-, ja valvontaelinten kokoonpanoista, tehtävistä ja vastuista sekä johto-, hallinto- ja valvontaelinten käytössä olevasta kestävyteen liittyvästä asiantuntemuksesta.

Johto-, hallinto- ja valvontaelinten kokoonpanojen osalta yhtiöiden tulee raportoida näiden elinten jäsenten asiantuntemus sekä työsuhteisuus yhtiöön. Lisäksi raportoinnissa tulee esittää prosentuaalisesti hallintoelinten sukupuolijakauma sekä yhtiöistä riippumattomien jäsenten määrä. (Euroopan komissio, 2023a, 42–43) Raportoinnissa hallituksen rooli korostui muita hallinto- johto- ja valvontaelimiä enemmän, joten arvioinnissa on myös painotettu raportoinnin kattavuutta tästä toimielimestä. Tutkielman tulosten perusteella listayhtiöt raportoivat kattavammin johto-, hallinto- ja valvontaelinten kokoonpanoista kuin listaamattomat yhtiöt.

Hyvän kuvauksen antavissa kestävyysraporteissa esitellään hallinto-, johto- ja valvontaelimet sekä kuvata näiden asiantuntemusta ja kokemusta. Tämä vaatimus voidaan täyttää useammalla eri tavalla. Tyypillinen tapa kuvata näiden toimielinten asiantuntemusta, on raportoida toimielinten jäsenten nykyiset ja aikaisemmat luottamustehtävät ja työkokemus sekä koulutustausta

(ks. esim. UPM, 2024, 115–116; Outokumpu, 2024, 100–103). Hallinto-, johto- ja valvontaelinten asiantuntemusta saatettiin kuvailla myös esimerkiksi seuraavalla tavalla:

A majority of members of the Board of Directors has international work experience in different types of positions and has worked or is working in the Board of Directors or the management of listed or unlisted companies. (Neste, 2024, 124)

Toimielinten asiantuntemuksen kuvailun lisäksi raportoinnissa tulee ESRS 2-standardin mukaan raportoitaessa esittää prosenttiosuudet hallituksen sukupuolijakaumasta sekä riippumattomuudesta yhtiöön. Prosenttiosuus saatettiin esittää kuvion muodossa tai sanallisesti kuten alla olevasta lainauksesta voidaan havaita:

Hallituksen seitsemästä jäsenestä kaksi on naisia, eli vähemmän edustetun sukupuolen edustus hallituksessa on noin 29 % (Kesko, 2024, 254)

Riippumattomuus esitettiin sukupuolijakaumaa harvemmin prosenttiosuuksina, mutta tästä puutteesta huolimatta raportoinnin voitiin katsoa antaneen hyvä kuvaus hallinto-, johto- ja valvontaelinten kokoonpanosta, mikäli kaikki muut raportointivaatimukset täyttyivät ja riippumattomuutta oli kuvattu jollain tavalla. Esimerkiksi seuraavan lainauksen tavoin riippumattomuuden esittäneet kestävyysraportit arvioitiin hyvän kuvauksen antaviksi raporteiksi, vaikka raportointi riippumattomuuden osalta ei täydellisesti vastaa ESRS 2-standardin vaatimuksia:

...hallituksen arvion mukaan kaikki hallituksen jäsenet ovat riippumattomia yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista, koska yhdelläkään yhtiön osakkeenomistajalla ei ole määräysvaltaa yhtiössä eikä kukaan yhtiön osakkeenomistajista ole ilmoittanut omistavansa vähintään kymmentä prosenttia yhtiön osakkeista tai niiden tuottamista äänistä. (UPM, 2024, 106)

Myös sukupuolijakauman raportoinnin osalta sanallista kuvailua ilman prosentuaalisten osuuksien esittämistä ilmeni tutkimusaineistossa, mikä voidaan havaita alla olevasta lainauksesta:

Hallintoneuvostossa on tällä hetkellä 5 naista ja 22 miestä. Johtoryhmässä on neljä naista ja kolme miestä, hallituksen kaikki jäsenet ovat miehiä. (Valio, ei pvm.)

Raportoinnin katsottiin oleva kohtalaista, mikäli ainakin osa raportointivaatimuksista täytyi ja raportointi näiden vaatimusten osalta oli kattavaa. Tämä tarkoittaa sitä, että eri yhtiöt saattoivat saada saman pistemäärän, vaikka niiden raportointi olisi eronnut toisistaan sisällöllisesti. Esimerkiksi Helenin (2024) raportoinnissa hallitus ja johtoryhmä esiteltiin, mutta heidän

asiantuntemuksensa kuvailu jäi melko suppeaksi. Tämän lisäksi hallituksen sukupuolijakauma oli esitetty kestävyysraportissa sivuilla 45 ja 73, mutta hallituksen riippumattomuudesta ei raportoitu ollenkaan. Raportoinnin katsottiin antavan kohtalainen kuva yhtiön hallinto-, johto- ja valvontaelinten kokoonpanosta, mutta se ei vastaa ESRS 2-standardin raportointivaatimuksia.

Raportoinnin katsottiin antavan heikko kuva yhtiön hallinto-, johto- ja valvontaelinten kokoonpanosta, kun raportointi oli erityisen suppeaa ja sukupuolijakaumasta sekä riippumattomuudesta ei raportoitu ollenkaan. Raportointi hallinto-, johto- ja valvontaelinten ammattitaidosta ja työkokemuksesta katsottiin heikoksi, kun se esimerkiksi sisälsi vain jäsenten tutkintonimikkeet ja nykyiset työnimikkeet, mutta ei lainkaan aiempia työkokemuksia tai luottamustoimia. Vain kolmen yhtiön raportointi johto-, hallinto- ja valvontaelinten kokoonpanosta antoi heikon kuvan aiheesta.

Toinen kysymys, jonka avulla tiedonantovaatimus GOV-1:n raportointivaatimusten toteutumista arvioitiin koski raportointia hallinto- johto- ja valvontaelinten kestävyteen liittyvistä tehtävistä ja vastuista. Kattava kestävyysraportointi johto-, hallinto- ja valvontaelinten tehtävistä ja vastuista sisältää kuvauksen kestävyteen liittyvistä asioista vastaavista toimielimistä sekä tiedot yhtiön sisäisistä raportointisuhteista kestävyysteemoihin liittyen. Tämän raportointivaatimuksen osalta listayhtiöiden raportointi vaikuttaisi olevan kattavampaa kuin listaamattomien yhtiöiden. Vaikka kohdeyhtiöiden osalta raportointi vastuullisuuden johtamisesta on suhteellisen hyvin laadittu, voisi raportointia kehittää tulevaisuudessa vastaamaan paremmin ESR-standardin vaatimuksia, kuvaamalla täsmällisemmin, miten yhtiöissä valvotaan olennaisten kestävyteen liittyvien vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien perusteella laadittuja kestävyystavoitteita. Tämän vaatimuksen täyttymistä on tällä aineistolla haastava tarkastella, sillä yhtiöt eivät ole yhdenmukaisesti käsitelleet kestävyysteemoja raportoinnissaan niiden olennaisten vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien kautta.

Raportoinnin katsotaan antavan kattava kuvaus yhtiön hallinto-, johto- ja valvontaelinten kestävyteen liittyvistä vastuista ja tehtävistä, kun raportoinnissa esitetään kuvaus kestävyeden johtamisprosessista sekä kestävyteen liittyvien vastuiden jakautumisesta eri toimielinten välillä. Lisäksi raportissa tulee kuvata, miten kestävyysasioista viestitään yhtiön sisäisesti. Johtamisprosessia kuvattiin useissa kestävyysraporteissa sanallisesti sekä erilaisten havainnollistavien kuvioiden avulla. Tyypillisesti raportointi toteutettiin esimerkiksi alla olevalla tavalla kuvaamalla eri toimielinten tehtäviä sanallisesti:

In 2023, the Chief Corporate Affairs Officer had overall responsibility for ESG in the Group Leadership Team. (Nokia, 2024, 81)

At the operational level, sustainability is managed by the ESG function, the Legal & Compliance team and subject matter experts in other functions and business units. (Nokia, 2024, 82)

Kestävyysteemoista vastuussa olevien toimielinten tehtävien ja vastuiden luettelemisen lisäksi, yhtiöiden tulee raportoida eri toimielinten välisistä viestintäsuhteista esimerkiksi seuraavilla tavoilla, jotta raportoinnin perusteella aiheesta muodostuu kattava kuvaus:

Konsernitasolla vastuullisuudesta vastaa vastuullisuusorganisaatio, jota johtaa vastuullisuusjohtaja (Vice President), joka raportoi vastuullisuudesta, henkilöstöstä ja viestinnästä vastaavalle johtajalle (Executive Vice President). (Outokumpu, 2024, 37)

The CEO oversees the implementation of sustainability within the Group and reports to the Board of Directors. (Gasum, 2024, 11)

Johto-, hallinto- ja valvontaelinten tehtävien ja vastuiden raportoinnin osalta eri yhtiöiden kestävyysraporttien laatu ei juurikaan eronnut, niiden raporttien osalta, joissa kestävyuden johtamisesta oli raportoitu. Heikon kuvauksen antavia kestävyysraportteja oli vain yksi. Tässä kestävyysraportissa ei raportoitu lainkaan kestävyuden johtamisen prosessista. Raportoinnin laajuus ja esittämistapa vaihteli yhtiöittäin, mutta tämän ei katsottu vaikuttaneen raportoinnin laatuun, vaan arvioinnissa keskityttiin siihen, että ESRS 2-standardin kannalta olennaiset seikat löytyvät raportoinnista.

Kolmanneksi tiedonantovaatimus GOV-1:n raportointivaatimusten osalta arvioitiin hallinto-, johto- ja valvontaelinten käytössä olevasta kestävyteen liittyvästä asiantuntemuksesta raportoinnin kattavuutta. Arvioitavana oli sekä hallinto-, johto- ja valvontaelinten omasta asiantuntemuksesta, että heidän käytössään olevasta asiantuntemuksesta raportointi. Toimielinten asiantuntijuuden lisäksi kestävyysraporteissa raportoitiin omaan henkilöstön sekä ulkopuolisten toimijoiden kestävyysteemoihin liittyvästä asiantuntijuudesta, mikäli sitä hyödynnetään yhtiöissä. Voidaan todeta, että raportointi toimielinten käytössä olevasta kestävyysteemoihin liittyvästä asiantuntemuksesta on pääosin hyvällä tai kohtalaisella tasolla kohdeyhtiöiden kestävyysraporttien perusteella.

Johto-, hallinto- ja valvontaelinten asiantuntemuksesta raportointi ei vaikuttaisi kohdeyhtiöiden raporttien osalta olevan vielä vakiintunutta. Tyypillisesti kestävyysliittävää asiantuntemusta esitellään kertomalla yhtiön sisäisestä asiantuntemuksesta ja tietotaidosta, mikä voidaan havaita seuraavasta lainauksesta:

Significant factors concerning the composition of the Board of Directors include that the members should possess a variety of competences that complement the other members of the Board: education and experience in different professional and industrial fields, and in business operations and management, all of which include competences on sustainability-related issues. (Neste, 2024, 31)

Toinen tapa, joka esiintyy hyvän kuvauksen antaneissa kestävyysraporteissa, oli raportoida joh-toelimille tarjotuista kestävyyssteemoihin liittyvistä koulutuksista. Kuten alla olevasta lainauksesta voidaan havaita, joissain raporteissa kerrotaan, että koulutuksilla pyritään kasvattamaan johto-, hallinto- ja valvontaelinten asiantuntemusta erilaisiin kestävyyssteemoihin liittyen:

To ensure a high level of awareness with respect to sustainability and ESG matters, the entire Board received training in 2023 on biodiversity, human rights and CSRD double materiality, all of which provide the basis for Nordea's ESG governance. (Nordea, 2024, 364-365)

Kolmas tapa kuvata yhtiön toimielinten käytettävissä olevaa kestävyysliittävää asiantuntemusta, joka kohdeyhtiöiden kestävyysraporttien perusteella voidaan havaita, on raportointi ulkopuolisesta asiantuntijuudesta, jota on hyödynnetty kestävyyssteemojen johtamisen tukena. Alla on kuvattu esimerkki siitä, miten ulkopuolisen asiantuntijuuden hyödyntämisestä voidaan raportoida:

S-ryhmän ulkopuolisista asiantuntijoista koostuva vastuullisuuden Advisory Group on osa vastuullisuuden johtamis- ja ohjausmallia. (S-ryhmä, 2024, 39)

Toisaalta myös erilaisista kestävyyssteemoihin paneutuneista yhtiön sisäisistä yksiköistä tai työryhmistä raportointi parantaa raportoinnin kattavuutta. Kuvauksia tai mainintoja näistä erilaista työryhmistä esiintyy useassa tarkastelun kohteena olevista raportista. Esimerkiksi Valion (2023, 15) raportissa kerrotaan ympäristötiimistä, sosiaalisen vastuun tiimistä ja hallintotiimistä sekä siitä, minkälaisien teemojen parissa näiden eri tiimien asiantuntijat työskentelevät.

Raportoinnin voidaan katsoa antavan kohtalainen kuvaus käytössä olevasta asiantuntemuksesta esimerkiksi tapauksissa, joissa kuvaus aiheesta jää hyvin suppeaksi ja sisältää tietoa vain järjestetyistä koulutuksista ilman, että henkilöstön tai johto-, hallinto-, ja valvontaelinten kestävyteen liittyvästä asiantuntemuksesta raportoidaan. Heikkoa raportointi oli niissä kestävyysraporteissa, joissa ei raportoitu lainkaan toimielinten käytössä olevasta kestävyteen liittyvästä asiantuntijuudesta. Raportointi oli heikkoa myös niissä raporteissa, joissa raportoitiin, että kestävyteen liittyvässä päätöksenteossa hyödynnetään kestävyteen liittyviä sisäisiä toimintoja, mutta näistä sisäisistä toiminnoista ja niiden asiantuntemuksesta ei raportoitu ollenkaan.

Yrityksen toimielimille toimitettavat tiedot ja niiden käsittelemät kestävyysseikat

Tiedonantovaatimus GOV-2 sisältää ohjeistuksen siitä, miten yhtiöiden tulee raportoida kestävyteen liittyvän tiedon kulkemisesta yhtiön sisällä (Euroopan komissio, 2023, 43–44). Tiedonantovaatimus GOV-2:n täyttymisen arvioinnin apuna käytettiin kahta kysymystä, joiden avulla pyrittiin arvioimaan sitä, miten hyvä kuva kestävyysraportissa annetaan kestävyysteemoihin liittyvien asioiden viestinnästä johto-, hallinto- ja valvontaelimille sekä sitä, mitä kestävyysteemoja nämä toimielimet ovat raportointikauden aikana käsitelleet. GOV-2:n osalta listayhtiöiden kestävyysraportointi vaikuttaisi olevan asetettujen kysymysten valossa kattavammin laadittu kuin listaamattomien yhtiöiden kestävyysraportointi.

Kattava raportointi kestävyysteemoihin liittyvien asioiden sisäisestä viestinnästä laaditaan tyyppillisesti kuvaamalla sanallisesti erilaisia käytössä olevia viestintätapoja sekä tiedonkulun aikatauluja yleisellä tasolla. Yhtiön sisäistä hierarkiaa tarkasteltiin jo aiemmin tiedonantovaatimus GOV-1:n raportointivaatimusten arvioinnin yhteydessä, joten siihen ei enää tässä kohdin oteta kantaa, vaikka GOV-2:ssa annetaan myös raportointivaatimuksia samakaltaisiin teemoihin liittyen. Arviointiin tiedonantovaatimus GOV-2:n raportointivaatimusten täyttymisestä on kuitenkin vaikuttanut se, miten yhtiön sisäisestä kestävyysteemojen viestinnästä on raportoitu. Esimerkkejä hyvästä raportoinnista kestävyysinformaation kulkuun liittyen on esitetty alla:

Valion johtoryhmä käsittelee kaksi tai kolme kertaa vuodessa järjestettävässä Sustainability Forumissa strategisia vastuullisuusaiheita keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä sekä tavoitteiden ja toimenpiteiden edistymistä yritysstrategiaa vasten peilaten. (Valio, 2023, 14)

Hallitus saa neljännes- ja puolivuositain päivitykset vastuullisuustavoitteiden edistymisestä, ja se seuraa myös sääntely-ympäristön ja -trendien kehitystä. (Fazer, 2024, 23)

Kuten voidaan havaita, raportointi voisi olla täsmällisempääkin, mutta yllä kuvatun tasoisesta raportoinnista saa kuitenkin jo hyvän kuvan siitä, miten kestävyysinformaatio yhtiön sisällä kulkee. Raportointia on toteutettu usein myös epämääräisemmin, mikä voidaan havaita esimerkiksi seuraavasta lainauksesta:

The Committee receives regular updates on specific topics, such as biodiversity, water management, carbon, safety, data privacy, and human rights to ensure continued capacity building on the most material sustainability topics. (Stora Enso, 2024, 35)

Yllä olevaan lainaukseen on kuitenkin sisällytetty olennaisia kestävyysteemoja, joita yhtiössä on käsitelty, mikä toisaalta nostaa raportoinnin informaatioarvoa suhteessa raportointivaatimuksiin. Kohtalaisen raportoinnin tunnuspiirteinä voidaankin siis tämän kysymyksen kohdalla pitää epätarkkaa kuvausta, siitä kuinka usein johto-, hallinto- ja valvontaelimille tiedotetaan kestävyysteemoista. Epätäsmällinen kuvaus voi ilmetä myös esimerkiksi seuraavin tavoin:

Ilmastonmuutoksen hallintaan liittyvät asiat on yhdistetty muiden ei- taloudellisten asioiden hallintaan, ja siitä raportoidaan yhtiön hallitukselle asiayhteyden mukaan ja tapauskohtaisesti. (UPM, 2024, 141).

The Board approves the long-term ambitions and regularly reviews sustainability performance against the targets. (Paulig, 2024, 27)

Mikäli raportissa kuvataan kattavasti yhtiön sisäistä viestintää kestävyysteemoihin liittyen, mutta raportointi siitä kuinka usein viestintää eri toimielinten välillä tehdään, jää puutteelliseksi, raportoinnin katsotaan antavan kohtalainen kuvaus kyseisestä aiheesta. Jos raportointi näiden kummankin teeman osalta on puutteellista tai epätäsmällistä, raportoinnin katsotaan olevan heikkoa.

Tiedonkulusta raportoinnin lisäksi tiedonantovaatimus GOV-2:ssa annetaan raportointivaatimuksia siitä, miten raportointijakson aikana johto-, hallinto- ja valvontaelinten käsittelemistä kestävyysteemoista tulisi raportoida. Kestävyysraportissa tulisi esittää luettelon muodossa kestävyysliittyvät olennaiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet, joita yhtiön eri toimielimissä on käsitelty. Lisäksi tulisi raportoida siitä, miten nämä erilaiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet on huomioitu suhteessa yhtiön strategiaan. (Euroopan komissio, 2023, 43–44) GOV-2:n raportointivaatimusten arvioinnin kohdalla on keskitytty arvioimaan, sitä ovatko yhtiöt

raportoineet raportointijakson aikana käsitellyistä kestävyysteemoista riippumatta siitä, missä muodossa informaatio on esitetty. Olennaisten kestävyysteemojen yhteyttä strategiaan arvioidaan myöhemmin tiedonantovaatimus SBM-3:n kohdalla.

Melko harva yhtiö raportoi johto-, hallinto- ja valvontaelinten käsittelemistä kestävyysteemoista kattavasti. Suurin syy melko heikkoihin arvioihin on se, ettei raporteista löytynyt lueteloa raportointivuoden aikana käsitellyistä kestävyysteemoista. Hyväkin raportointia kuitenkin löytyy ja tunnusomaista hyvälle raportoinnille on se, että se esitetään osana hallinnosta raportointia hallituksen ja sen toimikuntien vastuualueista raportoinnin yhteydessä. Raportointi olisi voinut näidenkin yhtiöiden osalta olla kattavampaa, mutta suhteessa muuhun aineistoon seuraavat lainaukset erottuivat edukseen:

In 2023, the Board reviewed our sustainability strategy and targets, evolving ESG requirements and expectations, investor feedback, our disclosure approach and Nokia's net zero strategy and roadmap. (Nokia, 2024, 80)

...valiokunta käsitteli myös kyberturvallisuutta, tulevien vastuullisuusraporttien laadintaa, ESG-asioita (ympäristö- ja yritys vastuuta sekä hallintotapaa), ympäristövaikutuksia ja muita ei-taloudellisia asioita sekä näihin liittyviä raportteja. (UPM, 2024, 109)

Tämän raportointivaatimuksen osalta raportoinnin katsottiin antavan kohtalaisen kuvan aiheesta, niissä kestävyysraporteissa, joissa listattiin raportointivuonna suoritettuja kestävyystoimia ja kestävyteen liittyviä saavutuksia. Tätä ratkaisua voidaan kritisoida, sillä se ei suoraan kerro siitä, että juuri näitä teemoja olisi käsitelty johto-, hallinto- ja valvontaelimissä. Tähän ratkaisuun kuitenkin päädyttiin, sillä on hyvin todennäköistä, että näitä asioita on käsitelty päätävissä toimitelmissä raportointijakson aikana. Raportointi ei kuitenkaan vastaa ESRS 2-standardin vaatimuksia, minkä vuoksi raportoinnin ei voida katsoa antavan hyvää kuvausta. Toimielinten roolia kestävyysteemoihin liittyvässä päätöksenteossa tuotiin esiin esimerkiksi seuraavien lainausten avulla:

Liiketoimintajohto vastaa päätöksiä tehtäessä myös niiden vaikutuksista Mehiläisen vastuullisuuteen sekä huomioi vastuullisuusriskit. (Mehiläinen, 2024, 16)

For example, in 2023 the Board approved the Nordea Group strategy, monitored and analysed the macroeconomic and geopolitical developments as well as handled matters related to sustainability, digitalisation, cyber defence, internal control and compliance, financial crime, M&A, share buy-backs and dividends. (Nordea, 2024, 64)

Antaakseen kohtalaisen kuvauksen raportointikauden aikana käsitellyistä kestävyysteemoista, tulee kestävyysraportissa olla yllä olevien mainintojen lisäksi kuvaus raportointijakson aikana tehdyistä kestävyysteemoihin liittyvistä toimenpiteistä. Raportointi antaa heikon kuvan johto-, hallinto- ja valvontaelinten käsittelemistä kestävyysteemoista, niissä kestävyysraporteissa, joissa yhteyttä kyseisten toimielinten ja kestävyystoimien välillä ei kuvata lainkaan. Raportointi toteutetuista kestävyystoimista ei riitä antamaan kohtalaista kuvausta, mikäli johto-, hallinto- ja valvontaelinten roolia suhteessa kestävyystoimiin ei kuvata. Tulosten perusteella voidaan todeta, että sekä listayhtiöiden että listaamattomien yhtiöiden on vielä parannettava raportointiaan, jotta se vastaa tiedonantovaatimus GOV-2:n raportointivaatimuksia.

Kestävyys- ja kestävyystoimien suorituskyvyn sisällyttäminen kannustinjärjestelmiin

Tiedonantovaatimus GOV-3:n edellyttää yhtiöitä raportoimaan kestävyysteemojen sisällyttämisestä palkitsemisjärjestelmiinsä. Raportoinnista tulee ilmetä palkitsemisjärjestelmien keskeiset ominaisuudet sekä niiden suorituskyky suhteessa kestävyystavoitteisiin. Lisäksi kattava raportointi sisältää kuvauksen käytetyistä mittareista, kestävyystavoitteisiin liittyvistä palkkioista sekä kannustinjärjestelmän hierarkiatasoon liittyvistä olennaisista piirteistä. (Euroopan komissio, 2023a, 44)

Tutkielman aineiston muodostaneiden yhtiöiden kestävyysraporttien perusteella voidaan todeta, että raportointi palkitsemisjärjestelmistä vaikuttaisi olevan kattavampaa listattujen yhtiöiden keskuudessa verrattuna listaamattomiin yhtiöihin. Tämä selittyy pitkälti sillä, että listayhtiöiden tulee arvopaperimarkkinalain (746/2012) kahdeksannen luvun 5. §:n mukaisesti pitää palkitsemispolitiikkansa julkisesti esillä. Samaa vaatimusta ei ole listaamattomilla yhtiöillä Suomessa, mikä näkyikin siinä, että listaamattomien yhtiöiden raportointi palkitsemisesta on aineiston perusteella pääsääntöisesti puutteellista. Vaikka listayhtiöiden raportointi palkitsemisesta on selkeästi listaamattomia yhtiöitä edellä, ei palkitsemisesta raportointi listayhtiöidenkään osalta vastaa ESRS 2-standardin tiedonantovaatimus GOV-3:n tasoa tutkielman aineistoon kuuluvien yhtiöiden osalta täydellisesti.

Hyvän raportoinnin erottaa kohtalaisesta raportoinnista palkitsemiseen kytkettyjen kestävyystavoitteiden kuvaus. Kohtalaisen kuvan antaneissa raporteissa usein kerrotaan, että kestävyystavoitteet ovat osa yhtiön palkitsemispolitiikkaa, mutta raportointi siitä, miten

kestävyystavoitteet käytännössä on liitetty palkitsemiseen, saattaa puuttua. Kuvatun kaltainen raportointi ilmenee esimerkiksi alla esitetyillä tavoilla:

Paulig's internal short-term incentive plan continues to be linked with the goal of achieving carbon emission reductions in our own operations, as well as safety performance in our factories. (Paulig, 2024, 28)

Sampo-konsernissa useimmilla työntekijöillä (ylin johto mukaan lukien), jotka osallistuvat muuttuvan palkitsemisen ohjelmiin, on ESG-kriteereitä muuttuvan palkitsemisen tavoitteissa. (Sampo Group, 2024, 73)

Kohtalaisen kuvan antamisen edellytyksenä on se, että palkitsemispolitiikoista raportoidaan ja esimerkiksi johto-, hallinto ja valvontaelinten palkitsemisprosessia kuvataan. Raportoinnin katsotaan olevan heikkoa, mikäli yllä esitetyn kaltaisten toteamusten lisäksi raportissa ei kuvata palkitsemista ollenkaan tai kuvaus jää hyvin epätäsmälliseksi. Toisaalta esitettyjen mittareiden epätäsmällisyys saattaa johtaa, siihen että raportointi arvioitiin kohtalaiseksi. Esimerkiksi kuvaamalla, että kestävyyttä arvioidaan ”Combined Greenhouse Gas Impact” -mittarin avulla (Neste, 2024, 145) ilman tavoitetason ilmoittamista, ei saavuteta GOV-3:n raportointivaatimuksia. Kattavan raportoinnin erottaa kohtalaisesta raportoinnista palkitsemiseen liitettyjen kestävyystavoitteiden esittäminen. Palkitsemiseen liittyvien kestävyyskriteerien painoarvon, tavoitetason ja suoriutumisen tason esittäminen lisää raportoinnin kattavuutta ja luotettavuutta (ks. esim. Nokia vuosikertomus 2023, 61).

Selvitys kestävyttä koskevasta due diligence -prosessista

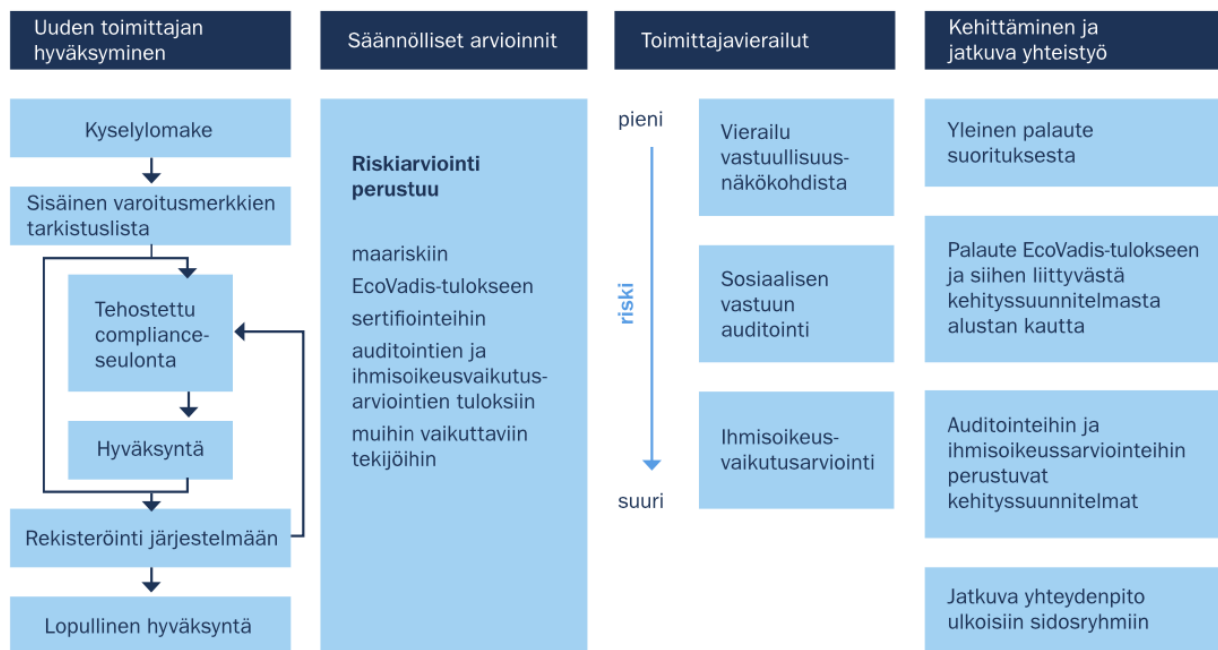
Tiedonantovaatimus GOV-4:n tavoitteena on kuvata raportointivaatimukset kestävyysteemihin liittyvistä due diligence -prosesseista raportoinnin osalta. Kyseisen tiedonantovaatimuksen tavoitteena ei kuitenkaan ole antaa toimintatapoja koskevia määräyksiä liittyen yhtiöiden due diligence -prosesseihin tai niistä raportointiin. (Euroopan komissio, 2023a, 44) Tässä tutkielmassa raportoinnin kattavuutta due diligence -prosessista arvioitiin seuraavien kriteerien avulla. Kattavan kuvauksen antava raportointi edellytti raportointia due diligence -prosessista. Kohtalaisen kuvauksen aiheesta antoivat ne raportit, joissa mainittiin, että yhtiöiden kestävyysteemojen yhteydessä hyödynnetään due diligence -prosesseja. Heikon kuvauksen antoivat ne kestävyysraportit, joissa ei mainittu ollenkaan yhtiössä käytössä olevia due diligence -prosesseja. Listayhtiöiden raportointi oli tämän tiedonantovaatimuksen osalta kattavampaa kuin listaamattomien yhtiöiden raportointi. Listaamattomien yhtiöiden raportointi GOV-4:n

raportointivaatimuksiin liittyen oli pääosin kohtalaista tai heikkoja, kun listayhtiöiden raportointi oli tyypillisesti hyvää tai kohtalaista. Tyypillisesti due diligence -prosessit liitetään yhtiöiden vastuullisen hankinnan tavoitteisiin, mikä ilmenee esimerkiksi seuraavista lainauksista:

Toimittajille ja kolmansille osapuolille tehtävät due diligence -selvitykset ovat olennainen osa UPM:n korruptionvastaista ohjelmaa. UPM edellyttää due diligence -selvitysten tekemistä ennen sopimusten solmimista tai uusimista tietyt ehdot täyttävien kolmansien osapuolten kanssa. (UPM, 2024, 136)

We are consistently engaged in mapping human rights-related risks, developing processes, and establishing more systematic due diligence practices with our suppliers and other partners. (Paulig, 2024, 31)

Kuitenkaan yllä kuvatun kaltaiset väitteet due diligence -prosessien käyttämisestä eivät riitä GOV-4:n raportointivaatimusten täyttämiseen, vaan raportissa tulisi löytyä kuvaus käytössä olevasta due diligence -prosessista. Kattavan kuvauksen antavissa raporteissa due diligence -prosessia voidaan kuvata sanallisesti tai kuvioita (Kuvio 4) hyödyntäen.

Kuvio 4. Outokummun toimitusketjun due diligence -arviointi (Outokumpu, 2024, 60)¹

¹ Lupa kuvan käyttämiseen saatu Outokumpu Oyj:ltä.

Riskienhallinta ja sisäinen valvonta kestävyysraportoinnin osalta

Tiedonantovaatimus GOV-5 kuvaa kestävyysraportoinnin vaatimuksia riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan osalta. GOV-5:n mukaisesti yhtiön on annettava tiedot muun muassa riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan liittyvistä prosesseista, käytössä olevista riskienarviointimalleista sekä merkittävimmistä tunnistetuista kestävyysriskeistä. (Euroopan komissio, 2023a, 44–45) Tiedonantovaatimus GOV-5:n toteutumisen arviointi jaettiin raportoinnin arviointiin riskienhallinnasta ja sisäisestä valvonnasta.

Erityisesti listayhtiöiden raportointi riskienhallinnasta vaikuttaisi tutkimuksen kohteena olevien raporttien osalta olevan hyvällä tasolla ja lähes kaikkien raporttien voidaan sanoa antavan hyvä kuvaus sekä riskienhallintaprosessista että yhtiön kannalta olennaisista kestävyysriskeistä. Huomionarvoista on myös se, että kestävyysriskit ja niiden arviointi ja hallinta kuuluvat tyypillisesti yleiseen riskienhallintaan ja tällöin arvioitiin raportointia yleisestä riskienhallinnasta kestävyysriskienhallinnan arvioinnin sijasta. Tyypillisesti tieto siitä, että kestävyysriskit kuuluvat yleiseen riskienhallintoprosessiin ilmaistaan seuraavalla tavalla:

Financial risks and opportunities related to climate change are evaluated through the annual Enterprise Risk Management (ERM) process. (Stora Enso, 2024, 40)

Kattavissa raporteissa lisäksi nimetään yhtiön kannalta olennaisimpia kestävyysriskejä. Ilmatoriskit tunnistettiin ja luokiteltiin tyypillisesti Task Force on Climate-related Financial Disclosures -aloitteen (TCFD) mukaisten suositusten avulla. TCFD-aloitteen tavoitteena on kehittää ilmastonmuutokseen liittyvien riskien raportoinnin laatua (TCFD, 2017). TCFD-viitekehystä käyttäneiden yhtiöiden raportointi ilmatoriskeistä ja niihin liittyvistä mahdollisuuksista on kattavaa, mutta raportointi muista kestävyysriskeistä jää usein heikommalle tasolle. Kestävyysriskeistä raportointi luokitellaan kattavaksi, kun riskejä sanallistetaan esimerkiksi seuraavalla tavalla:

Climate change remains a significant risk to society and the natural environment. It can negatively impact our supply chain and our customers' business, as well as the global economy and political and social stability. (Nokia, 2024, 94)

Kestävyysriskien esittelyn lisäksi arviointiin vaikutti riskienhallintaprosessin kuvauksen kattavuus. GOV-5:n mukaan yhtiöiden tulee kuvata kestävyysriskienhallintaprosessin keskeiset

ominaisuudet sekä riskienarviointimalli (Euroopan komissio, 2023, 45). Useimmiten puutteet raportoinnissa liittyvät riskienarviointimallista raportointiin joko siten, ettei kuvailua ole lainkaan, tai sitten kuvailu jää epätäsmälliseksi, kuten seuraavasta lainauksesta voidaan havaita:

Aligned with our sustainability approach, we have identified and assessed the most critical sustainability risks and opportunities for Paulig (Paulig, 2024, 30)

Heikohko riskienarvioinnin prosessin yksittäisten osuuksien kuvaus ei kuitenkaan yksinään heikentänyt raportoinnin saamia pisteitä, mikäli kestävyysriskeistä raportointi muuten täyttää GOV-5:n raportointivaatimukset. Merkityksellisempänä kriteerinä raportoinnin kattavuudelle pidettiin tässä tutkielmassa riskienhallintaprosessin laajempaa kuvausta. Etenkin listayhtiöiden osalta raportointi tästä teemasta oli kattavaa. Useimmiten kattava raportointi esitettiin sanallisesti ja riskienhallintaprosessin eri vaiheita kuvailtiin osana kokonaisuutta. Riskienhallintaprosessia saatettiin sanallisen kuvailun lisäksi kuvata erilaisten kuvioiden avulla.

Kohtalaisen kuvauksen antaviksi kestävyysraporteiksi arvioitiin tyypillisesti sellaiset raportit, joissa raportointi merkittävistä kestävyysriskeistä tai niiden hallinnasta on suppeaa tai jää kokonaan puuttumaan. Raportointi riskienhallinnasta saatettiin esittää alla olevan lainauksen tavoin kohtalaisen kuvauksen antaneissa raporteissa.

Työtämme ohjaa Helen-konsernin riskienhallintapolitiikka, jossa määritellään riskienhallinnan tavoitteet, toimintatavat, vastuut ja raportointitavat. (Helen, 2024, 25)

Yllä oleva lainaus ei tee raportoinnista kohtalaista, mutta kyseisessä raportissa ei kuvattu yleistä riskienhallintaprosessia lainkaan, mikä tekee raportoinnista puutteellista, vaikka olennaisia kestävyysriskejä kuvailtiin. Kohtalaista raportointia esiintyi listaamattomien yhtiöiden raportoinnissa. Osa listaamattomien yhtiöiden raporteista antoi heikon kuvan kestävyysriskienhallinnasta, mikä laskee listaamattomien yhtiöiden keskiarvopisteet melko alas. Heikon kuvan antavissa raporteissa ei esitetä yhtenäistä kuvausta yhtiön olennaisista kestävyysriskeistä, vaan riskejä ripotellaan tekstin sekaan. Heikon kuvan antaneissa raporteissa ei ole kuvausta yhtiön riskienhallintapolitiikasta tai -prosesseista tai kuvaus on arvioitu hyvin puutteelliseksi kummankin arvioinnin kohteena olevan aiheen osalta.

Tiedonantovaatimus GOV-5:n pitää sisällään myös vaatimuksen raportoida kestävyysraportointiin liittyvien sisäisen valvonnan prosessien keskeisimmät ominaisuudet (Euroopan

komissio, 2023a, 45). Kun verrataan tutkimusaineiston perusteella muodostettua kuvaa riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan raportoinnin kattavuudesta, raportointi riskienhallinnasta vaikuttaisi olevan selvästi parempaa. Toisaalta tämänkin teeman kohdalla toistuu tuttu kaava, jossa listayhtiöiden raportointi vaikuttaisi olevan listaamattomien yhtiöiden raportointia kattavampaa. Listayhtiöiden osalta raportointi on pääsääntöisesti kohtalaista, mutta muutamassa raportissa päästää hyvälle tasolle. Listaamattomien yhtiöiden osalta raportointi on lähinnä heikkoa muutamaa kohtalaisen kuvauksen antavaa raporttia lukuun ottamatta.

Hyvän kuvan kestävyysteemojen sisäisestä valvonnasta antavat sellaiset raportit, joissa selkeästi ilmaistaan, että kestävyysteemat kuuluvat sisäisen valvonnan piiriin. Lisäksi kattavan kuvan antaneissa raporteissa kuvataan sisäisen valvonnan prosesseja. Yhteys kestävyysteemojen ja sisäisen valvonnan välillä tuodaan ilmi esimerkiksi seuraavalla tavalla:

ESG factors are fully integrated into Nordea's risk management and control frameworks as drivers of the various financial and non-financial risks. (Nordea, 2024, 48)

Kattava raportointi sisäisestä valvonnasta osoittautui hyvin samankaltaiseksi kuin kattava raportointi riskienhallintaprosesseista. Raportointi tyypillisesti toteutetaan sanallisesti kuvaamalla prosessin eri vaiheita, ja raportoinnin tukena hyödynnetään erilaisia kuvioita, joiden tavoitteena on selkeyttää kuvausta sisäisen valvonnan prosesseista. Vaikka sisäisen valvonnan kuvailu olisikin kattavaa, ei raportointia katsota kattavaksi GOV-5:n perusteella arvioiden, jos sisäisen valvonnan yhteys kestävyysteemoihin jää tulkinnanvaraiseksi. Tämä olikin yleisin peruste, jonka mukaan kestävyysraporttien katsottiin antavan kohtalainen kuvaus sisäisen valvonnan prosessien raportoinnista. Heikoksi kuvaus katsottiin niiden raporttien osalta, joissa sisäisen valvonnan kuvaus jää kokonaan puuttumaan tai se on hyvin vähäistä.

4.3 Strategia

Tässä kappaleessa käsitellään tutkielman tulokset, jotka liittyvät ESRS 2-standardin raportointivaatimuksiin liittyen yhtiön strategiasta raportointiin. ESRS 2 -standardin kolmannessa luvussa asetetaan raportointivaatimukset strategian eri osa-alueista, joilla voi olla vaikutusta raportoivan yhtiön kannalta olennaisiin kestävyysteemoihin. Lisäksi kyseisessä standardissa ohjeistetaan raportoimaan yrityksen olennaisten vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien

huomioimisesta osana yhtiön strategiaa. ESRS 2-standardin kolmas luku koostuu kolmesta tiedonantovaatimuksesta. (Euroopan komissio, 2023a, 45–49)

Strategia, liiketoimintamalli ja arvoketju

Ensimmäinen näistä tiedonantovaatimuksista on SBM-1. SBM-1:ssä kuvataan raportointivaatimukset, jotka liittyvät raportointiin yhtiön strategiasta, liiketoimintamallista ja arvoketjuista. Raportoinnin arvioinnissa hyödynnettiin SBM-1:n kohdan 40 listausta raportoitavista asioista. (Euroopan komissio, 2023a, 45–47) Lisäksi arvioitiin raportin antamaa yleiskuvausta kestävyysteemojen ja strategian välisestä yhteydestä. Tämän tiedonantovaatimuksen erityispiirteenä voidaan pitää sitä, että se asettaa erillisiä raportointivaatimuksia sellaisille yhtiöille, jotka toimivat fossiilisten polttoaineiden, kemikaalisen tuotannon, kiistanalaisten aseiden sekä tupakan viljelyn ja tuotannon aloilla (Euroopan komissio, 2023a, 46). Raportointia näistä teemoista painotettiin kyseisillä aloilla toimivien yhtiöiden osalta kestävyysraportoinnin kattavuutta arvioitaessa.

Tämänkin tiedonantovaatimuksen osalta listayhtiöiden raportointi oli listaamattomien yhtiöiden raportointia huomattavasti kattavampaa asetettujen arviointivaatimusten perusteella arviointuna. Listayhtiöiden osalta raportoinnin arvioitiin olevan pääosin hyvää, mutta myös kohtalaista raportointia esiintyi. Listaamattomien yhtiöiden osalta arviointi hajautui enemmän. Voidaan kuitenkin todeta, että etenkin listaamattomien yhtiöiden osalta strategian ja kestävyysteemojen yhteydestä raportoinnissa esiintyy vielä puutteita suhteessa ESR 2-standardin raportointivaatimukseen. Puutteet raportoinnissa liittyvät tyypillisesti kahteen seikkaan: joko yhteys kestävyysteemojen ja yleisen strategian välillä puuttuu, tai kestävyysraportissa ei kuvata yhtiön yleisestä strategiaa lainkaan. Myös SBM-1:n kohdassa 40 (Euroopan komissio, 2022a, 45) lueteltujen olennaisten strategian osatekijöiden kuvaus jäi kohtalaisen kuvan antaneiden yhtiöiden kestävyysraporteissa puutteelliseksi. Näitä osatekijöitä ovat yhtiön merkittävimmät tuote- ja palveluryhmät, markkinat ja asiakasryhmät sekä työsuhteisten työntekijöiden määrä maantieteellisesti. Viimeisin näistä raportoidaan tyypillisesti erilaisten kuvioiden avulla, mutta raportointia voidaan tehdä sanallisessakin muodossa, kuten seuraavasta lainauksesta ilmenee:

Our regional structure by numbers is Asia-Pacific 21 896, China 9 822, Finland 6 938, Latin America 2 838, the Middle East and Africa 3 116, North America 9 815, and Other European Countries 30 124. (Nokia, 2024, 47)

Merkittäviä tuote- ja palveluryhmiä saatetaan kuvailla erillisissä niihin liittyvissä kappaleissa, joissa tuodaan myös esiin niiden kestävyysvaikutuksia. Lisäksi joissain raporteissa merkittäviin tuote- ja palveluryhmiin liittyviä kestävyystoimia ja -tavoitteita tuotiin esiin. Alla oleva lainaus on esimerkki siitä, miten kuvatus kaltainen raportointi voidaan tehdä:

Yhteisen vastuullisuusstrategian lisäksi toimialoilla on omia painopisteitä vastuullisuustyössä kunkin toimialan luonteen mukaisesti. Päivittäistavarakaupassa on vuoden aikana keskitytty ruokahävikin vähentämiseen, uusien kiertotaloustuotteiden luomiseen sekä asiakkaiden terveellisten valintojen tukemiseen. (Kesko, 2024, 51)

Kattavassa raportoinnissa tuodaan siis esiin olennaisten kestävyteen liittyvien strategian osatekijöiden kestävyteen liittyviä vaikutuksia, tavoitteita ja toimia. Kuitenkaan kattavan raportoinnin määritelmän saavuttaminen olennaisista tuotteista, palveluista, asiakasryhmistä ja markkinoista raportoinnista ei vaadi laajaa raportointia näistä aiheista, mutta olennaisimmat teemat tulee esittää. Esimerkkejä hyvästä raportoinnista näiden teemojen osalta on esitetty alla:

Sampo-konsernin suurin asiakasryhmä ovat henkilöasiakkaat, joiden osuus vuosittaisesta bruttomaksutulosta on 64 prosenttia. (Sampo Group, 2024, 7)

Vuonna 2023 kylmälvalssattujen tuotteiden markkinat olivat noin 30,8 milj. tonnia. Outokummun markkinaosuus oli maailmanlaajuisesti noin 3,2 %. (Outokumpu, 2024, 12)

Strategian osatekijöistä raportoinnin lisäksi tutkielmassa pyrittiin arvioimaan raportoinnin kattavuutta yhtiön strategian ja kestävyysteemojen välisen yhteyden osalta. Arviointi osoittautui melko haastavaksi GOV-1:n hieman epätäsmällisten raportointivaatimusten vuoksi. Sen vuoksi arvioinnissa keskityttiin arvioimaan kestävyysraporttien luoman kuvan kattavuutta kestävyysteemojen ja strategian välisestä yhteydestä. Kuva kyseisen yhteyden olemassaolosta muodostuu esimerkiksi seuraavien lainauksien perusteella:

Haluamme vastuullisuudesta vahvan kilpailuedun etenkin aasialaisia tuottajia vastaan. (Outokumpu, 2024, 9)

In 2023, we launched the first Santa Maria wheat tortilla with a reduced climate impact. (Paulig, 2024, 48)

Uusiutuvat ja kierrätettävät tuotteemme vastaavat kuluttajien jokapäiväisiin tarpeisiin ja samalla moniin globaaleihin haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja resurssien niukkuuteen. (UPM, 2024, 20)

SBM-1:n raportointivaatimuksien kannalta yllä esitetyt lainaukset ovat merkittäviä, sillä ne kuvaavat strategisia valintoja, joiden taustalla ainakin osittain vaikuttaisi olevan kestävään toimintaan liittyviä tarkoituksia. Yllä esitetyn raportoinnin keinoin saatetaan pyrkiä viestimään sidosryhmille toiminnan kestävästä, vaikka toimien taustalla vaikuttaisi muitakin tekijöitä. Muiden tarkoituksien osuutta ei kuitenkaan tutkita tässä tutkielmassa, vaan raportoinnin oletetaan kuvaavan todellisuutta, jolloin yllä esitetyn lainaukset ovat viitteitä siitä, että kestävyysteemat on huomioitu yhtiön strategiassa.

Muutama tutkielman aineistoon valikoiduista yhtiöistä saa tuloja aloilta, jotka liittyvät fossiiliin polttoaineisiin, kemikaalien tuotantoon, kiistanalaisiin aseisiin tai tupakan viljelyyn tai tuotantoon, jolloin kyseisten yhtiöiden tulee raportoinnissaan mainita, että yhtiö toimii kyseisellä alalla sekä kuvata tulot, jotka ovat peräisin kyseisestä liiketoiminnasta (Euroopan komissio, 2023a, 46). Toinen osa tästä vaatimuksesta täyttyy suhteellisen hyvin, eli raportointivelvoitteiset yhtiöt raportoivat toiminnastaan näillä tietyillä toimialoilla, mutta toimialoihin liittyvien tulojen ilmoittaminen ei ole täsmällistä. Esimerkiksi S-ryhmän raportissa ilmoitetaan liikennekaupan tulot, mutta niistä ei erotella bensiniin myynnistä saatuja tuloja muista liikennekaupan tuloista (S-ryhmä, 2024, 17).

Koska tiedonantovaatimus SBM-1:n raportointivaatimukset strategian olennaisten osa-alueiden osalta ovat melko laajat ja kestävyysraporttien arviointiin perustuu raportointiin useista eri teemoista, on haastavaa vetää yksiselitteisiä rajoja hyvän ja kohtalaisen sekä kohtalaisen ja heikon raportoinnin välille. Voidaan kuitenkin todeta, että hyvän raportoinnin tunnusmerkkejä ovat strategian osa-alueiden esittely sekä raportointi kestävyysteemojen huomioimisesta näiden eri osa-alueiden näkökulmista. Kohtalaiselle raportoinnille tunnusomaista vaikuttaisi olevan yhteyden puuttuminen kattavasti raportoitujen strategian osatekijöiden ja kestävyysteemojen välillä. Heikosti raportoineet yhtiöt tyypillisesti jättävät joko yleiseen strategiaan tai strategian kestävyys-teeman liittyviä osa-alueita raportoimatta.

Strategian kestävyys-teeman liittyvien osatekijöiden lisäksi tiedonantovaatimus SBM-1 sisältää vaatimuksen raportoida yhtiön liiketoimintamallista siten, että raportista selviää yhtiön tuotantopankset, niiden käsittelyssä ja hankinnassa käytetyt toimintatavat sekä yhtiön aikaansaamat tuotokset sidosryhmille (Euroopan komissio, 2023a, 47). Tämän teeman osalta raportointi on melko hajanaista kummankin tutkimuskohteena olevan ryhmän osalta.

Kattava kuvaus liiketoimintamallista annetaan tyypillisesti kuvioiden avulla, joissa luetellaan erilaisia panoksia ja tuotoksia sekä yhtiön toimintaan ja toimintamalleihin liittyviä toimintatapoja. Näiden kuvioiden avulla luodaan selkeä kuva yhtiön arvonluonnista, mutta välillä kuvaus panosten keräämiseen ja käsittelyyn käytetyistä toimenpiteistä jää vähäiseksi. Alla esimerkki kuviosta (Kuvio 5.), jonka avulla liiketoimintamallista voidaan raportoida tiedonantovaatimuksen mukaisesti:

Kuvio 5. Helen-konsernin arvonluonti (Helen, 2024, 24)²

Kuvan esittäminen ei kuitenkaan ole ainoa vaihtoehto, vaan raportointi tuotoksista, panoksista sekä toimintatavoista voidaan esittää myös sanallisessa muodossa. Tyypillisesti yhtiöiden sidosryhmilleen tuottamista tuotoksista raportoidaan verojalanjäljen muodossa, mutta myös muista yksittäisistä vaikutuksista voidaan raportoida. Esimerkkejä yhtiön toiminnan vaikutusten raportoinnista on esitetty alla:

Vuonna 2023 Keskon tuloverot Suomeen olivat 104,4 miljoonaa euroa ja muihin maihin 10,0 miljoonaa euroa. (Kesko, 2024, 107)

Our innovation and investments in energy, raw material efficiency, and product development help customers reach their climate targets and meet consumer demands for low-carbon products. (Stora Enso, 2024, 10)

² Lupa kuvan käyttämiseen saatu Helen Oy:ltä.

Kuitenkaan kuvaus yksittäisistä vaikutuksista, joita yhtiöllä on ympärillä oleviin sidosryhmiin, ei luo kattavaa kuvausta yhtiön liiketoimintamallista. Kohtalaisiksi arvioitujen raporttien osalta raportoinnista usein puuttuu joko panosten tai tuotosten kuvaus. Heikon kuvan antavien raporttien osalta raportointi vaikutuksista ja tuotoksista on hajanaista ja panosten ja tuotosten yhteys toisiinsa jää epäselväksi. Heikon kuvan antaviksi raporteiksi luokiteltiin myös ne raportit, joissa liiketoimintamallin kuvausta ei ollut lainkaan.

SBM-1:n raportointivaatimusten osalta tutkielmassa arvioitiin strategian ja liiketoimintamallin raportoinnin kattavuuden lisäksi yhtiöiden arvoketjuista raportoinnin kattavuutta. BP-1:ssä arvioitiin sitä, miten kattavasti yhtiöt raportoivat arvoketjujen kuulumisesta kestävyysraportoinnin piiriin, mutta SBM-1:n kohdalla arvioitiin sitä, miten kattavasti yhtiöt raportoivat liiketoimintansa kannalta olennaisten arvoketjujen toimijoista. SBM-1:n mukaan yhtiöiden olennaisten arvoketjujen alku- ja loppupään tiedot tulee kuvata osana kestävyysraportointia (Euroopan komissio, 2023a, 47). Yhtiöillä voi olla useampia arvoketjuja, joiden kaikkien alku- ja loppupään tiedot tulisi esittää kestävyysraportissa. (Euroopan komissio, 2023a, 11–12) Tämän tutkielman aineiston perusteella listaamattomien yhtiöiden raportointi arvoketjuista vaikuttaisi olevan hieman parempaa kuin listayhtiöiden.

Vaikka yleisellä tasolla raportointi arvoketjujen alku- ja loppupään tiedoista ei vastaa raportointivaatimuksia, löytyy tutkimusaineistosta muutama poikkeus, joiden osalta raportoinnin voidaan katsoa antaneen hyvä kuvaus teemasta. Hyvän kuvauksen antavissa raporteissa kuvataan arvoketjujen alku- ja loppupään toimijoiden pääpiirteet esimerkiksi seuraavalla tavalla:

For maritime customers, we have the option to deliver LNG by truck-to-ship, terminal-to-ship or bunker by ship-to-ship. The Tornio terminal is a joint venture of the companies Outokumpu, SSAB, EPV Energy and Gasum. (Gasum, 2024, 20)

Raportointi arvoketjujen alku- ja loppupään piirteistä jää kuitenkin vähäiseksi tai kokonaan puuttumaan useiden tutkimuskohteena olevien yhtiöiden kestävyysraporteista. Arvoketjun eri osien kuvailun sijaan raportoinnissa usein keskitytään kokonaiskuvan luontiin (ks. esim. St1, 2023, 40–65). Kohtalaisen kuvan antavissa raporteissa arvoketjuja tai niiden osia kuvaillaan, mutta kuvaus jää usein suppeaksi. Arvoketjut kuitenkin tunnistetaan osaksi olennaisia kestävyysteemoja, mutta niiden pääpiirteiden kuvaus jää raportointivaatimusta heikommalle tasolle. Alla on esitetty esimerkkejä kohtalaisesta raportoinnista:

Vastuullisuustyömme pohjautuu arvoketjusta tunnistamiimme, meille olennaisiin aiheisiin. (Valio, 2024, 16)

Neste's Technology Center in Porvoo, Finland continues to serve as a vital R&D facility focusing on the entire value chain, from raw materials to end products. (Neste, 2024, 12)

Heikon kuvauksen antavissa raporteissa arvoketjujen kuvaus puuttuu kokonaan tai arvoketjujen osien esittely jää hajanaiseksi. Vaikka useissa tutkielman kohteena olevissa kestävyysraporteissa kerrotaan, että toimitusketjujen kestävyys on yksi yhtiön olennaisista kestävyysteemoista, toimitusketjuun kuuluvien toimijoiden esittely jää tyypillisesti puuttumaan.

Sidosryhmien edut ja näkemykset

Tiedonantovaatimus SBM-2 sisältää raportointivaatimuksia liittyen sidosryhmistä raportointiin. Yhtiöiden tulee antaa kuvaus keskeisistä sidosryhmistään, mahdollisesta vuorovaikutuksesta sidosryhmien kanssa, yhtiön strategiaan liittyvien sidosryhmien eduista olennaisilta osin, mahdollisista strategisista muutoksista, jotka ovat johtuneet sidosryhmien etujen huomioimisesta sekä johto- hallinto- ja valvontaelinten tiedottamiseen liittyvistä seikoista, jotka liittyvät sidosryhmiin. (Euroopan komissio, 2023a, 47) Sidosryhmiä ja sidosryhmävuorovaikutusta kuvaavaa raportointia arvioitiin tässä tutkielmassa selvittämällä, antavatko kestävyysraportit kuvauksen siitä, miten sidosryhmäyhteistyötä tehdään. Yleisellä tasolla tulosten perusteella voidaan todeta, että raportointi sidosryhmäyhteistyöstä on hyvällä tasolla tutkimuskohteena olevien yhtiöiden kestävyysraporteissa. Tämän raportointivaatimuksen osalta listaamattomien yhtiöiden raportointi vaikuttaisi kokonaisuutena olevan kattavampaa, mutta aineiston pienen koon vuoksi tätäkään tulosta ei pidä yleistää laajemmin.

Hyvän kuvauksen antavissa kestävyysraporteissa yhtiön kannalta olennaiset sidosryhmät esitellään. Esittely tehdään tyypillisesti taulukon muodossa ja samassa taulukossa voidaan esittää sidosryhmävuorovaikutuksen keinoja sekä sidosryhmävuorovaikutuksen perusteella olennaisiksi määriteltyjä kestävyysteemoja. Lisäksi kattavassa raportoinnissa kuvataan näihin esiin-nousseisiin teemoihin liittyviä kestävyystekoja. Sidosryhmien ja niihin liittyvien olennaisten teemojen raportoinnin kattavuuden arvioinnin lisäksi arvioinnissa kiinnitettiin huomioita siihen, miten kattavasti sidosryhmätyön vaikutuksista raportoidaan. Hyvän kuvan antavissa raporteissa erilaisen sidosryhmätyön vaikutuksia kuvataan esimerkiksi seuraavalla tavalla antamalla konkreettisia esimerkkejä sidosryhmätyön seurauksista:

Sen jälkeen, kun suomalainen kansalaisjärjestö Finnwatch arvioi kriittisesti toimitusketjumme valvontaa ja hankintoja, olemme jatkaneet keskustelua heidän kanssaan, ja Finnwatch on kiittänyt Outokumpua niistä toimenpiteistä, joihin olemme ryhtyneet. (Outokumpu, 2024, 82)

Kohtalaisella tasolla raportoivien yhtiöiden osalta sidosryhmien esiin nostamia teemoja kuvataan osana raportointia, mutta teemoja ei yhdistetä niitä esiin nostaneisiin sidosryhmiin. Myös sidosryhmävuorovaikutuksen tavoitteista ja merkityksestä raportointi jää useiden kestävyysraporttien osalta melko suppealle tasolle, kuten seuraavista lainauksista voidaan havaita:

Understanding the views and expectations of stakeholders improves the identification of opportunities and challenges in our operating environment. (Gasum, 2024, 77)

Sidosryhmäyhteistyön tarkoituksena on rakentaa luottamusta Sampo-konsernin ja sen sidosryhmien välille ja löytää yhteisiä etuja. (Sampo, 2024, 109)

Vaikka sidosryhmätoiminnan tarkoitus olisi kuvattu yllä olevien esimerkkien tavoin, on raportoinnin luoma kuva sidosryhmäyhteistyöstä arvioitu kattavaksi, mikäli SBM-2:n muut raportointivaatimukset täyttyvät. Kohtalaisen kuvauksen antavissa raporteissa sidosryhmätoimintaa kuvataan, mutta raportointi jää epätäsmälliselle tasolle ja sidosryhmäkohtaisia vuorovaikutuskanavia tai olennaisia kestävyysteemoja ei kuvata erikseen. Tätä epätäsmällisyyttä on havaittavissa esimerkiksi seuraavassa lainauksessa.

In 2023, we undertook a comprehensive stakeholder survey to gain understanding of perceptions of our performance in sustainability efforts. (Paulig, 2024, 32)

Raportointi antaa heikon kuvauksen sidosryhmätoiminnasta, niissä raporteissa, joissa sidosryhmät nimetään, mutta sidosryhmätoimintaa, sisältäen raportoinnin sidosryhmävuorovaikutuskanavista, sidosryhmätyön aikana esiin nousseista olennaisista kestävyysteemoista sekä sidosryhmätyön merkityksestä, ei raportoida lainkaan. Pääosin raportointi sidosryhmävuorovaikutuksesta ja sidosryhmien yhteydestä yhtiön kestävyystoimintaa on hyvää ja se ilmenee esimerkiksi siten, että useissa raporteissa on mainintoja siitä, että sidosryhmät ovat olleet osallisina yhtiön olennaisia kestävyysteemoja arvioitaessa, mikä voidaan havaita seuraavasta lainauksesta:

Olennaisuusarvioinnissa analysoitiin yksityiskohtaisesti erilaisia julkisia ja sisäisiä vastuullisuuteen liittyviä tietoja ja raporteja sekä haastateltiin johtoryhmämme jäseniä ja valittuja ulkoisia sidosryhmiä, kuten asiakkaitamme, kumppaneitamme ja omia työntekijöitämme. (Fazer, 2024, 21)

Olennaiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet sekä niiden vuorovaikutus strategian kanssa

SBM-3 tiedonantovaatimuksen tavoitteena on ohjeistaa yhtiöitä raportoimaan strategiaan liittyvistä olennaisista kestävyysvaikutuksista, -riskeistä ja -mahdollisuuksista. Yhtiöiden on esitettävä kuvaus olennaisista vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista sekä siitä mihin liiketoiminnan osa-alueeseen olennaiset vaikutukset osuvat. Lisäksi yhtiöiden tulee antaa kuvaus olennaisten vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien taloudellisista vaikutuksista, yhtiön resilienssistä suhteessa sen olennaisiin kestävyysliittyviin vaikutuksiin, riskeihin ja mahdollisuuksiin sekä olennaisissa vaikutuksissa, riskeissä ja mahdollisuuksissa tapahtuneista muutoksista suhteessa vertailukauteen. SBM-3 tiedonantovaatimuksen mukaiset tiedot voidaan antaa myös aihekohtaisten ESRS-standardien raportoinnin yhteydessä. (Euroopan komissio, 2023a, 48–49) Tiedonantovaatimus SBM-3:n taustalla vallitsee oletus, jonka mukaan yhtiöt laativat olennaisuusarvioinnin olennaisista kestävyysliittyvistä vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista sekä raportoivat niistä olennaisiksi arvioitujen aihekohtaisen ESR-standardien raportoinnin yhteydessä. Koska tämän tutkielman tavoitteena on kuvata kestävyysraportoinnin tilaa ennen ESRS-raportointiin siirtymistä, yhtiöt eivät ole käyttäneet näitä termejä raportoinnissaan siten kuin ne ESR-standardissa ymmärretään. Tästä johtuen tiedonantovaatimus SBM-3:n raportointivaatimuksia ei ole arvioitu täysin raportointistandardin mukaisesti.

Kyseisen tiedonantovaatimuksen arviointi haluttiin kuitenkin sisällyttää tutkielmaan, sillä raportoinnin tila yhtiön kannalta olennaisista kestävyysteemoista ja niiden yhteydestä yhtiön strategiaan, on hyödyllistä informaatiota. Raportoinnin kattavuutta olennaisista vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista arvioitiin sen perusteella, antaako kestävyysraportti kuvauksen näistä yhtiön olennaisista kestävyysliittyvistä vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista. Lisäksi tutkielmassa arvioitiin sitä, miten kattavasti yhtiöt raportoivat olennaisten vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien yhteydestä yhtiön strategiaan. Vaikka arvioinnissa hyödynnettiin tiedonantovaatimus SBM-3:n raportointivaatimuksia, kriteerejä raportoinnille yksinkertaistettiin objektiivisemmän tuloksen mahdollistamiseksi ja esimerkiksi kattavaksi arvioidussa raportoinnissa ei vaadita raportointia kunkin olennaisen kestävyysteeman osalta sen vaikutuksia esimerkiksi arvoketjuihin, vaan raportoinnin perusteella syntyvän kokonaiskuvan kattavuutta pidettiin tärkeämpänä arviointikriteerinä.

Raportointi olennaisista vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista vaikuttaisi täyttävän kohtalaisen raportoinnin tunnusmerkit suurimmassa osassa tutkimuksen kohdeyhtiöiden kestävyysraporteista. Arviointiasteikon suppeuden vuoksi kohtalaisen kuvauksen antavien kestävyysraporttien joukossa on keskenään eri tasoista raportointia. Kohtalaisen raportoinnin erottaa heikosta raportoinnista se, että kohtalaisen kuvauksen antavissa kestävyysraportissa kuvataan yhtiön kannalta keskeiset kestävyysliittävät vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet, kun taas heikon kuvauksen antavista raporteista kuvaus puuttuu. Hyvän kuvauksen antavissa kestävyysraporteissa saatettiin hyödyntää kaksinkertaisen olennaisuuden periaatetta olennaisuusarvioinnin laadinnassa. Kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteeseen liittyen raportointiin esimerkiksi tavalla:

Vuonna 2023 muutimme lähestymistapamme kaksinkertaiseen olennaisuusarviointiin valmistautuaksemme tulevaan EU:n CSRD-direktiiviin. Kaksinkertaisella olennaisuudella tarkoitetaan sekä vaikutusten olennaisuuden, eli UPM:n ihmisiin ja ympäristöön kohdistuvien vaikutusten, että taloudellisen olennaisuuden huomioon ottamista. (UPM, 2024, 63)

Kaksinkertaisen olennaisuuden periaatetta hyödyntävien yhtiöiden raporteissa raportoidaan sekä vaikutusten olennaisuuden että taloudellisen olennaisuuden kannalta merkittävät kestävyyssteemat. Kaksinkertaisen olennaisuuden hyödyntämien lisäksi vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien raportointia, sillä olennaisuusarviointia tehtäessä pohditaan kestävyyssteemojen vaikutuksia liiketoimintaympäristölle. Olennaisuusarvioinnin esittämisen yhteydessä voidaan myös ilmaista, ovatko tiettyyn kestävyyssteemaan liittyvät vaikutukset myönteisiä vai kielteisiä (ks. esim. Helen, 2024, 19–20). Kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen käyttäminen on vain yksi tapa kehittää raportoinnin kattavuutta. Kattavan kuvan antavissa raporteissa tyypillisesti kuvataan kunkin olennaisen kestävyyssteeman osalta kyseiseen teemaan liittyviä yhtiön aiheuttamia vaikutuksia ympäristölle. Kohtalaisen kuvan kestävyysliittävistä vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista antaneiden yhtiöiden raportoinnissa tyypillisesti keskitytään olennaisten kestävyyssteemojen sekä niihin liittyvien toimenpiteiden kuvailuun. Raportoinnista muodostuu kohtalainen kuva, sillä usein näiden kestävyyssteemojen osalta esitetään myös niihin liittyviä vaikutuksia, riskejä ja mahdollisuuksia. Etenkin ilmastoon liittyviä vaikutuksia ja riskejä kuvataan useammassa raportissa esimerkiksi seuraavalla tavalla:

Our most material climate-related opportunities and risks are related to our ability to help other industries reduce their emissions and to constantly improve the energy efficiency of our products in use. (Nokia, 2024, 23)

Ilmaston liittyvien vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien korostuessa muiden olennaisten kestävyysteemojen vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista raportointi vaikuttaa olevan merkittävästi vähäisempää, mikä heikentää raportoinnin kattavuutta yleisellä tasolla. Toisaalta epäsuhtaa esiintyy myös vaikutuksien, riskien ja mahdollisuuksien raportoinnissa siten, että riskeistä ja vaikutuksista raportointi korostuu suhteessa mahdollisuuksista raportointiin etenkin keskeisistä kestävyysteemoista raportoitaessa. Samankaltaisia tuloksia havaittiin myös Glavelin, Alexioun, Maragosin., Daskalopouloun ja Voulgarin (2023) tutkimuksessa, jossa havaittiin, että Ateena pörssiin listautuneiden yhtiöiden kestävyysraporteissa kestävyysliittävät riskit korostuivat suhteessa muihin riskeihin. Raportoinnin hajanaisuuden lisäksi toinen tyypillinen raportoinnin kattavuutta heikentävä tekijä vaikuttaisi olevan taloudellisten vaikutusten puutteellinen raportointi. SBM-3:ssa edellytetään yhtiöitä raportoimaan olennaisten kestävyysliittyvien vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien taloudellisista vaikutuksista raportointikauden aikana sekä ennakoituista tulevaisuuteen sijoittuvista taloudellisista vaikutuksista (Euroopan komissio, 2023a, 48). Hyvän kuvauksen antaneiden yhtiöiden osalta ei voida todeta, että raportointi taloudellisista vaikutuksista olisi täysin SBM-3:n raportointivaatimusten tasoista, mutta taloudelliset vaikutukset saatetaan huomioida esimerkiksi seuraavalla tavalla:

Taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristöulottuvuus on otettu huomioon, ja valittujen parametrien osalta vaikutukset arvioidaan rahassa. (UPM, 2024, 100)

Kohtaisen kuvauksen antaneiden yhtiöiden osalta raportointi taloudellisista vaikutuksista saatetaan jättää tekemättä esimerkiksi asiaankuuluvien laskentamenetelmien puutteellisuuden vuoksi, kuten seuraavasta lainauksesta ilmenee:

Ilmastoriskien suoraa rahallista vaikutusta S-ryhmän toimintaan on vielä vaikea arvioida, sillä data ja tiedon saatavuus on osin puutteellista. (S-ryhmä, 2024, 132)

Raportointi antaa siis kohtalaisen kuvauksen yhtiön tunnistamista kestävyysliittyvistä vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista, kun niitä on raportissa kuvattu, vaikka raportointi ei olisi samatasoista kaikkien vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien osalta. Lisäksi puutteet taloudellisten vaikutusten arviointiin liittyen heikentävät raportoinnin kattavuutta. Tämän raportointivaatimuksen osalta lähes kaikilla yhtiöillä on vielä parantamisen varaa. Myös heikon kuvauksen antaneissa raporteissa olennaiset kestävyysteemat esitetään, mutta yhtenäinen kuvaus niihin liittyvistä vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista puuttuu.

Tiedonantovaatimus SBM-3:n osalta arvioitiin lisäksi esitettyjen olennaisten kestävyysliittymien vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien yhteyttä raportoivan yhtiön strategiaan. Tämä raportointivaatimus pohjautuu tiedonantovaatimus SBM-3:n kohdan 48 b) vaatimukseen kuvata yhtiön ”...olennaisten vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien nykyiset ja ennakoitavat vaikutukset sen liiketoimintaan, arvoketjuun, strategiaan ja päätöksentekoon...” (Euroopan komissio, 2023a, 48). Raportointivaatimuksen epätäsmällisyyden ja laajuuden vuoksi arvioinnissa kiinnitettiin erityistä huomiota siihen, miten olennaisiksi arvioitujen kestävyyssteemojen ja yhtiön strategian välisestä yhteydestä raportoidaan. Saatujen tulosten valossa listayhtiöiden raportointi vaikuttaa kattavammalta kuin listaamattomien yhtiöiden raportointi. Raportointi vaikuttaisi olevan pääsääntöisesti kohtalaista tai hyvää. Mikäli arvioinnissa huomioitaisiin kaikki tiedonantovaatimuksessa luetellut raportointivaatimukset, pisteet todennäköisesti olisivat olleet heikommat kummankin arvioinnin kohteena olevan yhtiöryhmän osalta.

Raportoinnin katsottiin olevan kattavaa, kun raportissa selkeästi tuodaan esiin yhteys kestävyyssteemojen ja strategian välillä sekä kuvataan konkreettisia toimia, jotka osoittavat, että kestävyys huomioidaan osana yhtiön strategista päätöksentekoa. Esimerkiksi pankkipalveluita tarjoavan Nordean ydinliiketoimintaan kuuluu luottotoiminta ja siksi yhtiö onkin kestävyysraportissaan kuvannut kyseiseen toimintaan olennaisesti vaikuttavia kestävyysaiheita seuraavasti:

ESG factors can be significant drivers of credit, market, liquidity, compliance and operational risks. The principle of embedding ESG factors into risk management and business strategy is based on the importance of each factor as a driver of existing risks. (Nordea, 2024, 333)

Yllä oleva esimerkki kuvaa hyvin sitä, millaisia vaikutuksia kestävyyssteemoilla voi olla nykyajan liiketoimintaan. Lisäksi lainauksesta ilmenee, että kestävyyssteemat ovat tiivis osa kyseisen yhtiön strategiaa myös taloudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna. Samaan tapaan myös alla oleva lainaus kuvastaa hyvin taloudellisten motiivien yhteyttä kestävä kehityksen mukaisiin arvoihin. Myös yhteys olennaiseksi määritellyn kestävyyssteeman (ilmastonmuutokseen) ja strategian välillä näkyy hyvin alla esitetyssä lainauksessa:

Hillitsemme ilmastonmuutosta ja käytämme resursseja tehokkaasti kiertotalouden avulla. (Fazer, 2024, 16)

Resurssien tehokas käyttö voi siis tässä tapauksessa olla viittaus sekä taloudellisesti kannattavaan että kestäväen kehityksen mukaiseen liiketoimintaan. Joidenkin yhtiöiden raporteissa olennaisten kestävyysriskien yhteydessä kuvataan riskienhallintaa riskikohtaisesti. Esimerkiksi Kesko Oyj:n (2024, 31) raportissa ilmastonmuutos tunnustetaan merkittäväksi riskiksi ja siihen liittyvästä riskienhallinnasta raportoidaan seuraavalla tavalla:

Kesko arvioi ja ottaa strategiatyössään huomioon mahdollisten fyysisten tapahtumien todennäköisyydet ja arvioi tehokkaita sopeutumistoimenpiteitä. (Kesko, 2024, 31)

Raportointi erilaisten kestävyysriskien ja niihin liittyvien konkreettisten toimien välillä olevasta yhteydestä parantaa kestävyysraportin luomaa kuvaa strategian ja olennaisten kestävyysteemojen välisestä yhteydestä. Raportointi antaa kohtalaisen kuvauksen olennaisten kestävyysteemojen ja strategian välisestä yhteydestä, niiden raporttien osalta, joissa tuodaan ilmi kestävyysteemojen ja strategian välistä yhteyttä, mutta yhteyden tueksi ei esitetä konkreettisia toimia. Yhteys kestävyysteemojen ja strategian välillä voidaan ilmasta esimerkiksi seuraavin tavoin:

Sustainability is driving our growth strategy (Stora Enso, 2024, 19)

Sustainability is embedded in our strategy and business and continues to inform our choices and guide us on our journey. (Paulig, 2024, 8)

We have identified several environmental, social and governance topics as relevant for our business and our everyday sustainability work, in line with the UN Sustainable Development Goals. (Neste, 2024, 29)

Kuten viimeisimmästä yllä olevista lainauksista ilmenee, eräs hyvin tyypillinen tapa yhdistää olennaiset kestävyysteemat yhtiön strategiaan, on laatia koko yhtiön kattavat kestävyystavoitteet, jotka pohjautuvat olennaisten kestävyysteemojen päälle. Lähes kaikki tutkielman kohdeyhtiöt esittävät kestävyysraportissa kestävyystavoitteensa. Pelkästään olennaisiin kestävyysteemoihin pohjautuvat kestävyystavoitteet eivät kuitenkaan riitä hyvän kuvauksen antavaan raportointiin, vaan raportissa tulee sanallisesti osoittaa, että kestävyysteemat todella ovat osa yhtiön strategiaa esimerkiksi seuraavalla tavalla ilmaistuna:

Haastatteluiden ja palautteen pohjalta viimeistelimme olennaisuusanalyysin lopullisen version, jonka Helenin johtoryhmä hyväksyi osana uutta vastuullisuusohjelmaa. (Helen, 2024, 17)

Kohtalaisen kuvan antavissa raporteissa yhtiön kestävyystavoitteet ovat usein linjassa yhtiön tunnistamien kestävyteen liittyvien riskien ja mahdollisuuksien kanssa. Tästä huolimatta raportointia ei voida pitää hyvän kuvan antavana, mikäli yhteyksiä konkreettisten strategiaan pohjautuvien tekojen ja kestävyteen liittyvien olennaisten teemojen välillä ei raportoida. Heikon kuvan antavassa raportoinnissa yhteyttä strategian ja olennaisten kestävyysteemojen välillä ei kuvata lainkaan tai kuvaus jää hyvin suppeaksi, kuten seuraavasta esimerkistä voidaan havaita:

Otamme huomioon liiketoiminnan ympäristövaikutukset, toteutamme vastuullista hankintapolitiikkaa sekä rakennamme työprosessit ja toimintatavat ympäristökuormitusta vähentäviksi. (Mehiläinen, 2024, 41)

Yllä esitetystä lainauksesta ei itsessään ole mitään vikaa, mutta se ei yksin myöskään riitä vastamaan SBM-3:n raportointivaatimuksiin. Pääasiassa raportointi tästä aiheesta vaikuttaisi kuitenkin olevan hyvää tai kohtalaista tutkielmassa käytetyn arviointikriteeristön mukaisesti arvioiden. Yhtiöiden tulee kuitenkin jatkossa esittää täsmällisempää tietoa olennaisten kestävyysteemojen yhteydestä strategian lisäksi myös arvoketjuihin ja liiketoimintamalliin.

4.4 Vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallinta

ESRS 2-standardin neljännessä luvussa kuvataan tiedonantovaatimukset, jotka liittyvät vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallintaan. Luku koostuu tiedonantovaatimuksista IRO-1 ja IRO-2 sekä vähimmäistiedonantovaatimuksista MDR-P ja MDR-A. Vähimmäistiedonantovaatimukset tulee antaa niihin liittyvien aihekohtaisten ESRS-standardien yhteydessä ja mikäli yhtiö ei pysty näitä tietoja esittämään, tulee sen esittää raportissaan perustelut sille, miksi vähimmäistiedonantovaatimusten mukaiset tiedot on jätetty julkaisematta. (Euroopan komissio, 2023a, 49–52) Vähimmäistiedonantovaatimuksien täyttymistä ei tässä tutkielmassa arvioida, sillä tutkielman ulkopuolelle on jätetty kaikki ESRS 2-standardin osat, jotka liittyvät aihe- ja alakohtaiseen raportointiin. Tässä kappaleessa siis tarkastellaan raportointivaatimusten täyttymistä tiedonantovaatimusten IRO-1 ja IRO-2 osalta.

Kuvaus vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien tunnistamis- ja arviointiprosesseista

ESRS 2 -standardin tiedonantovaatimus IRO-1:ssä annetaan raportointivaatimukset liittyen raportointiin olennaisuusarvioinnin laadintaprosessista. Tiedonantovaatimus IRO-1 velvoittaa yhtiöitä kuvaamaan arviointiprosessissa käytetyt menetelmät ja oletukset. Kestävyysraportissa tulee antaa kuvaus prosessista, jolla arvioidaan vaikutuksia ihmisiin ja ympäristöön sekä kuvaus prosessista, jolla arvioidaan taloudellisia vaikutuksia sisältäviä riskejä ja vaikutuksia. (Euroopan komissio, 2023a, 49–50) Tiedonantovaatimus IRO-1:n raportointivaatimusten täyttymistä tarkastellaan kahdesta näkökulmasta, sillä tutkielmassa arvioitiin raportoinnin kattavuutta sekä olennaisuusarviointiprosessista raportoinnin että olennaisuusarviointiprosessissa hyödynnetyistä olennaisuuden periaatteista raportoinnin osalta.

Tutkielmassa arvioitiin sitä, miten kattavasti olennaisuusarvioinnin toteuttamisesta raportoidaan osana kestävyysraportointia. Raportointi suoritetuista olennaisuusarvioinnin prosesseista vaikuttaisi olevan melko hyvällä tasolla etenkin listayhtiöiden keskuudessa. Hyvän kuvauksen antaneissa kestävyysraporteissa kuvataan olennaisuusarvioinnin eri työvaiheita sekä asiantuntijuutta, jota prosessin eri vaiheissa on hyödynnetty. Kattavan kuvauksen antavissa raporteissa työvaiheiden kuvaus saatetaan esittää esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

In 2022, the process for our materiality assessment took place in four stages: identification, engagement, prioritization, and the validation of our most material sustainability topics. (St1 Nordic, 2023, 26)

Taustatyön jälkeen valmistelimme olennaisuusanalyysin ensimmäisen version yhdessä vastuullisuuden ja riskien- hallinnan asiantuntijoiden kanssa. (Helen, 2024, 17)

Hyvän kuvauksen antavissa kestävyysraporteissa ei tyydytä kuvaamaan olennaisuusarviointiprosessia pelkästään yleisellä tasolla, vaan raporteissa esitetään kuvaukset prosessin eri vaiheista. Käytössä olleesta sidosryhmäyhteistyöstä ja asiantuntijuudesta voidaan raportoida alla olevien esimerkkien tavoin hyvän kuvauksen antaneissa kestävyysraporteissa:

The materiality assessment results were evaluated by the Neste Advisory Council on Sustainability and New Markets to gain an objective round of external expert views. The material topics and the matrix were approved by the Neste Executive Committee. (Neste, 2024, 34)

Olennaisuusarvioinnissa analysoitiin yksityiskohtaisesti erilaisia julkisia ja sisäisiä vastuullisuuteen liittyviä tietoja ja raportteja sekä haastateltiin johtoryhmämme jäseniä ja valittuja

ulkoisia sidosryhmiä, kuten asiakkaitamme, kumppaneitamme ja omia työntekijöitämme. (Fazer, 2024, 21)

Raportoinnin puuttuminen tai epätäsmällisesti esittäminen sidosryhmäyhteistyön ja käytetyn asiantuntijuuden hyödyntämisestä osana olennaisuusarviointiprosessia laskee kestävyysraportille annettuja pisteitä. Kohtalaisen kuvauksen antavissa raporteissa kuvataan kestävyysraportin laadinnassa hyödynnettyä olennaisuusarviointiprosessia vähintään yleisellä tasolla. Kuvaus jää kuitenkin usein melko suppeaksi, kuten seuraavasta lainauksesta voidaan havaita:

Olennaisuusanalyysin päivitys toteutettiin haastatteluilla. Vastajina olivat Mehiläisen johtoon kuuluvia henkilöitä sekä keskeisiä sidosryhmiä, kuten työntekijöiden edustajia sekä raioittajia. (Mehiläinen, 2024, 12)

Tämän kattavammin kyseisessä raportissa ei kuvata olennaisuusarvioinnin prosessia tai sen teossa mukana olleita sidosryhmiä ja asiantuntemusta, minkä vuoksi raportti luokiteltiin kohtalaisen kuvan antavaksi. Vaikka kuvaus on suppea, siinä on annettu kuvaus sekä olennaisuusanalyysin prosesseista että sidosryhmistä, jotka ovat olleet mukana olennaisten kestävyyssteemojen määrittelyssä. Mikäli raportointi näistä teemoista jää kokonaan puuttumaan, arvioitiin, että kestävyysraportointi antaa heikon kuvauksen olennaisuusarviointiprosessista, vaikka olennaisuusarviointi olisi muilla tavoin kuvailtu raportissa. Tyypillisesti heikon kuvauksen antavissa kestävyysraporteissa olennaisuusarvioinnin kuvaus puuttuu kuitenkin kokonaan.

Tiedonantovaatimus IRO-1: osalta tutkielmassa arvioitiin myös sitä, ovatko yhtiöt hyödyntäneet olennaisuusarviointiprosessissa kaksinkertaisen olennaisuuden periaatetta, mikä tarkoittaa sitä, että olennaisuusarvioinnissa huomioidaan sekä yhtiön vaikutukset ympäristöön että ympäristöstä lähtöisin olevat taloudelliset vaikutukset yhtiöön. Vaatimus kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen käyttämisestä kestävyysraportoinnissa juontuu CSR-direktiivistä (Euroopan komissio, 2022b), joten se velvoittaa yhtiöitä vasta tulevana vuosina. Raportointi käytössä olevasta olennaisuuden määritelmästä on keskiarvopisteiden perusteella keskimääräisesti paremmin raportoitu listayhtiöiden kestävyysraporteissa kuin listaamattomien yhtiöiden kestävyysraporteissa. Arvioinnissa korkeimmat pisteet saivat ne yhtiöt, jotka jo raportointivuonna käyttivät kaksinkertaista olennaisuutta olennaisten kestävyyssteemojen määrittelyssä. Tämän seikan arvioiminen osoittautui melko yksinkertaiseksi, sillä yhtiöt raportoivat hyvin suoraan, jos ne ovat ottaneet kyseisen periaatteen käyttöönsä, mikä voidaan havaita seuraavista lainauksista:

Päivitimme olennaisuusanalyysimme syksyllä 2023 kaksoisolennaisuuden periaatteet huomioiden. (Helen, 2024, 17)

Teimme perusteellisen kaksinkertaisen olennaisuusarvioinnin vuoden 2023 aikana. (Fazer, 2024, 21)

Kuten yltä voi havaita, termin suomenkielisen käännökseen osalta yhtiöiden raportoinnissa on vielä eroavuuksia. Muutamissa raporteissa kaksinkertaisen olennaisuuden määritelmä on avattu esimerkiksi seuraavalla tavalla:

Kaksinkertaisella olennaisuudella tarkoitetaan sekä vaikutusten olennaisuuden, eli UPM:n ihmisiin ja ympäristöön kohdistuvien vaikutusten, että taloudellisen olennaisuuden huomioon ottamista. (UPM, 2024, 63)

Kaksinkertaisen olennaisuuden periaatetta saatetaan kuvailla niissäkin raporteissa, joissa se ei vielä raportointijakson aikana ole käytössä. Muutamissa raporteissa raportoitiinkin siitä, että tulevaisuudessa olennaisten kestävyysteemojen määritellyssä tullaan hyödyntämään kaksinkertaisen olennaisuuden periaatetta:

In 2023, our sustainability approach was based on our existing impact materiality matrix, which was created in 2022 and can be found online. In Q4 2023, we completed our double materiality assessment as part of the preparation for the EU Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) requirements and related standards. (Nokia, 2024, 10)

Kestävyysraporttien arviointiin vaikutti tulevaisuuden toimintatapojen kuvailua enemmän raportointi raportointijaksolla käytössä olleista periaatteista ja toimintatavoista. Kohtalaisen kuvauksen antavat raportit eivät käytä kaksinkertaisen olennaisuuden periaatetta suorittamassaan olennaisuusarvioinnissa, mutta kuvaavat raportointiaikana käytössä olleen olennaisuuden periaatteen kattavasti, kuten alla olevasta esimerkistä voidaan havaita:

We have performed a combined materiality and impact analysis of our activities, addressing the requirements set out in the Global Reporting Initiative (GRI) Standards and in the PRB. The purpose of the analysis is to identify our most significant sustainability impacts to use as input for our long-term plan for how to integrate sustainability into our business strategy (Nokia, 2024, 374)

Heikon kuvan antavien yhtiöiden kestävyysraporteissa ei kuvata lainkaan olennaisuusarvioinnin yhteydessä käytettyä olennaisuuden määritelmää. Heikon kuvauksen antaneiden raporttien joukossa on kestävyysraportteja, joissa raportoidaan kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen

käyttöön otosta tulevaisuudessa, joten raportointi tästä temasta saattaa useilla yhtiöillä kehittyä jo tulevina raportointijaksoina.

Yrityksen kestävyys selvityksissä huomioon otetut ESRS-standardin tiedonantovaatimukset

Tiedonantovaatimus IRO-2 sisältää ohjeistuksen siitä, miten yhtiöiden tulee raportoida tiedonantovaatimuksista, joita ne ovat raportoinnissaan noudattaneet. Lisäksi yhtiöiden tulee antaa käsitys niistä ESR-standardien teemoista, jotka on jätetty raportoinnista pois olennaisuusarvioinnin jälkeen epäolennaisina. (Euroopan komissio, 2023a, 50–51) Koska yksikään tutkielman aineistoon kuuluvista yhtiöistä ei laadi kestävyysraporttia ESR-standardien mukaisesti raportointistandardin tuoreuden vuoksi, ei IRO-2:n mukaisen raportoinnin arviointi perustunut täysin kyseiseen tiedonantovaatimukseen. Täydet pisteet saadakse yhtiön tuli laatia olennaisista kestävyysseikoista luettelo, jossa on viitteet kestävyysraportin kohtiin, joissa kyseistä teemaa käsitellään.

Kaikissa tutkielman aineistoon kuuluvissa raporteissa esitetään yllä kuvatun kaltainen taulukko, joten eroja raportoinnin laadussa tai kattavuudessa listayhtiöiden ja listaamattomien yhtiöiden välillä ei löytynyt. Tyypillisesti taulukot laaditaan GRI-raportointistandardin ohjeistuksen mukaisesti, mutta joissain raporteissa kestävyystiedot esitettiin lisäksi SASB-, TDFC- ja YK:n kestävä kehityksen raportointiperiaatteiden mukaisesti indeksoituina luetteloina (Ks. esim. Neste, 2024, 111–114). Joissain kestävyysraporteissa luettelo ei ollut kiinteä osa kestävyysraporttia vaan se oli julkaistu omana julkaisunaan yhtiön verkkosivuilla ja siihen viitattiin kestävyysraportissa seuraavalla tavalla:

GRI-sisältöindeksi osoittaa, missä olennaiset aiheet ja muut sisällöt on raportoitu tässä vuosikertomuksessa, yhtiön verkkosivuilla ja GRI-sisältöindeksissä ja missä on tietoja poikkeamista, lisäselvityksistä ja johtamistavan kuvauksesta. Asiakirja on saatavilla englanniksi yhtiön verkkosivuilla osoitteessa www.upm.com/responsibility. (UPM, 2024, 2)

Tulevaisuudessa luettelo tulee kuitenkin laatia ESR-standardien teemojen mukaisesti, mikä saattaa muuttaa useiden yhtiöiden kestävyysraporttien laadintatapoja. Toisaalta se, että kaikki tutkimusaineistoon kuuluvat yhtiöt laativat luettelon jo tässä vaiheessa, tulee varmasti helpottamaan siirtymistä ESRS-raportointiin lähitulevaisuudessa, sillä luetteloinnin periaatteet ovat jo tuttuja esimerkiksi GRI-raportoinnista.

4.5 Tutkielman tulosten yhteenveto

Seuraavaksi esitellään yllä kuvattujen tulosten perusteella muodostettu yhteenveto suomalais-ten suuryritysten kestävyysraportoinnin tilasta ennen CSR-direktiivin voimaantuloa suhteessa ESR-standardien vaatimuksiin. ESRS 2-standardin eri osa-alueiden raportoinnin kattavuudessa havaittiin eroja. Lisäksi eroja on havaittavissa myös raportoinnin kattavuudessa yhtiöiden välillä. Yhdenkään yhtiön kestävyysraportti ei antanut jokaisen arvioinnin kohteena olevan teeman osalta hyvää kuvausta aiheesta. Vaikka parannettavaa siis löytyy kaikkien yhtiöiden kestävyysraporteista, raporteissa oli myös jo nyt raportoitu useista ESRS 2-standardin edellyttämistä teemoista, mistä voidaan päätellä, että yhtiöt voivat hyvinkin saavuttaa CSR-direktiivin vaatiman kestävyysraportoinnin tason tarvittavassa aikataulussa.

Keskiarvopisteiden vertailu listayhtiöiden ja listaamattomien yhtiöiden välillä osoittaa, että kaikki listayhtiöt ovat saaneet keskimäärin yli yhden pisteen, kun taas listaamattomien yhtiöiden keskiarvopisteet vaihtelevat yhden pisteen molemmin puolin. (Taulukko 3.). Tulosten perusteella on havaittavissa melko selkeä jako listayhtiöiden ja listaamattomien yhtiöiden saamien pisteiden osalta, sillä listayhtiöiden keskiarvopisteet kaikkien yhtiöiden ja kaikkien arviointikohtien pisteet huomioiden ovat 1,46 ja listaamattomien yhtiöiden keskiarvopisteet ovat 0,96 (Taulukko 3). Toinen mielenkiintoinen huomio, joka keskiarvopisteiden perusteella voidaan tehdä, on se, että lähes kaikkien listayhtiöiden keskiarvopisteet ovat korkeammat kuin listaamattomien yhtiöiden keskiarvopisteet. Ainoan poikkeuksen muodostavat UPM ja Fazer, joiden keskiarvopisteet ovat samat.

Taulukko 3. Yhtiökohtaiset keskiarvopisteet

Listatut yhtiöt		Listaamattomat yhtiöt	
Stora Enso	1,60	Fazer	1,30
Neste	1,60	Helen	1,10
Nordea	1,55	S-ryhmä	1,05
Outokumpu	1,40	Gasum	1,00
Nokia	1,45	Mehiläinen	0,85
Sampo	1,45	Paulig	0,80
Kesko	1,35	Valio	0,80
UPM	1,30	St1 Nordic	0,80
Listattujen yhtiöiden keskiarvopisteet	1,46	Listaamattomien yhtiöiden keskiarvopisteet	0,96

Yhtiöiden raportointivalmiudet vaihtelivat riippuen tiedonantovaatimusten sisällöstä (Taulukko 4.). Keskiarvopisteiden valossa vaikuttaa siltä, että listayhtiöt täyttävät ESRS 2-standardin raportointivaatimukset liittyen toimielimistä, riskienhallinnasta sekä strategiasta raportointiin selkeästi paremmin kuin listaamattomat yhtiöt. Toisaalta raportointi arvoketjuista ja sidosryhmistä vaikuttasi keskiarvopisteiden perusteella olevan kattavampaa listaamattomien yhtiöiden keskuudessa. Monien arvioinnin kohteena olevien raportointivaatimuksiin pohjautuvien keskiarvopisteiden osalta ei syntynyt merkittäviä eroja listayhtiöiden ja listaamattomien yhtiöiden välille. Tuloksen perusteella voidaan todeta, ettei ero tutkimuskohteena olevien listayhtiöiden ja listaamattomien yhtiöiden kestävyysraportoinnin välillä yksittäisten raportointivaatimusten osalta ole merkittävän suuri. Tutkielman aineisto ei ole soveltuva kattavaan kvantitatiiviseen analyysiin, joten keskiarvopisteille ei tule antaa liian suurta painoarvoa.

Taulukko 4. Kysymyskohtaiset keskiarvopisteet

Tiedonantovaatimus	Kysymys	Kaikki yhtiöt	Listatut yhtiöt	Listaamattomat yhtiöt
BP-1	1	1,875	2,000	1,750
BP-1	2	0,938	1,125	0,750
GOV-1	3	1,188	1,750	0,625
GOV-1	4	1,813	2,000	1,625
GOV-1	5	1,438	1,625	1,250
GOV-2	6	1,250	1,500	1,000
GOV-2	7	0,875	1,375	0,375
GOV-3	8	0,813	1,250	0,375
GOV-4	9	1,000	1,500	0,500
GOV-5	10	1,438	2,000	0,875
GOV-5	11	0,688	1,125	0,250
SBM-1	12	1,125	1,750	0,500
SBM-1	13	1,000	1,000	1,000
SBM-1	14	0,813	0,750	0,875
SBM-2	15	1,688	1,500	1,875
SBM-3	16	0,938	1,125	0,750
SBM-3	17	1,625	1,875	1,375
IRO-1	18	0,938	0,875	1,000
IRO-1	19	0,813	1,125	0,500
IRO-2	20	2,000	2,000	2,000

Tutkielman kohteena olevien yhtiöiden raportointi vastaa BP-1:n vaatimuksia melko hyvin konsolidoinnin laajuudesta raportoinnin osalta, mutta raportointi arvoketjujen sisällyttämisestä kestävyysraportointiin vaatii tulevaisuudessa enemmän panostusta. Konsolidoinnin laajuudesta raportoidaan tyypillisesti raportointiperiaatteita käsittelevässä kestävyysraportin osassa. Raportoinnin tasoa arvoketjujen sisällyttämisestä kestävyysraportointiin laskee tyypillisesti se, ettei raportointi arvoketjuista kata niiden vaikutuksia kaikkiin yhtiön olennaisiksi määrittelemiін kestävyysteemoihin.

Hallinnosta raportoinnin osalta listayhtiöiden raportointi vaikuttaa tämän tutkielman aineiston perustella olevan kattavampaa kuin listaamattomien yhtiöiden raportointi. Tämä johtuu osin siitä, että listayhtiöille on asetettu sääntelyä hallinnosta ja palkitsemisesta raportointia koskien. Tiedonantovaatimus GOV-1:n osalta raportointi on kattavinta johto-, hallinto- ja valvontaelinten sekä kestävyuden johtamisen prosessien osalta. Heikointa raportointi GOV-1:n osalta vaikuttaisi olevan kestävyteen liittyvästä asiantuntemuksesta. GOV-2:n osalta raportointi ei ole yhtä kattavaa kuin GOV-1:n osalta ja etenkin luettelo raportointivuoden aikana käsitellyistä kestävyteen liittyvistä toimista jäi useista raporteista puuttumaan. Tiedonantovaatimus GOV-3:ssa esitetään raportointivaatimukset liittyen kestävyystavoitteita sisältäviin palkitsemisjärjestelmiin (Euroopan komissio, 2023a, 44). Raportointi palkitsemiseen liittyvistä kestävyystavoitteiden tavoitetasoista sekä kestävyystavoitteiden rahamääräisistä vaikutuksista palkkioihin jäi epätäsmälliseksi useiden yhtiöiden raportoinnissa. Tiedonantovaatimus GOV-4:n koskee kestävyteen liittyvistä due diligence -prosesseista raportoimista (Euroopan komissio, 2023a, 44). Erityisesti listaamattomien yhtiöiden osalta raportoinnissa due diligence -prosesseista esiintyy puutteita. GOV-5 pitää sisällään raportointivaatimuksia liittyen riskienhallinnasta ja sisäisestä valvonnasta raportointiin (Euroopan komissio, 2023a, 44–45). Kestävyysriskien hallinta kuuluu usein yhtiöiden yleiseen riskienhallintaa, minkä vuoksi tässä tutkielmassa arvioinnin kohteena oli usein yleisestä riskienhallintaprosessista sekä kestävyysriskeistä raportointi. Raportointi kestävyysriskienhallinnasta vaikuttasi olevan paremmalla tasolla kuin raportointi kestävyysteemojen sisäisestä valvonnasta.

Tiedonantovaatimus SBM-1:ssä kuvataan raportointivaatimukset, jotka liittyvät yhtiön strategiasta, liiketoimintamallista ja arvoketjuista raportointiin (Euroopan komissio, 2023a, 45–47). Strategiasta raportoinnin kannalta merkittävää on se, miten hyvin raporteissa tuodaan ilmi kestävyysteemojen ja -toimien yhteyttä yhtiöiden yleiseen strategiaan. Raportointia liiketoimintamallista tulisi parantaa kehittämällä raportointia yhtiön omien toimien yhteydestä käytettyihin panoksiin ja tuotettuihin tuotoksiin. Arvoketjuista raportointi vaikuttaisi myös olevan kehityskohde monille yhtiöille. Raportointi sekä arvoketjuista kokonaisuuksina että arvoketjujen alkua ja loppupään toimijoista jää usein raportointivaatimuksia vajaammaksi. Tiedonantovaatimus SBM-2:ssa kuvataan sidosryhmäyhteistyöstä raportointiin liittyviä vaatimuksia (Euroopan komissio, 2023, 47). Raportointi sidosryhmistä on tutkimusaineistoon kuuluvien yhtiöiden osalta pääosin hyvällä tasolla, mutta raportoinnin tarkkuudessa on vielä parannettavaa. SBM-3:ssa kuvataan raportointivaatimukset kestävyteen liittyvistä vaikutuksista, riskeistä ja

mahdollisuuksista raportointiin liittyen. Lisäksi SBM-3:ssa kuvataan vaatimukset raportoinnille, jonka avulla pyritään yhdistämään olennaiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet yhtiön strategiaan, liiketoimintamalliin ja arvoketjuihin. (Euroopan komissio, 2023, 48–49) Ilmaston liittyvistä vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista raportointi on useimmilla yhtiöillä kattavampaa kuin raportointi muista kestävyysliittyvistä vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista.

Vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien hallinnasta raportoinnin osalta on annettu tiedonantovaatimukset IRO-1 ja IRO-2 (Euroopan komissio, 2023a, 49–50). IRO-1:n osalta arvioinnissa kiinnitettiin huomiota olennaisuusarvioinnin laadinnassa käytettyyn olennaisuuden periaatteen. Osa yhtiöistä oli jo vuoden 2023 raportoinnissaan käyttänyt CSR-direktiivin mukanaan tuomaan kaksinkertaisen olennaisuuden määritelmää, mutta suurimmalla osalla yhtiöistä kyseinen periaate ei ole vielä käytössä. Tiedonantovaatimus IRO-2:ssa kuvattua luetteloa olennaisista kestävyysteemoista ei sellaisenaan ole toteutettu yhdenkään tutkielman aineistoon kuuluvan yhtiön kestävyysraportissa. Sen sijaan kaikissa raporteissa esitettiin vastaa luettelo, joka oli laadittu esimerkiksi GRI-standardien mukaisesti.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUSAIHEET

Tämän tutkielman tavoitteena oli tutkia suomalaisten suuryritysten kestävyysraportointia ennen CSR-direktiivin voimaantuloa. Tutkielma toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja tutkimuskohteeksi valikoitu kahdeksan listattua ja kahdeksan listaamatonta yhtiötä, joiden tuoreimpia kestävyysraportteja arvioitiin suhteessa ESRS 2-standardin tiedonantovaatimukseen. Tutkimuksen tavoite pyrittiin saavuttamaan seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

1. Onko listattujen ja listaamattomien suomalaisten suuryritysten kestävyysraportoinnissa havaittavissa eroja ESRS 2 -standardin tiedonantovaatimusten mukaiseen kestävyysraportointiin verrattuna?
2. Miten kestävyysraportoinnin kattavuus suhteessa ESRS 2-standardin tiedonantovaatimukseen ilmenee suomalaisten suuryritysten kestävyysraporteissa?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla tulokset osoittavat, että listayhtiöiden kestävyysraportointi vaikuttaisi kokonaisuutena täyttävän paremmin ESRS 2-standardin eri tiedonantovaatimusten raportointivelvoitteet. Kun tarkastellaan listayhtiöiden ja listaamattomien yhtiöiden raportoinnin eroja ESRS 2-standardin eri osa-alueiden välillä, merkittävin ero vaikuttaisi syntyvän hallintoon liittyvistä teemoista raportoinnissa. Muiden ESRS 2-standardin raportointivaatimusten osalta erot raportoinnin kattavuudessa listayhtiöiden ja listaamattomien yhtiöiden välillä osoittautuivat melko pieniksi. Kestävyysraporttien välillä havaitut eroavaisuudet raportoinnin kattavuudessa suhteessa ESRS 2-standardin tiedonantovaatimukseen voivat selittyä myös sillä tosiseikalla, että kestävyysraportointi ei ollut yhteneväisesti toteutettua, jolloin eroja syntyi väistämättä, kun raportoinnin kattavuutta arvioitiin suhteellisen jäykän arviointikehyksen avulla.

Toisen tutkimuskysymyksen avulla pyrittiin laajentamaan ymmärrystä tutkielman aiheesta. Jokaiseen tiedonantovaatimukseen liittyviä raportointivaatimuksia peilattiin tutkimuskohteena olevien yhtiöiden kestävyysraportteihin ja hyvän, kohtalaisen ja heikon kuvauksen antavia raportointitapoja kuvailtiin erikseen. Tässä vaiheessa yhtiöryhmien välinen vertailu vaihtui vertailuun kestävyysraporttien antamasta kuvauksesta eri ESRS 2-standardin tiedonantovaatimusten osa-alueista. Tutkimuskysymyksen avulla pyrittiin siis selvittämään tekijöitä, jotka

vaikuttavat siihen, antaako kestävyysraportointi hyvän, kohtalaisen vai heikon kuvauksen raportoinnin kohteena olevasta kestävyysteemasta.

Tutkielman tulosten perusteella hyvän kuvauksen antaminen ESRS 2-standardin tiedonantovaatimuksista voi olla haastavaa, sillä tiedonantovaatimukset ovat paikoin laajoja ja epätäsmällisiä. ESRS 2-standardin mukaan arvioiden hyvän kuvauksen antaneissa raporteissa tyypillisesti tunnistettiin erilaisiin kestävyysteemoihin liittyviä vaikutuksia, riskejä ja mahdollisuuksia sekä taloudellisten vaikutusten että kestävyysvaikutusten näkökulmista. Toisin sanoen, hyvän kuvauksen antaneissa raporteissa hyödynnettiin ainakin osittain kaksinkertaisen olennaisuuden määritelmää olennaisten kestävyysteemojen arvioinnissa. Kestävyysraportoinnin kattavuutta lisäsi usein kestävyysraportoinnin kuuluminen osaksi vuosikertomusta. Kestävyysraporteissa, jotka julkaistiin erillisinä yhtiön muista raporteista, ei aina ollut kunnollisia viitteitä dokumentteihin, joissa ESRS 2-standardissa vaaditut raportointivelvoitteet oli raportoitu, mikä hankaloittaa tiedon löytämistä. CSR-direktiivin mukaisesti yhtiöiden tulee tulevaisuudessa julkaista kestävyysraportti osana tilinpäätöstä (Euroopan komissio, 2022b), minkä seurauksena tiedonhankinta raportointivelvoitteisten yhtiöiden kestävyysteemoista saattaa muuttua helpommaksi.

Kohtalaisen kuvauksen antaneissa raporteissa eri raportointivaatimusten mukaiset tiedot oli tyypillisesti ripoteltu eri puolille kestävyysraporttia, mikä hankaloittaa kokonaiskuvan hahmottamista ja olennaisen tiedon löytämistä. Tyypillistä kohtalaisen kuvan antavalle raportoinnille on, ettei raportointi kaikista kestävyysteemoista ole yhtä kattavaa, vaan esimerkiksi ilmastoon liittyvät kestävyysteemat vaikuttivat raportoinnin perusteella olevan korostetussa asemassa muihin kestävyysteemoihin nähden. Kuitenkin jo yritys vastuun termin jakautumisesta useisiin toisistaan poikkeaviin osa-alueisiin (ks. esim. Carroll, 1991; Elkington, 1999) voidaan päätellä, että kattavassa kestävyysraportoinnissa tulisi huomioida useita kestävyuden näkökulmia.

Riippumatta ESRS 2-standardin tiedonantovaatimuksen tavoitteista, heikon kuvauksen antaneissa kestävyysraporteissa raportointi jäi olennaisilta osin vajaaksi tai kokonaan puuttumaan. Heikon kuvauksen antaminen yhden ESRS 2-standardin tiedonantovaatimuksen osalta ei kuitenkaan tarkoita sitä, että raportointi kaikista muistakin ESRS 2-standardin tiedonantovaatimuksista olisi ollut heikkoa, vaan vaihtelua raportoinnin kattavuudessa saattoi olla hyvinkin paljon kestävyysraportin sisällä. Minkään yhtiön raportointi ei kattanut täydellisesti kaikkia ESRS 2-standardin tiedonantovaatimusten raportointivaatimuksia ja lähes kaikissa raporteissa oli vähintään yksi osa-alue, jonka arvioitiin antaneen heikon kuvauksen. Kaikissa raporteissa

oli myös osa-alueita, jotka oli raportoitu kattavasti. Kokonaisten kestävyysraporttien jakaminen hyvän, kohtalaisen ja heikon kuvauksen antaviin raportteihin ei tämän tutkielman tulosten perusteella ole perusteltavissa, sillä eri teemoista saatettiin yhden kestävyysraportin sisällä raportoida eri tavoin ja raportoinnin kattavuus sekä laatu eivät pysyneet samalla tasolla eri teemoista raportoitaessa.

Tutkielman kontribuutio

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että tutkielman kohteena olevien suomalaisten suuryhtiöiden kestävyysraportointi ei tällä hetkellä täytä ESRS 2-standardin vaatimuksia, mikä impikoi myös sitä, etteivät CSR-direktiivin vaatimukset täyty, jos kestävyysraportointia ei kehitetä vastaamaan paremmin ESR-standardien vaatimuksia. Lisäksi on huomioitava, että ESRS 2-standardi on vain osa ESR-standardeja, joten täyttä kuvaa kestävyysraportoinnin nykytilanteesta Suomessa ei saada tämän tutkielman menetelmävalintojen avulla. Tulos on kuitenkin linjassa FIBS:n, Finsif:n ja KPMG:n (2023, 14) tutkimuksen tulosten kanssa, joiden mukaan useat suomalaiset organisaatiot ovat vasta käynnistelemässä CSR-direktiivin vaatimusten mukaista kestävyysraportointia. Tämä ilmenee myös monien yhtiöiden kestävyysraporteissa, joissa tulevaa ja osin jo raportoinnin aikaan käynnissä olevaa siirtymää CSR-direktiivin vaatimukset täyttävään raportointiin on kuvattu (ks. esim. Outokumpu, 2024, 35; UPM, 2024, 63).

Tutkielman aineistoon kuuluvat listayhtiöt kuuluvat Euroopan unionin NFR-direktiivin velvoitavuuden piiriin. On kuitenkin havaittu, että NFR-direktiivi ei ole vielä onnistunut tavoitteessaan täyttää listayhtiöiden sidosryhmien informaation tarvetta (Euroopan komissio, 2021). Tästä huolimatta kestävyysraportoinnin laadussa ja määrässä havaittiin kehitystä NFR-direktiivin voimaantulon myötä (ks. esim. Breijer & Orji, 2022; Cuomo ym., 2022; Mion & Loza Adai, 2019; Venturelli ym., 2017). Koska CSR-direktiivi ei ole vielä astunut voimaan, aiempaa kirjallisuutta sen vaikutuksista ei vielä ole. Yhtiöiden raportointivalmiuksista suhteessa CSR-direktiivin vaatimukseen on kuitenkin julkaistu tutkimuksia. Esimerkiksi Glaveli ym. (2023) päätyivät Ateenan pörssiin listautuneiden yhtiöiden vuoden 2021 kestävyysraportteja tutkimalla tämän tutkielman kanssa yhteneviin tuloksiin, joiden mukaan kohdeyhtiöiden kestävyysraportointi ei ole vielä täysin kehittynyttä. Tutkimustuloksia, joissa on havaittu, että kestävyysraportoinnin taso ei vastaa CSR-direktiivin vaatimuksia, on saatu myös Próchniak ja Płoskan (2023) tutkimuksessa, jossa havaittiin, ettei Varsovan pörssiin listautuneiden yhtiöiden kestävyysraportointi hallinnosta raportoinnin osalta vastannut CSR-direktiivin vaatimuksia.

Tämän tutkielman tulokset kuitenkin hieman eroavat Próchniak ja Płoskan (2023) tuloksista, sillä tässä tutkielmassa havaittiin, että pörssiyritysten raportointi hallintoon liittyvistä kestävyysteemoista vaikuttaisi olevan melko hyvällä tasolla.

Tutkielman aineistoon kuuluu sekä pakollisen että vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin piiriin kuuluvia yhtiöitä, sillä listayhtiöiden tulee sekä kirjanpitolain (1336/1997) 7 luvun 1.1 §:n että Euroopan unionin NFR-direktiivin perusteella julkaista kestävyysinformaatiota käsittelevä raportti, mutta listaamattomia yhtiöitä tämä velvoite ei tutkielman tekemisen aikaan koskenut. Tämän tutkielman tulokset tukevat aiemmassa kirjallisuudessa esitettyä väitettä, jonka mukaan kestävyysraportoinnin pakollisuus parantaa kestävyysraportoinnin laatua (Ks. Ioannous & Serafeim, 2019), sillä listayhtiöiden raportointi vaikuttaisi olevan kattavampaa kuin listaamattomien yhtiöiden kestävyysraportointi. Kattavuus näkyy olennaisten kestävyysteemojen raportoinnin laajuutena sekä useista eri kestävyteen liittyvistä teemoista raportointina. Vapaaehtoinen kestävyysraportointi on tutkimuskohteena pakollista kestävyysraportointia suositumpi ja selittäviä tekijöitä vapaaehtoiselle raportoinnille on tutkittu useista erilaisista näkökulmista (ks. esim. Clarkson ym., 2008; Hummel ja Schlick, 2016). Tämän tutkielman tavoitteena ei ole selittää vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin motiiveja, sillä tutkimuksen kohteena olevien listaamattomien yhtiöiden motiivina lienee tulevaan CSR-direktiiviin varautuminen hyvissä ajoin (ks. esim. Fazer, 2024, 21; S-ryhmä, 2024, 124).

Tuloksia voidaan kuitenkin peilata vapaaehtoista kestävyysraportointia selittäviin taloustieteellisiin teorioihin. Julkisten kestävyysraporttien olemassaolo jo itsessään puoltaa sidosryhmäteoriaa, sillä sidosryhmäteoria perustuu ajatukseen siitä, että yhtiön sidosryhmät vaikuttavat yhtiön toimintaan (Freeman, 1984, 52). Kestävyysraporttien avulla sidosryhmiä informoidaan yhtiön kestävyteen liittyvästä toiminnasta. Mikäli sidosryhmien näkökulmat olisivat merkityksettömiä yhtiön toiminnan kannalta, voisi vapaaehtoisen raportoinnin osuus vähentyä merkittävästi. Sidosryhmäteorian mukaan yritysjohton tuleekin huolehtia yhteyksistä eri sidosryhmiin ja pitää yhteistyö eri sidosryhmien välillä tasapainoisena (Herold, 2018).

Aiemmassa kirjallisuudessa on havaittu, että vapaaehtoista kestävyysraportointia on hyödynnetty keinona kasvattaa ja ylläpitää yhtiön legitimitteettitasoa (ks. esim. Brammer & Pavelin, 2008; Guthrie Petty & Ricceri, 2006). Kestävyysraportoinnin laatiminen vapaaehtoisesti saattaa viitata siihen, että yhtiöt pyrkivät kestävyysraportoinnin avulla kasvattamaan legitimitteettitasoaan ja siten vastaamaan yhteiskunnan odotuksiin. Vapaaehtoinen kestävyysraportointi voidaan

siis nähdä strategisena toimena, jonka tavoitteena on tukea yhtiön taloudellista suoriutumista. Toisaalta legitimitteettiteoriaan perustuen on havaittu, että yhtiöt, jotka julkaisevat kattavaa kestävyysraportointia, myös toimivat todellisuudessa yritys vastuullisesti (Clarkson, ym., 2008). Kyseisen tutkimustuloksen valossa voidaankin pohtia, päteekö havainto tämän tutkielman aineistoon ja toimivatko tutkielman tulosten perusteella kattavammin raportoivat listayhtiöt listaamattomia yhtiöitä yritys vastuullisemmin. CSR-direktiivi saattaa toisaalta heikentää legitimitteettiteorian vaikutuksia, sillä kestävyysraportointia ei voida enää käyttää legitimitteettitason nostamiseen yhtä laajasti kestävyysraportoinnin ollessa yhä useammalle yhtiölle pakollista (Mio, Fasan, Marcon & Panfilo, 2020). Signaalointiteoria tukee legitimitteettiteorian mukaista näkemystä siitä, että laadukas ja kattava kestävyysraportointi implikoi korkeaa yritys vastuun tasoa. Tämä oletus perustuu siihen, että signaalointiteorian mukaisesti yritys vastuullisesti toimivien yhtiöiden kannattaa panostaa kestävyysraportointiin, jotta yritys vastuullisen toiminnan korkea taso välittyisi sidosryhmille (Koh, ym., 2023). Kumpikin vapaaehtoista kestävyysraportointia selittävä teoria siis tukee kattavan kestävyysraportoinnin ja yritys vastuullisen toiminnan välistä yhteyttä.

Tämän tutkielman tulosten perusteella ei kuitenkaan voida ottaa kantaa siihen, miten yritys vastuullisesti tutkielman kohdeyhtiöt toimivat. Kestävyysraportoinnin ja yritys vastuun yhteyksiä kuvaavan näkökulman nostaminen esiin saattaa parhaassa tapauksessa lisätä yritys vastuullisesti toimivien yhtiöiden kestävyysraportointia, mikä on kestävyysinformaatioita hyödyntävien sidosryhmien etu. Tutkielman kohteena olevien yhtiöiden näkökulmasta informaatio kestävyysraportoinnin osa-alueista, joista raportointi ei täytä ESRS 2-standardin vaatimuksia, voi olla tärkeää yhtiöiden valmistautuessa CSR-direktiivin mukaiseen raportointiin. Toisaalta tutkielman tulokset liittyen suuryritysten kestävyysraportoinnin nykytilaan voivat olla merkittäviä myös kestävyysraporttien varmentajien näkökulmasta, kun he suunnittelevat tulevien varmentusten painopistealueita ja työn resursointia.

Tutkielman rajoitukset ja jatkotutkimusaiheet

Vaikka tutkielma tavoitteensa mukaisesti lisää ymmärrystä ESRS 2-standardin raportointivaatimuksista ja suomalaisten suuryhtiöiden nykyisen kestävyysraportoinnin kattavuudesta suhteessa tuleviin raportointivaatimuksiin, tuloksia ei voida aineiston pienen koon vuoksi yleistää tämän tutkielman aineistoa laajemmalle. Tutkielma toteutettiin kvalitatiivisia menetelmiä hyödyntäen, jolloin on tyypillistä, että tutkielman tavoitteena on ymmärtää tutkimuskohdetta sen

sijaan, että tehtäisiin yleistettäviä päätelmiä. Tällöin aineiston koko voi olla merkittävästikin pienempi kuin kvantitatiivisin menetelmin toteutetuissa tutkielmissa. (Hirsjärvi, ym., 2009, 181) Tutkielman tuloksia tulkitessa on tärkeä ymmärtää, että kvantitatiivisten yhteyksien sijaan tuloksissa korostuvat laadulliset havainnot. Vaikka tutkielman menetelmävalinnat ovat perusteltuja, osin niistä johtuen tutkielman tulosten yleistettävyys ei ole mahdollista, sillä laadullisissa tutkielmissa tutkijan rooli tutkimusaineiston analysoinnissa korostuu, jolloin täydellinen objektiivisuus on hyvin haastava saavuttaa. Tutkielman aineiston analysointi on tehty käsin ja virheellisten tulkintojen mahdollisuutta ei voida sulkea pois.

Tutkimustulosten tasapuolisuuden näkökulmasta tutkielman heikkoutena voidaan pitää myös sitä, että kaksi tutkielman aineistoon kuuluvista kestävyysraporteista on laadittu vuotta muiden raporttien laatimista aikaisemmin. Tämä asettaa nämä kaksi vuoden 2022 raporttia hieman eriarvoiseen asemaan suhteessa vuoden 2023 raportteihin, sillä vuoden 2023 raporttien laadinnan aikaan on ollut enemmän tietoa CSR-direktiivin vaatimuksista sekä ESR-standardin sisällöstä. Kaikki raportit on kuitenkin laadittu ennen CSR-direktiivin velvoittavuutta, joten ne soveltuvat tutkimukseen aineistoksi. Tutkielman menetelmä- ja aineistovalintojen vuoksi tutkielman tulosten perusteella ei voida muodostaa kaikki CSR-direktiivin ja ESR-standardin osat alueet kattavaa kokonaisuutta kestävyysraportoinnin nykytilasta. Tutkielman rajoitukset eivät kuitenkaan mitätöi tutkielman merkityksellisyyttä ymmärryksen kasvattamisen näkökulmasta.

Tämän tutkielman tulokset perustuvat ESRS 2-standardin vaatimukseen, mikä tarkoittaa sitä, että kestävyysraporttien yleinen kuvaus yhtiöiden kestävyystoimista ei ole tämän tutkielman arvioinnin kohteena. Kestävyysraportoinnin ja yritys vastuullisen toiminnan välisen yhteyden tutkiminen CSR-direktiivin voimaantulon jälkeen onkin mielenkiintoinen ja hyvin ajankohtainen jatkotutkimusaihe. NFR-direktiivin voimaantulon yhteydessä Euroopassa tutkittiin kestävyysraportoinnin pakollisuuden vaikutusta yritys vastuullisen toiminnan kasvuun raportointivelvoitteisissa yhtiöissä (ks. esim. Carmo & Ribeiro, 2022; Fiechter ym, 2022). CSR-direktiivi tulee kasvattamaan kestävyysraportointivelvoitteisten yhtiöiden määrää tulevaisuudessa ja olisiikin kiinnostavaa tutkia, tuleeko CSR-direktiivillä olemaan vaikutusta yritys vastuullisen toiminnan määrään tulevaisuudessa. Yritys vastuullisten toimien lisääminen yhtiöiden hankintaketjuissa on Euroopan unionin tahtotila, mikä voidaan havaita muun muassa tulossa olevasta yritys vastuudirektiivistä (Euroopan komissio, 2022a). Tutkimus yhtiöiden todellisten kestävyystoimien muutoksista Suomen kontekstissa voisi olla hyvin mielenkiintoisia myös siitä syystä, että Suomen hiilineutraaliustavoitteet ovat vaarassa jäädä toteutumatta (Ikävalko, 2024).

Tämän tutkielman tulosten perusteella suomalaisten suuryritysten kestävyysraportointi ESRS 2-standardin teemoista vaikuttaisi olevan suhteellisen hyvällä tasolla, mutta raportointi ei täytä minkään tutkielman aineistoon kuuluvan yhtiön osalta täydellisesti ESRS 2-standardin raportointivaatimuksia. Tästä syystä olisikin mielenkiintoista tutkia, miten kestävyysraportointi tulee muuttumaan tulevina vuosina. Yritysvastuun ja kestävyysraportoinnin yhteyden tutkimisen lisäksi jatkotutkimus yhtiöiden käyttämistä kestävyysraportointistandardeista voisi olla kiinnostavaa. Etenkin ESR-standardiin liittyvälle tutkimukselle on varmasti kysyntää kyseisen standardin uutuuden vuoksi. Jatkotutkimusta voisi tehdä esimerkiksi liittyen siihen, säilyttääkö GRI-raportointi nykyisen asemansa käytetyimpänä kestävyysraportointistandardina (KPMG, 2022) vai ottavatko yhtiöt tulevaisuudessa ESR-standardit käyttöön laajemmin. Toisaalta uuden ESR-standardin mukaisen raportoinnin implementoinnissa voi olla omat haasteensa raportoitvien yhtiöiden näkökulmasta, mikä voisi olla myös mielenkiintoinen näkökulma tulevalle tutkimukselle. ESR-standardin laajuus mahdollistaa tästä tutkielmasta poikkeavien näkökulmien huomioimisen tulevassa kestävyysraportoinnin tutkimuksessa. Esimerkiksi ESRS:n aihekohtaisten standardien toteutumista kestävyysraportoinnissa voisi tutkia lisää tulevaisuudessa.

Kiinnostavaa jatkotutkimusta kestävyysraportoinnista CSR-direktiivin viitekehyksessä voisi tehdä myös valitsemalla tästä tutkielmasta poikkeavat kohdeyhtiöt tutkielman kohteeksi. Pienten ja keskisuurten yhtiöiden kestävyysraportoinnin tutkimus on vähäistä suhteessa tutkimuksen määrään suuryhtiöistä, vaikka pienet ja keskisuuret yhtiöt muodostavat merkittävän suuren osan Euroopan yritystoiminnasta (Dinh, Husmann & Melloni, 2023; Ortiz-Martinez ja Marin-Hernandez, 2021). Pienten ja keskisuurten yhtiöiden rooli osana toimitusketjuja kuitenkin tulee lisäämään niihin kohdistuvaa raportointipainetta CSR-direktiivin voimaantulon seurauksena, minkä vuoksi myös pienten ja keskisuurten yhtiöiden kestävyysraportoinnin tutkimus voisi tuoda tärkeää tietoa kestävyysraportoinnin tilasta monille sidosryhmille. Vaikka kestävyysraportoinnin tutkimus on jo laajaa, muun muassa muuttuva lainsäädäntö tarjoaa runsaasti uusia jatkotutkimusaiheita.

LÄHDELUETTELO

Kirjallisuus ja muut lähteet

- Aaltio, I. & Puusa, A. (2020). Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon?. Teoksessa Puusa, A & Juuti, P. (2020). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus. Helsinki
- Arvopaperimarkkinalaki 14.12.2012/746
- Baumüller, J., & Sopp, K. (2022). Double materiality and the shift from non-financial to European sustainability reporting: review, outlook and implications. *Journal of Applied Accounting Research*, 23(1), 8–28. <https://doi.org/10.1108/JAAR-04-2021-0114>
- Bell, E., Bryman, A., & Harley, B. (2019). *Business research methods* (Fifth edition.). Oxford: Oxford University Press.
- Blomqvist, J. (2022). Tilintarkastuksen asiantuntijoiden näkemykset vastuullisuusraporttien varmennuksen haasteista ja kestävyysraportointidirektiivistä (CSRD). Pro gradu -tutkielma. Aalto yliopisto.
- Bowen, H. R. (1953). *Social responsibilities of the businessman*. New York: Harper & Bros.
- Brammer, S., & Pavelin, S. (2008). Factors influencing the quality of corporate environmental disclosure. *Business Strategy and the Environment*, 17(2), 120–136. <https://doi.org/10.1002/bse.506>
- Breijer, R., & Orij, R. P. (2022). The Comparability of Non-Financial Information: An Exploration of the Impact of the Non-Financial Reporting Directive (NFRD, 2014/95/EU). *Accounting in Europe*, 19(2), 332–361. <https://doi.org/10.1080/17449480.2022.2065645>
- Caputo, F., Leopizzi, R., Pizzi, S., & Milone, V. (2020). The non-financial reporting harmonization in Europe: Evolutionary pathways related to the transposition of the directive 95/2014/EU within the italian context. *Sustainability (Basel, Switzerland)*, 12(1), 1–13. <https://doi.org/10.3390/SU12010092>
- Carmo, C., & Ribeiro, C. (2022). Mandatory Non-Financial Information Disclosure under European Directive 95/2014/EU: Evidence from Portuguese Listed Companies. *Sustainability (Basel, Switzerland)*, 14(8), 4860-. <https://doi.org/10.3390/su14084860>
- Carroll, A. B. (1979). A Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance. *The Academy of Management Review*, 4(4), 497–505. <https://doi.org/10.2307/257850>
- Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*, 34(4), 39–48. [https://doi.org/10.1016/0007-6813\(91\)90005-G](https://doi.org/10.1016/0007-6813(91)90005-G)

- Carroll, A. B. (2021). Corporate Social Responsibility: Perspectives on the CSR Construct's Development and Future. *Business & Society*, 60(6), 1258–1278. <https://doi.org/10.1177/00076503211001765>
- Carungu, J., Di Pietra, R., & Molinari, M. (2021). Mandatory vs voluntary exercise on non-financial reporting: does a normative/coercive isomorphism facilitate an increase in quality? *Meditari Accountancy Research*, 29(3), 449–476. <https://doi.org/10.1108/MEDAR-08-2019-0540>
- Chen, Y.-C., Hung, M., & Wang, Y. (2018). The effect of mandatory CSR disclosure on firm profitability and social externalities: Evidence from China. *Journal of Accounting & Economics*, 65(1), 169–190. <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2017.11.009>
- Cho, S. Y., Lee, C., & Pfeiffer, R. J. (2013). Corporate social responsibility performance and information asymmetry. *Journal of Accounting and Public Policy*, 32(1), 71–83. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2012.10.005>
- Christensen, H. B., Hail, L., & Leuz, C. (2021). Mandatory CSR and sustainability reporting: economic analysis and literature review. *Review of Accounting Studies*, 26(3), 1176–1248. <https://doi.org/10.1007/s11142-021-09609-5>
- Clarkson, M. E. (1995). A Stakeholder Framework for Analyzing and Evaluating Corporate Social Performance. *The Academy of Management Review*, 20(1), 92–117. <https://doi.org/10.5465/amr.1995.9503271994>
- Clarkson, P. M., Li, Y., Richardson, G. D., & Vasvari, F. P. (2008). Revisiting the relation between environmental performance and environmental disclosure: An empirical analysis. *Accounting, Organizations and Society*, 33(4), 303–327. <https://doi.org/10.1016/j.aos.2007.05.003>
- Connelly, B. L., Certo, S. T., Ireland, R. D., & Reutzel, C. R. (2011). Signaling Theory: A Review and Assessment. *Journal of Management*, 37(1), 39–67. <https://doi.org/10.1177/0149206310388419>
- Connelly, B. L., Ketchen, D. J., & Slater, S. F. (2011). Toward a “theoretical toolbox” for sustainability research in marketing. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 39(1), 86–100. <https://doi.org/10.1007/s11747-010-0199-0>
- Cuomo, F., Gaia, S., Girardone, C., & Piserà, S. (2022). The effects of the EU non-financial reporting directive on corporate social responsibility. *The European Journal of Finance, ahead-of-print*(ahead-of-print), 1–27. <https://doi.org/10.1080/1351847X.2022.2113812>
- Deegan, C. (2002). Introduction: The legitimising effect of social and environmental disclosures – a theoretical foundation. *Accounting, Auditing, & Accountability*, 15(3), 282–311. <https://doi.org/10.1108/09513570210435852>
- Deegan, C. M. (2019). Legitimacy theory: Despite its enduring popularity and contribution, time is right for a necessary makeover. *ACCOUNTING AUDITING & ACCOUNTABILITY JOURNAL*, 32(8), 2307–2329. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-08-2018-3638>

- Denzin, N. K. (1978). *The research art*. (2. ed.) New York: McGraw-Hill.
- Dinh, T., Husmann, A., & Melloni, G. (2023). Corporate Sustainability Reporting in Europe: A Scoping Review. *Accounting in Europe*, 20(1), 1–29. <https://doi.org/10.1080/17449480.2022.2149345>
- Eduskunta. (2021). Valtioneuvoston U-kirjelmä U 29/2012 vp. Viitattu 09.01.2024. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kirjelma/Sivut/U_29+2021.aspx
- Elinkeinoelämän keskusliitto. (ei pvm.). Vastuullisuus. Viitattu 24.01.2024. <https://ek.fi/tavoit-teemme/vastuullisuus/>
- Elkington, J. (1999). *Cannibals with forks : the triple bottom line of 21st century business*. Oxford: Capstone.
- Elkington, J. (2018). 25 Years Ago I Coined the Phrase ”Triple Bottom Line.” Here’s Why It’s Time to Rethink It. *Harward Business Review*. Viitattu 31.01.2024. <https://hbr.org/2018/06/25-years-ago-i-coined-the-phrase-triple-bottom-line-heres-why-im-giving-up-on-it>
- Eriksson, P. (2015). *Qualitative methods in business research* (2nd edition.). Lontoo: SAGE Publications.
- Eskola, Jari., & Suoranta, Juha. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Euroopan komissio. (2011). Yritysten yhteiskuntavastuuta koskeva uudistettu EU:n strategia vuosiksi 2011-2014. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=CELEX%3A52011DC0681>
- Euroopan komissio. (2013). Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU. Annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A32013L0034>
- Euroopan komissio. (2014). Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/95/EU. Annettu 22 lokakuuta 2014. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex:32014L0095>
- Euroopan komissio. (2016). Seuraavat toimet Euroopan kestäväns tulevaisuuden varmistamiseksi Kestävyyttä edistävät EU:n toimet. Viitattu 2.1.2024. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0739>
- Euroopan komissio. (2019a). Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa esitellään keinot tehdä Euroopasta vuoteen 20250 mennessä ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa, piristää taloutta, parantaa elämänlaatua, pitää huolta luonnosta ja huolehtia siitä, ettei ketään jätetä jälkeen. Viitattu 17.10.2023. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/ip_19_6691
- Euroopan komissio. (2019b) Tiedonanto. Viitattu 17.10.2023 <https://eur-lex.europa.eu/legal>

content/FI/TXT/?qid=1576150542719&uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN

- Euroopan komissio. (2021). Commission staff working document, fitness check on the EU framework for public reporting by companies. Viitattu 25.10.2023. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021SC0081>
- Euroopan komissio. (2022a). Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yritysten kestävästä toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta. Annettu 23 päivänä helmikuuta 2022. [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2022\)71&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2022)71&lang=en)
- Euroopan komissio. (2022b). Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2464. Annettu 14 päivänä joulukuuta 2022. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32022L2464>
- Euroopan komissio. (2023a). Komission delegoitu asetus C2023/5303 final. Liite asiakirjaan Komission delegoitu asetus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/34/EU täydentämisestä kestävyysraportointistandardien osalta. Liite I. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a17f44bd-2f9c-11ee-9e98-01aa75ed71a1.0020.02/DOC_2&format=PDF
- Euroopan komissio. (2023b). The Commission adopts the European Sustainability Reporting Standards. Viitattu 19.10.2023. https://finance.ec.europa.eu/news/commission-adopts-european-sustainability-reporting-standards-2023-07-31_en
- Euroopan parlamentti. (2022). Sustainable economy: Parliament adopts new reporting rules for multinationals. Viitattu 09.01.2024. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20221107IPR49611/sustainable-economy-parliament-adopts-new-reporting-rules-for-multinationals>
- FIBS, Finsif & KPMG. (2023). Kestävyysraportoinnin nykytila Suomessa 2023. Viitattu 05.05.2024. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/fi/pdf/2023/09/fi-kestavyysraportoinnin-nykytila-suomessa-2023.pdf>
- Fiechter, P., Hitz, J., & Lehmann, N. (2022). Real Effects of a Widespread CSR Reporting Mandate: Evidence from the European Union's CSR Directive. *Journal of Accounting Research*, 60(4), 1499–1549. <https://doi.org/10.1111/1475-679X.12424>
- Frederic, W. C. (2006). *Corporation, Be Good!: The Story of Corporate Social Responsibility*. Indianapolis: Dog Ear Publishing.
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic management : a stakeholder approach*. Boston, Mass Pitman.
- Friske, W., Hoelscher, S. A., & Nikolov, A. N. (2023). The impact of voluntary sustainability reporting on firm value: Insights from signaling theory. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 51(2), 372–392. <https://doi.org/10.1007/s11747-022-00879-2>
- Glaveli, N., Alexiou, M., Maragos, A., Daskalopoulou, A., & Voulgari, V. (2023). Assessing

- the Maturity of Sustainable Business Model and Strategy Reporting under the CSRD Shadow. *Journal of Risk and Financial Management*, 16(10), 445-.
<https://doi.org/10.3390/jrfm16100445>
- GRI. (2021). GRI 1: Foundation 2021. Viitattu 16.01.2024.
<https://www.globalreporting.org/pdf.ashx?id=12334>
- GRI. (2023). European Commission signals ESRS alignment with GRI. Viitattu 14.9.2023.
<https://www.globalreporting.org/news/news-center/european-commission-signals-esrs-alignment-with-gri/>
- Gullkvist, B. (2023). Suomalaisten pörssiyhtiöiden vastuullisuusraportoinnin ulkopuolinen varmentaminen. Teoksessa Ruuhonen, J., Kihn, L.-A., Oulasvirta, L. & Veikkola E. (toim.) *Tilintarkastus ja evaluaatio: Talouden ja sääntelyn vuoropuhelu*. (2023). Tampere: Tampere University Press. 27–44.
- Günther, K., Hasanen, K. & Juhila, K. (2021). Johdanto: Analyysi ja tulkinta. Teoksessa Vuori, J. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 23.04.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus>
- Guthrie, J., Petty, R., & Ricceri, F. (2006). The voluntary reporting of intellectual capital: Comparing evidence from Hong Kong and Australia. *Journal of Intellectual Capital*, 7(2), 254–271. <https://doi.org/10.1108/14691930610661890>
- Hahn, R., & Kühnen, M. (2013). Determinants of sustainability reporting: a review of results, trends, theory, and opportunities in an expanding field of research. *Journal of Cleaner Production*, 59, 5–21. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2013.07.005>
- Haji, A. A., Coram, P., & Troshani, I. (2023). Consequences of CSR reporting regulations worldwide: a review and research agenda. *ACCOUNTING AUDITING & ACCOUNTABILITY JOURNAL*, 36(1), 177–208. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-05-2020-4571>
- Harmaala, M.-M. & Jallinoja, N. (2013). *Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta*. Helsinki: Sanoma Pro.
- Hartzmark, S. M., & Sussman, A. B. (2019). Do Investors Value Sustainability? A Natural Experiment Examining Ranking and Fund Flows. *The Journal of Finance* (New York), 74(6), 2789–2837. <https://doi.org/10.1111/jofi.12841>
- Herold, D. M. (2018). Demystifying the link between institutional theory and stakeholder theory in sustainability reporting. *Economics, Management and Sustainability*, 3(2), 6–19. <https://doi.org/10.14254/jems.2018.3-2.1>
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita* (15. uud. p.). Helsinki: Tammi.
- Huang, X., & Watson, L. (2015). Corporate social responsibility research in accounting. *Journal of Accounting Literature*, 34(1), 1–16. <https://doi.org/10.1016/j.acclit.2015.03.001>
- Hummel, K., & Schlick, C. (2016). The relationship between sustainability performance and

- sustainability disclosure – Reconciling voluntary disclosure theory and legitimacy theory. *Journal of Accounting and Public Policy*, 35(5), 455–476.
<https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2016.06.001>
- Hyvätti, E. (2023). Kestävyyssraportoinnin varmentamisen haasteet ja vaatimukset : Suomalaisten varmentajien kokemuksia kestävyysraportoinnin varmentamisesta Big 4 -tilintarkastusyhteisöissä. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto.
- Ikävalko, K. (2024). Suomen 2035 hiilineutraalisuus voi jäädä vain tavoitteeksi – tutkijoiden uudessa arviossa tavoite karkaa kauas. Yle. Viitattu 24.04.2024 <https://yle.fi/a/74-20071510>
- Ioannou, I. & Serafeim, G. (2019). The Consequences of Mandatory Corporate Sustainability Reporting. In *The Oxford Handbook of Corporate Social Responsibility*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198802280.013.20>
- Jackson, G., Bartosch, J., Avetisyan, E., Kinderman, D. & Knudsen, J. S. (2020). Mandatory Non-financial Disclosure and Its Influence on CSR: An International Comparison. *Journal of Business Ethics*, 162(2), 323–342.
- Kaisanlahti, T. (2023). Kestävyyssnäkökohdat EU-yritysten julkisessa raportoinnissa: Mitä tietoja ja miten tilintarkastaja varmentaa? Teoksessa Ruohonen, J., Kihn, L.-A., Oulasvirta, L. & Veikkola E. (toim) *Tilintarkastus ja evaluaatio: Talouden ja sääntelyn vuoropuhelu*. (2023). Tampere: Tampere University Press. Tampere University Press. 45–59.
- Kasanen, E., Lukka, K. & Siitonen, A. (1993) The constructive approach in management accounting research. *Journal of Management Accounting Research*, 5, 243– 264.
- Kestävähely.fi. (ei pvm.). Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030. Viitattu 02.01.2024. <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>
- Kihn, L.A. & Ihantola, E.-M. (2008). Tutkimuksen laadun arvioinnista. Teoksessa Hyvönen, T., Laine, M. & Mäkelä, H. (toim.) *Laskenta-ajattelun tutkija ja kehittäjä - Professori Salme Näsi 60 vuotta*. Tampere: Tampereen yliopisto, Taloustieteiden laitoksen julkaisuja, 81–96.
- Kirjanpitolaki 31.12.1997/1336.
- Koh, K., Li, H., & Tong, Y. H. (2023). Corporate social responsibility (CSR) performance and stakeholder engagement: Evidence from the quantity and quality of CSR disclosures. *Corporate Social-Responsibility and Environmental Management*, 30(2), 504–517. <https://doi.org/10.1002/csr.2370>
- Koipijärvi, T., & Kuvaja, S. (2020). *Yritysvastuu 2.0 : johtamisen uusi normaali* (2., uudistettu painos.). Helsinki: Kauppakamari.
- KPMG. (2022). Big Shifts, small steps: Surveys of Sustainability Reporting 2022. Viitattu 21.11.2023. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2022/10/ssr-small-steps-big-shifts.pdf>
- La Torre, M., Sabelfeld, S., Blomkvist, M., Tarquinio, L., & Dumay, J. (2018). Harmonising

- non-financial reporting regulation in Europe: Practical forces and projections for future research. *Meditari Accountancy Research*, 26(4), 598–621. <https://doi.org/10.1108/MEDAR-02-2018-0290>
- Laaksonen, K. (2023). Uuden kestävyysdirektiivin vaikutus kestävyysraportoinnin varmentamiseen. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto.
- Laine, M., Tregidga, H., & Unerman, J. (2022). *Sustainability accounting and accountability* (Third edition.). Lontoo: Routledge.
- Lillis, A. M. (2006) Reliability and validity in field study research. Teoksessa Hoque, Z. (2006). *Methodological issues in accounting research : theories, methods and issues*. Lontoo: Spiramus Press. 461–475.
- Margolis, J. D., Elfenbein, H. A., & Walsh, J. P. (2009). Does it Pay to Be Good...And Does it Matter? A Meta-Analysis of the Relationship between Corporate Social and Financial Performance. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1866371>
- Mathews, M.R. (1993). *Socially Responsible Accounting*. London: Chapman Hall.
- Milne, M. J., & Gray, R. (2013). W(h)ither Ecology? The Triple Bottom Line, the Global Reporting Initiative, and Corporate Sustainability Reporting. *Journal of Business Ethics*, 118(1), 13–29. <https://doi.org/10.1007/s10551-012-1543-8>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis : an expanded sourcebook* (2. ed.). Thousand Oaks: Sage.
- Mio, C., Fasan, M., Marcon, C., & Panfilo, S. (2020). The predictive ability of legitimacy and agency theory after the implementation of the EU directive on non-financial information. *Corporate Social-Responsibility and Environmental Management*, 27(6), 2465–2476. <https://doi.org/10.1002/csr.1968>
- Mion, G., & Loza Adauí, C. R. (2019). Mandatory nonfinancial disclosure and its consequences on the sustainability reporting quality of Italian and German companies. *Sustainability (Basel, Switzerland)*, 11(17), 4612-. <https://doi.org/10.3390/su11174612>
- Nikolaeva, R., & Bicho, M. (2011). The role of institutional and reputational factors in the voluntary adoption of corporate social responsibility reporting standards. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 39(1), 136–157. <https://doi.org/10.1007/s11747-010-0214-5>
- Niskala, M., Tarna-Mani, K., Puroila, J., & Pajunen, T. (2019). *Yritysvastuu : raportointi- ja laskentaperiaatteet* (3. uudistettu painos.). Helsinki: ST-Akatemia.
- Neilimo, K. & Näsi, J. (1980), *Nomoteettinen tutkimusote ja suomalainen yrityksen taloustiede: Tutkimus positivismiin soveltamisesta. Yrityksen taloustieteen ja yksityisoikeuden laitoksen julkaisuja A-2:12*, Tampere.
- OP Ryhmä & Nordic Institute of Business & Society NIBS (2024). *Suuryritystutkimus 2024 – Järki ja tunteet*. Viitattu 24.01.2024. <https://www.op.fi/documents/20556/27641318/OP+-Suuryritystutkimus-2024-.pdf/a9755b6a-d616-c47a-2cac-b71ddc153f7d>

- Ortiz-Martínez, E., & Marín-Hernández, S. (2023). Sustainability Information in European Small- and Medium-Sized Enterprises. *Journal of the Knowledge Economy*. <https://doi.org/10.1007/s13132-023-01386-7>
- Ottelin, H-L. (2023). An assessment of the level of preparedness of selected Finnish companies towards the EU CSRD. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Parkkinen, J. (2023). Kestävyysraportoinnin varmennuksissa tarvittava osaaminen : Tilintarkastajien näkökulma. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto
- Pekkala, M. (2023). Kestävyysraportointidirektiivin (EU) 2022/2464 vaikutus tilintarkastajien työhön ja tilintarkastusalaan. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto.
- Pigatto, G., Cinquini, L., Dumay, J., & Tenucci, A. (2023). A critical reflection on voluntary corporate non-financial and sustainability reporting and disclosure: lessons learnt from two case studies on integrated reporting. *Journal of Accounting & Organizational Change*, 19(2), 250–278. <https://doi.org/10.1108/JAOC-03-2022-0055>
- Próchniak, J., & Płoska, R. (2023). WIG-20 Warsaw Stock Exchange Companies: Are They Ready for Governance Matters Disclosures Based on EU Sustainable Reporting Standards? *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio H. Oeconomia*, 56(5), 227–246. <https://doi.org/10.17951/h.2022.56.5.227-246>
- Puusa, A. (2020). Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa Puusa, A., Juuti, P., & Aaltio, I. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Helsinki: Gaudeamus.
- Radu, O. M., Dragomir, V. D., & Hao, N. (2023). Company-Level Factors of Non-Financial Reporting Quality under a Mandatory Regime: A Systematic Review of Empirical Evidence in the European Union. *Sustainability (Basel, Switzerland)*, 15(23), 16265-. <https://doi.org/10.3390/su152316265>
- Rezaee, Z. (2016). Business sustainability research: A theoretical and integrated perspective. *Journal of Accounting Literature*, 36(1), 48–64. <https://doi.org/10.1016/j.acclit.2016.05.003>
- Rouf, A., & Siddique, N.-E.-A. (2023). Theories applied in corporate voluntary disclosure: a literature review. *Journal of Entrepreneurship and Public Policy*, 12(1), 49–68. <https://doi.org/10.1108/JEPP-01-2022-0007>
- Räsänen, P., Ojalainen, J., & Drake, M. (2022). Väärä tie. *Kauppalehti*. Julkaistu 15.09.2022. Viitattu 17.10.2023. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/kl-selvitti-helsingin-porssin-yhtioiden-paastot-palasivat-kasvuun-paastojen-raportointi-laajenee-vauhdilla-mutta-uudet-velvoitteet-uhkaavat-tulla-monelle-yllatyksena/12d36a3e-0030-4260-9af4-521d59868c24>
- Salmi, S. (2023). Tilintarkastajat hybridiammatilaisina : Kestävyysraporttien varmentamisen vaikutuksista tilintarkastajien kompetenssivaatimuksiin sekä tilintarkastusalaan. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
- Saunders, M. N. K., Lewis, P., & Thornhill, A. (2019). Research methods for business

- students (Eighth edition.). Harlow: Pearson Education.
- Scott, J. (1990). *A matter of record : documentary sources in social research*. Padstow: Polity Press.
- Sethi, S. P. (1975). Dimensions of Corporate Social Performance: An Analytical Framework. *California Management Review*, 17(3), 58–64. <https://doi.org/10.2307/41162149>
- Silvola, H., Peill, E., Aspholm, I., & Kaisanlahti, T. (2024). *ESG kestävyysraportointi : yritys johdon vastuu ja mahdollisuus (1. painos.)*. Tallinna: ST-Akatemia Oy.
- SOK-yhtymä. (2024). SOK-Yhtymän tilinpäätös ja toimintakertomus 2023. Viitattu 29.02.2024. https://assets.ctfassets.net/8122zj5k3sy9/3TZhaK-FSyVLcH2huhs2IYw/90b88f5e9bd07178df4f132c701dc193/SOK-yhtym_n_tilinp_t_s_2023_FI.pdf
- Spence, C., Husillos, J., & Correa-Ruiz, C. (2010). Cargo cult science and the death of politics: A critical review of social and environmental accounting research. *Critical Perspectives on Accounting*, 21(1), 76–89. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2008.09.008>
- Spence, M. (1973). Job Market Signaling. *The Quarterly Journal of Economics*, 87(3), 355–374. <https://doi.org/10.2307/1882010>
- Suchman, M. C. (1995). Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. *The Academy of Management Review*, 20(3), 571–610. <https://doi.org/10.2307/258788>
- Suomen YK-liitto. (nd.). *Kestävän kehityksen tavoitteet*. Viitattu 2.1.2024. https://www.ykliitto.fi/sites/www.ykliitto.fi/files/media/kestavan_kehityksen_tavoitekorit_2030.pdf
- Talouselämä. (ei pvm.). TE 500. Viitattu. 05.02.2025. <https://www.talouselama.fi/te500>
- TCFD. (2017). *Final Report: Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures*. <https://assets.bbhub.io/company/sites/60/2021/10/FINAL-2017-TCFD-Report.pdf>
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos.)*. Helsinki: Tammi.
- United Nations. (nd.). *Transforming our world: the 2031 Agenda for Sustainable Development*. Viitattu 2.1.2024. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- Valio. (ei pvm.). *Omistajat, hallinto ja johto*. Viitattu 12.03.2024. <https://www.valio.fi/yritys/yritystieto/johto-ja-omistajat/>
- Venturelli, A., Caputo, F., Leopizzi, R., & Pizzi, S. (2019). The state of art of corporate social disclosure before the introduction of non-financial reporting directive: a cross country analysis. *Social Responsibility Journal*, 15(4), 409–423. <https://doi.org/10.1108/SRJ-12-2017-0275>

Vuori, J. (2021). Johdanto: Tutkimusasetelman rakentaminen. Teoksessa Vuori, J. (toim.). Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 18.10.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus>.

Tutkimusaineisto

Fazer. (2024). Vuosikatsaus 2023. https://www.fazer.fi/globalassets/fazer-group/pdfs/vuosi_katsaus-2023.pdf

Gasum. (2024). Sustainability Report 2023. <https://www.gasum.com/globalassets/files/pdf/reporting/2023/gasum-2023-sustainability-report.pdf>

Helen. (2024). Vuosikatsaus 2023. https://www.helen.fi/globalassets/tietoa-meistä/raportit-ja-julkaisut/helen_vuosikatsaus_2023.pdf

Kesko. (2024). Keskon vuosiraportti 2023. https://www.kesko.fi/492905/globalassets/03-sijoittaja/raporttikeskus/2024/q1/vuosiraportti-2023/kesko_vuosiraportti_2023.pdf

Mehiläinen. (2024). Vastuullisuusraportti 2023. https://media.mehilainen.fi/www/pdf/Mehilainen_Vastuullisuusraportti_2023_FI.pdf

Neste. (2024). Annual Report 2023. <http://ir-service.funkton.com/archive/nesteoil/download.html?categories=Annual+Report&type=pdf&language=English&action=open&r=12592>

Nokia. (2024). People and Planet 2023. https://www.nokia.com/system/files/2024-03/nokia_people_and_planet-2023.pdf

Nordea. (2024). Annual Report 2023. <https://www.nordea.com/en/doc/annual-report-nordea-bank-abp-2023.pdf>

Outokumpu. (2024). Vuosikertomus 2023. <https://otke-cdn.outokumpu.com/-/media/files/investors/annual-reports/outokummun-vuosikertomus-2023.pdf?revision=d079059c-cd49-4bec-ba62-a1a4c8902676&modified=20240301090123>

Paulig. (2024). Annual Report 2023. <https://www.pauligroup.com/sites/default/files/2024-03/Paulig%20Annual%20Report%202023.pdf>

S-ryhmä. (2024). S-ryhmän vuosia ja vastuullisuus 2023. https://assets.ctfasets.net/8122zj5k3sy9/GXITghnOXCOW-mEJeB3lef/6a7d5d1cbfd31ca53ef32e4e5e466499/S-ryhman_Vuosi-ja-vastuullisuuskatsaus_2023_fi.pdf

Sampo. (2024). Vastuullisuusraportti 2023. https://www.sampo.com/globalassets/vuosi2023/konserni/sampo2023_vastuullisuusraportti.pdf

St1 Nordic. (2023). Integrated Report. <https://content.st1.fi/sites/default/files/2024-04/Game%20Changer%202022.pdf>

Stora Enso. (2024). Stora Enso Annual Report 2023. https://www.storaenso.com/-/media/documents/download-center/documents/annual-reports/2023/storaenso_annual_report_2023.pdf

UPM. (2024). Vuosikertomus 2023. <https://www.upm.com/siteassets/asset/investors/2023/upm-vuosikertomus-2023.pdf>

Valio. (2022). Vastuullisuusraportti 2022. https://cdn.valio.fi/mediafiles/2a4ca2f8-0de7-4a95-9ed7-4e56893acc1d?_gl=1*19xquil*_up*MQ..&gclid=Cj0KCQjwsPCyBhD4ARIsA-PaaRf1TkcSJQAIOnTOEvblEaff9Bg1RNaJJlqUWXoCvG-WA3OntPlqN83YaAs-DvEALw_wcB&gclsrc=aw.ds

LIITTEET

Liite 1: Ei-taloudellinen pisteytyskehys

Kysymys	Osa-alue	Tiedonanto-vaatimus	Kuvaus tiedonantovaatimuksesta	Arviointiperusteet
1	Laatimis-perusteet	BP-1	Kestävyys selvitysten yleisen laatimis perusteet	1. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa raportoinnin konsolidoinnin laajuudesta?
2	Laatimis-perusteet	BP-1	Kestävyys selvitysten yleisen laatimis perusteet	2. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa raportoinnin piiriin kuuluvien arvoketjujen alku- ja loppupäähän sijoittuvista toimijoista?
3	Hallinto	GOV-1	Hallinto-, johto- ja valvontaelinten rooli	3. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa yhtiön hallinto-, johto- ja valvontaelinten kokoonpanoista?
4	Hallinto	GOV-1	Hallinto-, johto- ja valvontaelinten rooli	4. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa yhtiön hallinto-, johto- ja valvontaelinten tehtävistä ja vastuista?
5	Hallinto	GOV-1	Hallinto-, johto- ja valvontaelinten rooli	5. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa yhtiön hallinto-, johto- ja valvontaelinten käytössä olevasta kestävyteen liittyvästä asiantuntemuksesta?
6	Hallinto	GOV-2	Yrityksen hallinto-johto- ja valvontaelimille toimitettavat tiedot ja niiden käsittelemät kestävyysseikat	6. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa kestävyysseikkojen tiedottamisesta yhtiön hallinto-, johto- ja valvontaelimille?
7	Hallinto	GOV-2	Yrityksen hallinto-johto- ja valvontaelimille toimitettavat tiedot ja niiden käsittelemät kestävyysseikat	7. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa yhtiön hallinto-, johto- ja valvontaelinten käsittelemistä kestävyysaiheista?
8	Hallinto	GOV-3	Kestävyteen liittyvän suorituskyvyn sisällyttäminen kannustinjärjestelmiin	8. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa kestävyystavoitteiden sisällyttämisestä yhtiön kannustinjärjestelmiin?
9	Hallinto	GOV-4	Selvitys kestävyttä koskevasta due diligence -prosessista	9. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa kestävyysseikkoja koskevista due diligence -prosesseista?
10	Hallinto	GOV-5	Riskienhallinta ja sisäinen valvonta kestävyysraportoinnin osalta	10. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa kestävyteen liittyvistä riskienhallintaprosesseista sekä olennaisista kestävyysriskeistä?

11	Hallinto	GOV-5	Riskienhallinta ja sisäinen valvonta kestävyysraportoinnin osalta	11. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa kestävyteen liittyvistä sisäisen valvonnan prosesseista?
12	Strategia	SBM-1	Strategia, liiketoimintamalli ja arvoketju	12. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa kestävyysseikkoihin liittyvistä strategian osatekijöistä?
13	Strategia	SBM-1	Strategia, liiketoimintamalli ja arvoketju	13. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa yhtiön liiketoimintamallin keskeisistä kestävyteen liittyvistä osatekijöistä?
14	Strategia	SBM-1	Strategia, liiketoimintamalli ja arvoketju	14. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa yhtiön arvoketjujen keskeisistä toimijoista?
15	Strategia	SBM-2	Sidosryhmien edut ja näkemykset	15. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa yhtiön sidosryhmien näkemysten huomioimisesta?
16	Strategia	SBM-3	Olellaiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet sekä niiden vuorovaikutus strategian ja liiketoiminnan kanssa	16. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa yhtiön olellaisista kestävyteen liittyvistä vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista?
17	Strategia	SBM-3	Olellaiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet sekä niiden vuorovaikutus strategian ja liiketoiminnan kanssa	17. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa yhtiön olellaisien kestävyteen liittyvien vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien yhteydestä yhtiön strategiaan?
18	Vaikutusten riskien ja mahdollisuuksien hallinta	IRO-1	Kuvaus olellaisien vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien tunnistamis- ja arviointiprosessista	18. Minkälaisen kuvan kestävyysraportti antaa yhtiön olellaisien kestävyteen liittyvien vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien arviointiprosessista?
19	Vaikutusten riskien ja mahdollisuuksien hallinta	IRO-1	Kuvaus olellaisien vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien tunnistamis- ja arviointiprosessista	19. Onko yhtiö käyttänyt olellaisuusarvioinnissa kaksinkertaisen olellaisuuden määritelmää?
20	Vaikutusten riskien ja mahdollisuuksien hallinta	IRO-2	Yrityksen kestävyys selvityksissä huomioon otetut ESRS-standardien tiedonantovaatimukset	20. Luetteloidaanko kestävyysraportissa siinä käytetyistä tiedonantovaatimuksista?